Bir direngen soluk

Aymasan'da kazandık!
Aymasanlar'da kazanacağız...

Bir direngen soluk

EKSEN YAYINCILIK

Aymasan'da kazandık!
Aymasanlar'da kazanacağız...

Bir direngen soluk

EKSEN
YAYINCILIK
EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.
Mollaşeref Mh. Turgut Özal Cd.
(Millet Cd.) No:50/10
Fatih/İstanbul
Tel: (212) 534 32 39

Baskı tarihi: Haziran 2002
Baskı : Kayhan Matbaacılık
ISBN : 975-7271-32-3

Aymasan'da kazandık!
Aymasanlar'da kazanacağız...

Bir direngen soluk

İÇİNDEKİLER

7 Önsöz

1. BÖLÜM

11 Direnişe giden süreç

2. BÖLÜM

51 Direniş başlıyor ve kendini örgütlüyor

3. BÖLÜM

93 İşçiler direnişi değerlendiriyor

126 Bu bedel ödenmesi gereken bir sınıf savaşımıydı

4. BÖLÜM

131 Aymasan'da direniş ve kadın işçiler gerçeği

5. BÖLÜM

153 Aymasan'da direniş komiteleri

6. BÖLÜM

169 Direniş üzerine değerlendirmeler

EKLER

199 (Basın açıklamaları, anılar, şiirler, direnişin ziyaretçileri, resimler)

"Türkiye işçi sınıfına selam!"

Türkiye işçi sınıfına selam!
Selam yaratana!
Tohumların tohumuna, serpilip gelişene selam!
Bütün yemişler dallarınızdadır.
Beklenen günler, güzel günlerimiz ellerinizdedir,
haklı günler, büyük günler,
gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan,
ekmek gül ve hürriyet günleri.

Türkiye işçi sınıfına selam!
Meydanlarda hasretimizi haykıranlara,
toprağa, kitaba, işe hasretimizi,
hasretimizi ayyıldızı esir bayrağımıza.

Düşmanı yenecek işçi sınıfımıza selam!
Paranın padişahlığını,
karanlığını yobazın
ve yabancının roketini yenecek işçi sınıfına selam!

Türkiye işçi sınıfına selam!
Selam yaratana!

Nazım Hikmet

Önsöz yerine...

Elinizdeki kitap, haksız yere işten atılan ve direnişe geçerek buna karşı koyan Aymasan işçilerini ve yaklaşık altı ay süren Aymasan direnişini anlatmaktadır. Bir işçi direnişini ya da grevini anlatan romanlar ya da değerlendirme içerikli kitaplar çok fazla olmasa da mevcuttur. Ancak elinizdeki kitabın bunlardan oldukça farklı bir özelliğe sahip olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu kitabın tüm ön çalışması ve yazıya dökülmesi direnişi yaşayan biz Aymasan işçileri tarafından yapılmıştır.

Yaşadığımız direniş bizim üzerimizde çok yönlü değiştirici ve öğretici bir sonuç yarattı. Direnişin bize öğrettiği en temel gerçek, sorunları ve çıkarları aynı olan çok büyük bir ailenin, işçi sınıfının bir parçası olduğumuzdu. Bu değişim ve öğrenme sürecimizi bütün yanlarıyla, aynı sorunları yaşayan ya da yaşaması kaçınılmaz olan ailemizin diğer bölüklerine aktarmayı kendimize bir görev bildik. Ayları bulan bir çalışmanın ardından elinizdeki kitap ortaya çıktı.

On kadar direnişçi işçinin bizzat katıldığı yazı çalışmasının yanı sıra kasetler dolusu röportajlar yapıldı. Onlarca işçiden yazı alındı. İki ay süren bu hummalı çalışma sürecinde hemen hemen hiçbir profesyonel yardıma başvurmadık. Biz işçiler dışında bu sürece

katılan ve bu kitabın hazırlanmasında en az bizim kadar çaba harcayanlar, sendikamız ile direniş çadırında altı ay boyunca direnişi gün ve gün bizimle yaşayan sosyalist basın muhabirleri oldu.

Kitabın hazırlanması süreci boyunca yapılan tartışmalarda sürekli tekrarlanan bir tespit vardı. Olağan bir direnişin sınırlarını fazlasıyla aşan Aymasan direnişinin bu gücünün altında üç temel etken yatmaktaydı. Bunlardan ilki Aymasan'da bulunan öncü işçi potansiyeliydi. İkincisi, Deri-İş gibi mücadeleyi esas alan ileri bir sendikanın olmasıydı. Üçüncüsü ise, sosyalist basının ve okurların direnişi sahiplenmek noktasında gösterdiği çabaydı. Sendikamız Deri-İş'ten bir temsilcinin yanı sıra *Alınteri, Devrimci Demokrasi, İşçi-Köylü* ve *Kızıl Bayrak* gazetesi temsilcileri tüm çalışmalara bizzat katıldılar. Bu çalışmanın bir diğer önemli farklılığı, böyle bir birlikteliğin sağlanabilmiş olmasaydı.

Temel hedefimiz direnişin derslerinin en dolaysız bir biçimde aktarılması olduğu için, yaşananlar tüm gerçekliğiyle anlatılmıştır. Bu çalışma boyunca tüm yaşadıklarımız zihnimizde tekrar canlandı ve bir kez daha ne çok şey kazandığımızı farkettik. Hiçbirimiz yazar değiliz, bu açıdan kitapta anlatım ve dil açısından birçok sorun bulmak mümkündür. Ancak tüm enerji ve çabamızla, bu süreçte yaşayarak öğrendiklerimizi aktarmaya çalıştık.

Bu çalışmayı, mücadele etmekten başka bir çıkar yolu olmayan Türkiye işçi sınıfına ve tüm ezilenler nezdinde direniş boyunca bizi yalnız bırakmayan Topselvi halkına ithaf ediyoruz.

Aymasan işçileri
Mayıs 2002

Direnişe giden süreç

Direnişe giden süreç

Farklılıklarımız bizim zenginliğimizdir

Şunu bil ki kötü kaderimi
Senin köleliğine değişmem dünyada
Zeus babaya sadık uşak olmaktan
Şu kayanın kulu olmak yeğdir bana

Hepimizin hayatı aslında bir direniştir. Biz belki farkında olmayız; ama yaşamın bizim önümüze çıkardığı sorunlarla başedebilmek, her zaman direnmeyi gerektirir. Her insan dünyayı farklı görür, farklı algılar ve sever. Güzel bir çiçeği herkes aynı güzellikte algılayamaz ve yorumlayamaz. Herkes çiçekteki güzelliğin aynısını keşfedemez. Hepimizin yaşadığı aşklar, sevgiler farklıdır.

Kısacası, hepimiz dünyaya ve yaşama farkla gözlerle

bakar, onu farklı biçimlerde algılarız. Bu farklılıklar aslında bizim zenginliğimizdir. Bu farklılıklar bizim kültürel zenginliğimiz ve güzel yanlarımızdır. Ama bugün yaşadığımız toplumsal düzende bir avuç asalak zengin bu farklılıklarımızı kullanarak, bizi daha sıkı bir denetim altında tutma ve böylece kendi çıkarları doğrultusunda daha çok sömürme zemini yaratabiliyor.

Bizlerin istencimiz dışında farklı kültürlerden insanlarla biraraya geldiğimiz zorunlu alanlar vardır. Okullar, kışlalar, fabrikalar vb. bütün alanlarda, bu düzenin yöneticileri, bizim ortak hareket etmemizi engellemek için bu farklılıkları kışkırtır, bizi bölmek için kullanırlar. Özellikle fabrikalarda iki işçinin biraraya gelmemesi için herşey yapılır. Çünkü bu sistemin beslendiği alan, üretimin yapıldığı alandır, orada egemen kılınan ilişkilerdir. Onun için de, asalak patronların ve onların temsilcilerinin fabrikalarda hedefi daima bizi bölüp parçalayarak yönetmektir. Yani biz işçilerin biraraya gelip örgütlenmesini önlemek için, gerçekte bizim zenginliğimiz olan kültürel farklılıklarımızı bize karşı kullanarak aramızda düşmanlık yaratmaktır.

Yaşamaya dair

1

Yaşamak şakaya gelmez
büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın
bir sincap gibi mesela
yani, yaşamanın dışında ve ötesinde hiçbir şey
beklemeden.
yani, bütün işin gücün yaşamak olacak
Yaşamayı ciddiye alacaksın
yani, o derecede öylesine ki,
mesala, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,
yahut kocaman gözlüklerin,
beyaz gömleğinle bir laboratuvarda
insanlar için ölebileceksin,
hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için
hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken
hem de en güzel, en gerçek şeyin
yaşamak olduğunu bildiğin halde
Yani öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
yetmişinde bile, mesala zeytin dikeceksin,
hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,
ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için
yaşamak yani ağır bastığından.

2

Diyelim ki ağır ameliyatlık hastayız,
yani, beyaz masadan
bir daha kalkmamak ihtimali de var.
Duymamak mümkün değilse de biraz erken gitmenin
kederini
biz yine de güleceğiz anlatılan Bektaşi fıkrasına,
hava yağmurlu mu diye bakacağız pencereden,

yahut da yine sabırsızlıkla bekleyeceğiz
en son ajans haberlerini
Diyelim ki dövüşülmeye değer bir şeyler için,
diyelim ki cephedeyiz
Daha orda ilk hücumda, daha o gün
yüzü koyun yere kapaklanıp ölmek de mümkün
Tuhaf bir hınçla bileceğiz bunu
fakat yine de çıldırasıya merak edeceğiz
belki yıllarca sürecek olan savaşın sonunu
Diyelim ki hapisteyiz,
yaşımız da elliye yakın,
daha da onsekiz sene olsun açılmasına demir kapının
yine de dışarıyla beraber yaşayacağız
insanları, hayvanları, kavgası ve rüzgarıyla
yani duvarın arkasındaki dışarıyla.
Yani nasıl ve nerde olursak olsun
hiç ölünmeyecekmiş gibi yaşanacak...

3

Bu dünya soğuyacak
Yıldızların arasında bir yıldız,
hem de en ufacıklarından,
mavi kadifede bir yaldız zerresi yani
yani, bu koskocaman dünyamız.
Bu dünya soğuyacak günün birinde,
hatta bir buz yığını
yahut ölü bir bulut gibi de değil
boş bir ceviz gibi yuvarlanacak
zifiri karanlıkta uçsuz bucaksız
Şimdiden çekilecek acısı bunun,
duyulacak mahzunluğu şimdiden
Böylesine sevilecek bu dünya
"Yaşadım" diyebilmen için...

Nazım Hikmet

Köleliğe bir türlü alışamamıştı

O sabah yine her zamanki gibi erkenden kalkmış, işyerinin yolunu tutmuştu. Akşam geç saatlere kadar mesaiye kaldığı için hala yorgunluğu üzerinden atamamıştı. Ustabaşı mesaiye kalmak istemediğini anlamış, inadına mesaiye bırakmıştı. İtiraz etme şansı yoktu, mecburen kalmıştı.

Yorgunluğu üzerinden atamadığından olmalı, ağır adımlarla işyerine doğru yürüyordu. İşyerindeki o hummalı çalışma aklına geldikçe, ayakları onu sanki geriye doğru çekiyordu. Bu yorgunluk ona işe ilk başladığı günü hatırlatmıştı. Sürekli ayakta çalışmaktan kaynaklı oluşan bel, boyun ve ayaklarındaki ağrılar yüzünden neredeyse ağlayacak gibi oluyor, bir an önce bulunduğu yere çöküp oturabilmek için çay ya da yemek paydosu zilinin çalmasını bekliyordu. Hatta bu ağır çalışma koşullarından dolayı işten ayrılmayı düşünmüş, ekonomik sıkıntılardan dolayı sabretmek zorunda kalmıştı. Bir süre sonra ağır çalışma koşullarına alışmış, ama köleliğe bir türlü alışamamıştı.

Köle kampındaymış gibi insanüstü bir çabayla çalıştıkları günlerden biriydi. İşverenin yeni işçi almak yerine aynı sayıdaki işçilerle daha fazla üretim yapmak ve siparişleri yetiştirmek için uygulamadığı yöntem kalmamıştı. Gün boyu sürekli şu anons yapılıyordu: *"Personelin dikkatine! Bugün her bantın çift üretim yapması gerekmektedir. Bu sayıyı çıkartamayan bant çalışanlarının o günkü yevmiyesi kesilecektir."*

Bu anonsu ilk duyduklarında çok şaşırmış, ama zamanla alışmışlardı. Çünkü son zamanlarda bu sık sık uygulanan bir yöntemdi. O gün ustabaşı ve imalat müdürü 4. bantın öğlen paydosunda da çalışacağını, yine

istenen sayının çıkmaması halinde yevmiyelerin kesileceğini söyledi. Hem daha fazla çalışacaklar, hem de yevmiyeleri kesilecekti. Bu durum kabul edilebilir gibi değildi.

Birkaç işçi bu uygulamayı kabul etmemeleri gerektiğini düşünüyor, öğlen paydosunda çalışmayarak tepkilerini ortaya koymak istiyorlardı. Diğer arkadaşları da bu doğrultuda yönlendireceklerdi.

Bant çalışanlarının öğle paydosunda yemek yedikten sonra hemen işbaşı yapmaları gerekiyordu. Bir-iki işçi dışında hepsi bu şekilde davranmamaya kararlıydı.

Ustabaşı yanlarına gelerek; "Haydi yemeğinizi çabuk yiyen ve işinizin başına dönün" diye uyardı.

İşçiler; "Hem yevmiyemizi kesiyorsunuz, hem de yemek paydosunda çalışmamızı istiyorsunuz. Bu haksızlık" dediler.

Bu cevap karşısında sinirlenen ustabaşı, sesini diğer işçilere de duyurmaya çalışarak; "Ne demek istiyorsunuz siz? Şimdi isminizi yukarıya vereceğim. Hak hukuk aramayı burada mı öğrendiniz? Siz elebaşı mısınız? İşçilerin aklını çelmeye mi çalışıyorsunuz? Böyle art niyetli bölücülerle zam ve işçi çıkışı dönemlerinde görüşeceğiz" diyerek tehditler savuruyordu.

Sesi fabrikada çınlıyordu. Onun bu tehditkar tavrı karşısında işçiler tedirgin olmuş, işlerinden olma korkusuyla yavaş yavaş yemeğe iniyorlardı. Bu durum karşısında yapılacak fazla bir şey kalmamıştı. Yemeklerini yer yemez işbaşı yapmış, maratona tekrar başlamışlardı. Artık yapılan haksızlığı unutmuş, yevmiyelerini kurtarmak için canla başla çalışıyorlardı. Tehdidin işe yaradığını gören ustabaşının keyfinden geçilmiyordu.

Bu arada yemekten dönüp işbaşı yapan diğer banttaki

işçiler ise bir kutlama yapıyorlardı. Neşe içindeki bir işçiye neyi kutladıklarını sorduklarında, fabrikada en çok iş çıkaran bant oldukları için ustalarının onlara kola ikram ettiğini, bu şekilde ödüllendirildiklerini keyifle ve kibirli bir şekilde anlattı.

"Ustanız sizi kan-ter içinde çalıştırıp istenen sayının üzerinde üretim yaptırarak kendisi prim alıyor, sizi ise bir bardak kola ile kandırıyor. Bunu kabul etmemelisiniz. Sizin gururunuzu bu şekilde ayaklar altına alıyor" denilerek uyarılmalarına rağmen, söylenenleri duymamış gibi davranarak işlerine devam ettiler.

Bir tarafta işçiler moralleri bozuk bir şekilde çalışırken, diğerleri güle oynaya kolalarını içerek arkadaşlarına nispet yapıyorlardı. Patron böylece işçiler arası rekabet oluşturup daha fazla üreterek, kârına kâr katıyordu.

O akşam imalat müdürü keyifli bir şekilde 4. banda geldi. Belli ki istediği sayıda üretim gerçekleşmişti. Babacan bir tavırla; "Arkadaşlar, bu akşam bir arkadaşınız yanıma geldi. İstenen sayıda iş çıkarmadığınız için yevmiyelerinizi kesmiştim. Çok zor durumda olduğunu söyleyerek ağladı. Yevmiyelerinizi kesmemem için bana yalvardı. Kendisine çok acıdım. Bu seferlik arkadaşınızın hatırı için yevmiyenizi kesmiyorum. Ama bu bir kereye mahsustur. Bundan sonra affetmem. Ona göre çalışın" diyerek, bir lütufta bulunmuş gibi oradan ayrıldı.

İmalat müdürünün bu iğrenç tavrı işçilerin midesini bulandırmıştı. Keşke örgütlenebilsek, ortak hareket edip onlara gereken cevabı verebilsek, bu yaptıklarının hesabını sorabilsek diye düşünerek, kendi kendilerine isyan ediyorlardı. İçleri hınçla dolmuştu. Haklarını yalvararak, kendilerini rencide ederek değil, ortak bir

güç oluşturarak, örgütlü davranarak alabilecekleri günlerin geleceği umuduyla çalışmaya koyuldular.

Yaşananların farkına varmak...

Yaşadığımızın farkına ne zaman varabilmişizdir? Yeni bir şeyi keşfedince mi? Yoksa ilk aşkımızda mı? Ya da yeni aşklarımızda mı? Ya da yeni bir canlıyı elimize aldığımızda mı? Ya da hala yaşadığımızın farkında değil miyiz?

Saatler geçmek bilmiyordu. Bugün öğlen yemeğinde, Lastik-İş Sendikası'nda akşam toplantı yapılacağı söylenmişti. Ondan sonra kalbi daha bir hızlı atmaya başlamıştı; her dakika saate baktığından dolayı zaman onun için bir türlü geçmek bilmiyordu.

Songül ve birkaç arkadaşı birkaç aydır yaşadıklarının farkına varmışlardı. Yıllardır bir robot gibi işten eve, evden işe maratonundan artık yorulmuşlardı. Hayat onlar için tekdüze bir yola girmiş, bir günleri diğer günlerinden farksız hale gelmişti. Birkaç aydır Aymasan ayakkabı fabrikasında sendikanın girişimi ile örgütlenme çalışmaları başlamıştı.

İşyerinde işçiler lehine hiçbir kural yoktu. Ustabaşı ne derse o uygulanıyordu. Ustabaşı istediğinin yevmiyesini kesiyor, istediğini işten atıyor, istediğine zam yapıyor, istediğine de zam vermiyordu. Yani 700 işçinin çalışma hayatı bir çift dudağın arasında idi. Hergün her bantta kaç çift ayakkabı çıkacağı anons ediliyor, eğer o banttaki işçiler o sayıyı çıkaramazlarsa öğlen yemeğinde çalıştırılıyor ve yevmiyeleri kesiliyordu. Kadın işçilere ise usta ve ustabaşları farklı gözle bakıyor, bu birçok işçinin de kadın işçilere bakışını değiştiriyordu. Kadın işçiler işyerinde yoğun bir cinsel

tacize uğruyorlardı. Buna ses çıkardıklarında ya işten atılıyorlar ya da diğer işçilerin gözünde kötü duruma düşüyorlardı. Öyle ki fabrikanın adı çevrede hep bu yönüyle anılır olmuştu; bu yüzden çevre halkı kızlarını burada çalışmaya göndermek istemiyorlardı.

Akşam iş çıkışı Songül iki arkadaşını da alarak Kartal'daki sendikaya gidecekti. Sendika binasına yaklaşırken içine garip bir duygu çökmüştü. Acaba kimse geldi mi diye düşünüyordu. İçeri girdiklerinde şaşırmıştı. Çünkü üç-beş kişi beklerken, içeride büyük bir kalabalık vardı. Örgütlenmenin başını çekenler kalifiye elemanlardı. Bu örgütlenme açısından çok önemliydi, ama bu işçilerin sınıf bilinçleri neredeyse hiç yoktu. Örgütlenmeye işveren ve ustabaşına tepkilerinden dolayı katılmışlardı. Biri usta olamamıştı, bir diğeri işten çıkmak istiyordu ama patron çıkarmıyordu, bir kısmı da müdür ve ustabaşının tavırlarından rahatsız olduğu için bu işe girişmişlerdi. Bu tepkiler özellikle kalifiye işçilerden geldiği için, kısa zamanda epey yol almışlardı.

Sendikada Munzur Pekgüleç işçilerle sohbet ediyordu. Onlara sendikanın ne olduğunu ve nasıl bir örgütlenme yapılması gerektiğini anlatıyordu. Artık başka bir gelecekleri olmadığı söylendikten sonra toplantıya geçilmişti. Pekgüleç çok kısa zamanda geniş bir taban bulduklarını, böyle gitmesi halinde kısa zamanda sendikayı getirebileceklerini söyledi. Konuşmasına şöyle devam etti:

"Arkadaşlar bugüne kadar sayımız azdı. Birkaç arkadaşla yola çıkmıştık, ama bugün artık belli bir güce ulaşmış durumdayız. Bu bir yönüyle iyi, ama diğer yönüyle de patronun duyma riski artmıştır. Onun için bugünden sonra çok daha dikkatli olmamız gerekiyor. Fabrikada herşeyden anında haberimiz olmalı ve artık

daha çok biraraya gelip durum değerlendirmesi yapmalıyız. Bundan sonra da böyle kalabalık toplantıları yapmayı düşünebiliriz, ama bunun çok büyük riskleri var. Onun için bundan sonra çok daha dikkatli olacağız. Bugün burada görev dağılımı yapacağız. Kim kiminle irtibat kuracak, bunları belirleyecek, uygun bir zamanda biraraya gelerek durum değerlendirmesi yapacağız."

İşçilerde bir şeyler başarmanın mutluluğu vardı. Yorgun yüzlerinden mutluluk ve ışık yansıyordu. Toplantıya gelen her işçi görev almıştı. Hepsinin yüzlerinden yılların verdiği yorgunluk okunuyordu. Ayakkabı işinde çalışanlar, işin çok ağır olmamasına rağmen çok çabuk yaşlanırlar. Çünkü hayatları kimyasal maddeleri soluyarak geçer. Derinin kokusu, boya, tiner, baly vb., yani içmeden sarhoş olunacak bir çalışma ortamı vardır onların. Kimyasal maddelerin olduğu bölümlerde özel havalandırmalar olması gerekirken, kârını düşünen işveren buna yanaşmaz. Fabrikadan içeri girdiğinizde ciğerleriniz yerinden şöyle bir kalkar. Derinin tabakalanmasında kullanılan maddeler, derinin kendi kokusu, taban bölümünde lastiğin preslenmesinin oluşturduğu koku, boya bölümünde tiner, boya ve balyden oluşan o iğrenç koku gün geçtikçe işçilerde bağımlılık yapar. Ayakkabı işi ile uğraşan insanların genelde alkole düşkün olmaları, soludukları bu yüksek orandaki maddelerin yarattığı bağımlılıktan dolayıdır.

Patronun yalakaları duymamalı

Teknolojinin gelişmesiyle kadın işçiler de bu sektörde daha çok çalışmaya başlamışlardı. Onlara daha az ücret ödediği için, kadın işçi almak işverenin daha çok işine geliyordu. Kadın işçilerin bu ağır çalışma ortamından

dolayı hastalığa yakalanma oranı daha fazlaydı.

Hanımına bir şeyler söylemek istiyor, ama bir türlü söyleyemiyordu. Hanımı bunun farkına varmış, "Ethem senin bir sıkıntın var, hayrola ne var?" diye ısrar ediyordu. Ethem hala kararsızdı. Hanımıyla aynı fabrikada çalışıyorlardı. Yıllardır evli olduklarını kimse bilmiyordu. Çünkü anlaşıldığında bir işe çıkış verilirdi. Onun için fabrikada birbirlerine yabancı gibi davranıyorlardı. Ethem karısına sendikayı anlatacaktı, ama onun çalıştığı bantta patron yalakaları çoktu. Eğer hanımı bir şeyler söylerse herşey bozulabilirdi. En sonunda; "Bak hanım, sana bir şey söyleyeceğim, yalnız kimseye söyleme" diye tembih etti. Hanımı tamam deyince, "Yakında fabrikaya sendika gelecek. Onun için çok dikkatli ol" dedi. Hanımı "Peki, gelince ne yapacağız" diye sordu.

- "Herkes ne yaparsa sen de onu yap, ama sakın ha ağzından kaçırma, çünkü sizin bant patronun yalakalarıyla dolu. En ufak bir şeyde tüm çalışma heba olur."

- "Ya duyarlar, bizi işten atarlarsa ne yaparız ki?"

- "Hanım ne yapalım, köle gibi çalışıyoruz zaten. Gider başka bir yerde köle oluruz. Adamların astığı astık kestiği kestik. İstedikleri gibi çalıştırıyorlar. Bak evli olduğumuzu dahi söyleyemiyoruz. Bir duysalar hemen birimizi çıkarırlar. Ya da işler biraz yavaşlasın hemen kapının önündeyiz. Onun için sendikayı getireceğiz. Bu bizim kurtuluşumuz olacak."

İşçiler bu işi öyle ciddiye almışlardı ki, en yakınlarına dahi güvenemiyorlardı. Onun için de çok dikkatli davranıyorlardı.

Eğer bugün işçi sınıfı hala örgütsüzse, bu aynı zamanda, sınıfın saflarında olan, ama bilerek ama

bilmeyerek ihanet eden işçiler yüzünden. Böyleleri, farklı kültürlere önyargılı yaklaşıp birlikte davranmaktan uzak durarak, işverenin işbirlikçisi konumuna düşüyorlar.

"Örgütlenmekten başka çaremiz yok"

O gün akşam Songül çocuğuna da yanına almıştı. Birkaç işçiyle ev ev dolaşarak örgütlenme çalışması yürütüyorlardı. İşçiler çocuğun uyuduğunu görünce ana-kızın dönmesini söylüyorlar, ama o ayak diretiyordu. Artık örgütlenme aileleri de içine almıştı.

Bir işçi; "Daha ne istiyorsunuz? Servis var, ikramiye var, cumartesi-pazar çalışmak yok, odun-kömür parası var, sendika gelecek de ne olacak?" diyerek sendikaya karşı çıkıyordu. Ona "Doğru söylüyorsun, bunlar var, ama sen de biliyorsun ki biz kadınlara tacizde bulunuyorlar ve sesini çıkaranı işten atıyorlar. Adın işçiler arasında kötü anılır oluyor. İşe aldıkları her bayan işçi için bahse giriyorlar, ustanın ne zaman sevgilisi olacak diye. Veya ne kadar dayanabilecek diye. Yuttuğumuz kimyasal maddeler yüzünden hemen hepimiz hastalık kaptık. Sen hastanelerden çıkmaz oldun. Daha önce bu hastalıklar var mıydı? Hepimiz cumartesi günü işten atılanların ismi okunurken işkence çekmiyor muyuz, acaba ben de atılacak mıyım diye? Eğer o hafta atılmamışsak, bu sefer de öbür hafta atılır mıyım diye düşünmeye başlıyoruz. Hiçbirimizin iş güvencesi yok, artı işten atma yönteminden dolayı psikolojik işkence yaşıyoruz. Hatta zaman zaman işi birbirimizi ispiyonlamaya kadar vardırmıyor muyuz? İşten atılmama adına amirlere ve işveren temsilcilerine yalakalık yapmıyor muyuz? Daha iki gün önce size ceza vermediler mi, bantta bozuk mal çıktı diye öğlen

paydosunda çalışmadınız mı? Buna itiraz edebildiniz mi? Birimiz bunun karşısına çıkabildik mi? Hayır! Biz böyle dağınık olduktan sonra da çıkamayız. Adamlar istedikleri gibi hareket edebiliyorlar. Onun için örgütlenmekten başka çaremiz yok." Bu konuşmalardan sonra zorla da olsa üye kaydını yapmışlardı.

O akşam çocuk kucakta birçok ev gezmişler ve hemen hepsinde de başarılı olmuşlardı. Bir ara yolda eşiyle karşılaşmış, "çocuk sabah okula gidecek, sen bu saatlere kadar dolaşıyorsun" diye kocasından azar da işitmişti. Ama onun için artık örgütlenme çalışması herşeyin önünde geliyordu.

Günler ilerledikçe bu çalışmanın içine aileler de ister istemez girmek zorunda kalıyorlardı. Çünkü öylesine bir hummalı çalışma almış başını gidiyordu ki, ailelere ayrılan zamanı kısıtlıyordu.

"Birbirimize güvenmek zorundayız"

Zafer ile iki arkadaşı akşam kahve kahve dolaşmaya karar vermişlerdi. İşçileri adeta paylaşmışlar, çembere almışlardı. Dört işçi batak oynuyorlardı. İyi diye sevindiler, çünkü dört kişiyle birlikte konuşmak onlara epey zaman kazandıracaktı. Dördü de güvenilecek işçilerdi. Birer sandalye çekip masaya oturdular. İşçiler arkadaşlarını görünce çok sevinmişlerdi, ama içlerinde de bu ne iş diye bir şüphe oluşmuştu.

Zafer söze başladı; "Arkadaşlar, oyunu isterseniz biraz bırakın, sizlerle bir şeyler konuşmak istiyoruz. Daha sonra devam ederseniz." İşçiler oyunu bıraktılar ve dinlemeye başladılar. "Arkadaşlar, öncelikle konuştuklarımız aramızda kalmalı" dedi. İşçilerden tamam sözü aldıktan sonra, "Bilmem farkında mısınız?

Biz fabrikaya sendika getirmek için uğraşıyoruz. Sizin bu konudaki görüşlerinizi almak istiyoruz." İşçilerden biri; "Aslında iyi olur, ama biraz zor, bizim fabrikadakiler adam olmaz. Herkes tamam der, ama iş başa düştüğü zaman da kaçacak delik arar. Bence zor iş" dedi.

Zafer; "Arkadaşım, zor iş diyorsun da, niye zor olsun ki? Biz istedikten, samimi olduktan sonra olmayacak bir iş mi? Herkesle konuşuyoruz, hep aynı şey; 'bizim işçilerden adam olmaz'. Kimse kimseye güvenmiyor. Biz birbirimize güvenmek zorundayız, başka çaremiz yok. Onun için de herkes kendi sorumluluğunu yerine getirecek. O yapar, bu yapmaz demeyecek. O zaman bak nasıl örgütleniriz."

Başka bir işçi söze girdi; "Tamam, belki haklısın. Ama sendika bize ne getirecek ki, biz zaten hakkımızı alıyoruz. Çalışmayanlar ille de sendika istiyor. Çünkü o zaman sırtını dayayacak sendikaya, çalışmayacak. Onun için bence sendikaya gerek yok. Bak bize geçen gün ustabaşı kola ısmarladı. Niye? İyi çalışıyoruz diye. Artı birer de yevmiye yazdı. Sendika olsa alabilecek miyiz?"

Zafer bu sözlerden sonra iyice sinirlenmişti; "Yani sen diyorsun ki, siz tembellik yapıyorsunuz, biz çalışıyoruz". Az önceki işçi; "Yok size değil, diğerlerine söyledim".

Zafer konuşmasını sürdürdü:

"Tamam da arkadaşım, seninle şimdi konuşan biziz. Biz de sendikalaşmak istiyoruz. Sen diyorsun ki; ustabaşı bize kola ısmarladı, fazladan yevmiye yazdı. Peki bunu diğer işçilerden keserek yaptığını bilmiyor musun? Bugün sen iyi üretim yaparsın, yarın yapamazsın. İnsan her gün aynı çalışabilir mi? O zaman da senin yevmiyeni kesecek, ötekine verecek. Sen bütün

gün çalış, akşam da gelsin, bugün size yevmiye yok desin. Yahu bu nasıl iş? Geçenlerde 4. bandın yevmiyesini kesmiş, banttan bir arkadaş gidip yalvarmış. Ondan sonra adam geçmiş işçilerin karşısına; Arkadaşlar, bu akşam bir arkadaşınız yanıma geldi, yevmiyelerinizi kesmemem için yalvardı. Kendisine çok acıdım, bu seferlik arkadaşınızın hatırı için yevmiyenizi kesmiyorum diyerek, sanki lütufta bulunmuş gibi kasılabiliyor.

"Arkadaşlar, bir insan kendisi ürettiği halde, emeğini almak için hiç bu kadar acz içine düşer mü? Hem akşama kadar çalış, hem de git yalvar, yevmiyemizi kesme diye. Bu insanlık mı? Sadece bu yüzden bile bizim sendikayı getirmemiz gerekiyor. Adam birine kola dağıtıyor, orada şenlik var. Öbür taraftakileri de öğlen paydosunda çalıştırarak işçilerin birbirlerine düşman olmasını sağlıyor. Bu oyunlara gelmememiz gerekiyor. Şimdi arkadaşlar ne diyorsunuz?"

İşçiler bir süre düşündükten sonra tamam demişlerdi. Hemen yanlarında getirdikleri üye formlarını işçilere imzalattılar ve keyifle gelen çaylarını içmeye başladılar. O gün de elleri boş dönmemişlerdi. Bundan dolayı neşelerine diyecek yoktu. Adeta uçarak yürüyorlardı.

İlk toplantı ve hazırlıklar

Gözden göze işaretleşmeler gün boyu devam etti. Anlaması gereken herkes o akşam toplantı yapılacağını anlamıştı. Akşam birçok işçi evlerine gidiyor gibi çıktılar, ama yalnız kalır kalmaz büyük bir coşku ve heyecanla yönlerini Kartal'a, sendika binasına doğru değiştirdiler. İşçiler o akşam daha bir coşkulu, daha bir konuşkandılar. İçeride sigara dumanından dolayı neredeyse göz gözü göremeyecek hale gelmişti, buna

rağmen kimse şikayetçi değildi.

Munzur Pekgüleç işçileri susturarak toplantıya başladı: "Öncelikle alınan görevleri ne kadar yaptık, bunu bir tespit edelim. Tespit etmiş olduğumuz sayıya ulaştık mı, durumumuz nedir?"

İşçiler yaptıkları çalışmalarla ilgili tek tek bilgi veriyorlardı. Ve önümüzdeki günlerde kendilerine düşen görevin ne olduğunu belirliyorlardı. Bu arada Zafer söz aldı:

"Arkadaşlar bu akşam usta beni mesaiye bırakmak istedi, ben işim olduğunu söyledim. Ama bana kalırsa bir şeylerden şüphelenmeye başladı. Büyük bir ihtimalle bugün toplantı yapacağımızı anladı ve beni göndermek istemedi. Onun için çok daha dikkatli olmalıyız."

Ardından Nejdet söz hakkı istedi:

"Geçenlerde imalata müdürü Mehmet Altan beni bürosuna çağırdı. Bana 'sendikal çalışmadan haberim var, bana üye olanların ismini ver, sana ev, araba ve para veririm' dedi. Ben bu teklifi yanımda çalışan arkadaşın yönlendirmesiyle kabul etmedim. Zafer'e katılıyorum, bence de haberleri var." Bunları söylerken ağlamaklı bir hale gelmişti.

Bu son gelişmeleri dinledikten sonra Pekgüleç konuştu: "Arkadaşlar, yarın bizi sıkıntılı bir gün bekliyor. İşçi çıkışını gündeme getirebilirler. Böyle bir durumun yaşandığı koşullarda, üretimden gelen gücümüzü kullanarak atılan arkadaşlarımıza sahip çıkacağız. Eğer ilk saldırıyı göğüsleyebilirsek, bu iş sandığımızdan daha çabuk olacak. Ama saldırıyı boşa çıkaramazsak tüm emeklerimiz bir anda yok olacak. Onun için arkadaşlar, şimdi burada, nasıl iş bırakacağız, kimler ne yapacak, bunun da planlamasını yapmak zorundayız."

Bu konuşmadan sonra işçiler daha bir heyecanlanmışlardı. Öyle ki, kimse kimseyi dinlemiyor, herkes içini döküp konuşmak istiyordu.

Güçlerinin farkına varmışlardı

İşçilerin birçoğu sabahı iple çekmişti. İçlerinde müthiş bir heyecan vardı.

Bunca yıl oradan oraya itilip kakılmalarına sessiz kalmışlardı. Ama artık buna dur diyebilecek güçlerinin olduğunu anlamışlar, saldırıları tek tek değil toplu bir şekilde göğüsleyebileceklerini farketmişlerdi. Bugüne kadar hep üretmişlerdi. Herbirinin elinden yüzlerce çift ayakkabı geçmişti. Ama kendi ürettikleri ayakkabıları dahi giyemiyorlardı. Patron onlara yılda bir çift ayakkabıyı bile çok görüyordu. Onca üretime rağmen yok sayılmaları da cabasıydı. Çalıştıkları yer daha birkaç yıl önce Şişli'de küçücük bir atölye iken, şimdi Türkiye'nin en büyük ayakkabı fabrikalarından biriydi. Kartal Topselvi'de, bir yanı mahalle ile bitişik, bir yanı sanayi içinde olan dev bir tesis haline gelmişti. Rockland, Esem gibi ülkenin her köşesinde tanınan markalar üretiyorlardı. Patronları onların ürettikleri sayesinde kârına kâr katıyor, her yıl yeni villalar, yazlıklar, yatlar alıyordu. Son dönemde ise zenginlerin kulübü olarak bilinen Büyük Kulüp'ün başkanlığını yapıyordu.

Artık insanlık dışı uygulamalara bir son vermek zamanı gelmiş de geçiyordu. Ustabaşlarının iğrenç tavırları, imalat müdürünün hep ben bilirim tutumu ve kuralsız bir iş hayatı uygulaması işçilerin sabrını taşırmıştı. Fabrikada sözde doktor vardı, ama sadece birkaç ilaç yazıp başından savıyordu. Oysa yuttukları

zehirli maddelerden dolayı hepsinde kalıcı hastalıklar baş göstermişti.

İlk kıvılcım çakıyor

O sabah işe giderken bir başka heyecan vardı Zafer'in içinde. Akşam yaptıkları toplantıdan sonra bugün hepsi çıkış bekliyorlardı. Zafer soyunma odasında üzerini isteksizce değiştirdi. Kesimhaneye doğru yönelmişti ki, ustabaşı Şinasi Zafer'e kendisiyle birlikte gelmesini söyledi. Zafer bunun çıkış olduğunu anlamıştı. Gözü tanıdık bir yüz arıyordu. Muhasebe ile atölyeler arasındaki tüm kapılar güvenlik görevlileri ile kapatılmıştı. Zafer'e bir kağıt uzattılar ve imzalamasını istediler. Zafer kağıdı imzalamayacağını söyleyerek tartışmaya başladı. Zafer ve dört işçiyi hemen ön kapıdan dışarı çıkardılar. Zafer'ler fabrikanın önünde beklemeye başlamışlardı. Akşamki konuşmada üretimin durdurulması planlanmıştı. Şimdi içerideki arkadaşları onları göremeyince işi bırakacaklardı.

İşçiler fabrika içinde birkaç işçinin yok olduğunu farketmişlerdi. Birbirleriyle fısıldaşmalar başlamıştı. Bütün işçiler bir kıvılcım bekliyordu. Ama o kıvılcım hala çakmamıştı. Yoksa bugüne kadarki emekleri boşuna mı gidecekti? Ustabaşı Şinasi ile imalat müdürü fabrikada adeta gövde gösterisi yapıyorlardı. İmalathanede geziyorlar, işçilere psikolojik baskı uyguluyorlardı.

İşçilerden birisi Şinasi'nin karşısına geçip, "Şinasi usta, Adem nerede, ne oldu?" diye sordu. "Bir işi varmış" cevabını aldıktan sonra, "Ne işiymiş, şimdi işten atmanın adı işi varmış mı oluyor?" diye tüm gücüyle bağırdı. İmalat müdürü, "Sana ne bundan? Sen işine bak" diye çıkıştı. "Nasıl bana ne? Siz istediğinizi

istediğiniz zaman işten atıyorsunuz" dedikten sonra işçilere dönüp, "Herkes işi bıraksın" diye bağırarak, tüm gücüyle banta vurdu. Bir anda tüm bant durmuştu. "Arkadaşlar biz hayvan gibi çalışıyoruz, üretiyoruz, ama onlar bizi istedikleri zaman işten atıyorlar. Bırakın üretimi, herkes aşağı insin" dedi.

İlk kıvılcım böylece çakılmıştı. Tüm işçiler aşağı kata inmişlerdi. Aşağı katta çalışanlar üst kattan işçilerin geldiğini görünce onlar da işi bırakmışlardı. Hemen kesimhane ve tabak bölümlerine haber gönderilmiş, hepsinin imalathanede toplanması söylenmişti. 700 çift el artık üretmiyordu. Üretimden gelen güçlerini kullanıyorlardı. Hep üreten eller, şimdi kendi gelecekleri için üretimi durdurmuşlardı.

Tüm işçiler on dakika içinde imalathanede toplanmışlardı. O ilk anın heyecanı geçtikten sonra küçük küçük gruplara bölünmeler başlamıştı. Bunu gören öncü işçilerden biri "herkes yemekhaneye" diye bağırdı. İşçiler yemekhaneye doğru yönelmişlerdi. Yöneticiler işçilerin yemekhaneye gitmesini engellemeye çalışıyorlardı. Ama onlar, suyun dağları aşıp denize ulaşması gibi, yemekhaneye ulaşmayı hedeflemişlerdi. Tüm işçiler yemekhaneye toplanmış, bir işçi sendikaya telefon etmesi için görevlendirilmişti. İşçiler öyle bir heyecan dalgasına kapılmışlardı ki, telefon etmeye giden işçi sendikacının yanından geçmiş, ama onu farketmemişti. Bu olay işçilerin zihninde ilginç bir anı olarak kalmıştı.

İşveren temsilcisi işçilere, yaptıklarının yasal olmadığını, çalışmayanların işten çıkarılacağını söyleyerek tehditler savuruyordu. Ama işçilerin karşısında duracak gücü de yoktu. Onlar kendi güçlerinin farkına varmış, önüne geçeni ezip geçiyorlardı.

Patrona karşı ilk zafer

İşçilerden biri masanın üzerine çıkarak konuşmaya başladı:

"Arkadaşlar, bu işyerinde köle gibi çalışıyoruz, gecemiz gündüzümüz belli değil. Artık sendikalı çalışmak istiyoruz. Beş arkadaşımız sendikaya üye oldukları için işten atıldılar. Biz de arkadaşlarımız işe geri alınana ve sendika kabul edilene kadar üretimi durduracağız."

Bir başka işçi sözü aldı: "Günde patron için binlerce ayakkabı üretmemize rağmen, ürettiğimiz ayakkabıyı kendimiz giyemiyoruz. Bir çift ayakkabıyı dahi bize çok görüyorlar." Nasırlaşmış ve simsiyah olmuş ellerini göstererek tepkisini dışa vurdu.

Konuşmaları sessizce dinleyen işçilerin arasından bir bayan işçi; "Artık bu ustaların baskı ve tacizlerinden bıktık. Onların küfürlerine ve hakaretlerine katlanmak zorunda değiliz. Bu böyle gitmemeli, buna karşı çözüm üretmeliyiz. Artık bundan sonra örgütlü gücümüz sayesinde bu baskıları kabul etmeyeceğiz", diyerek o da biriken tepkisini dile getirdi.

İşçilerin alkışları fabrikanın içinde yankılanıyordu. O güne kadar işçilerin yanına inmeyen patron Duran Akbulut yemekhaneye inmiş, babacan tavırlarıyla işçileri üretime dönmeleri için ikna etmeye çalışırken, kolluk güçleri de fabrikanın girişinde yığınak yapmışlardı. Patron işçileri ikna edemeyince görevi kolluk görevlilerine bırakmıştı. Emniyet müdürü yemekhaneye gelerek birkaç işçinin kendisiyle gelmesini söyledi. Birkaç işçinin gitmek istemesine rağmen, işçiler tavır koyarak böyle bir şeyin olmayacağını belirttiler. Böylece emniyet müdürünün müdahalesi de boşa düşmüş oldu.

Sendikacı masaya çıkarak konuşmaya başladı: "Arkadaşlar, bugün işveren beş arkadaşımızı işten atmıştır. Bu işçi arkadaşlar sendikamız Deri-İş'e üye oldukları için işten atılmışlardır. Biz burada yapılan hukuksuz uygulamalara artık sessiz kalmayacağız. Bundan sonra örgütlü gücümüzü kullanacağız. İşçi arkadaşlarımız işe dönene ve sendika muhatap kabul edilip görüşmeler başlayana kadar üretime başlamayacağız. Örgütsüz ve kuralsız çalışmak istemiyoruz."

Sendikacının konuşmasından sonra bir alkış tufanı kopmuştu. Patron görüşmek üzere yemekhaneye indiğinde, sendikacı tüm işçilerin sendikaya üye olduklarını söyledi. Bunun üzerine işveren, sendikacı ve birkaç işçiyi görüşmek üzere yazıhaneye çağırdı. Bu boşluktan yararlanan işçiler henüz üye olmamış işçilerin üye kayıtlarını yapıyorlardı. Görüşme sonrası işveren geri adım atmış, işten attığı işçileri geri almayı kabul etmişti.

Fabrikanın önünde bekleyen işçiler yemekhaneye geldiklerinde, işçiler patrona karşı ilk zaferi kazanmanın coşkusunu yaşıyorlardı. İşçiler görüşmelerden sonra o gün üretim yapmamayı kararlaştırmışlardı. Saat 16:00'da tüm işçiler sendikanın ayarladığı arabalarla Kartal'daki Petrol-İş Sendikası'na gitmişler, orada noter huzurunda resmen sendika üyesi olmuşlardı.

Sendika kazanıldı... Asıl güçlük bundan sonra...

Sendikalaşma çalışması beklenmedik bir şekilde başarıyla noktalanmıştı. Öyle ki, önlerine aylar sürecek bir çalışma koyan işçiler bir anda tüm işçileri sendikalı

yapmışlardı. Bunun tabii ki sakıncaları vardı. Çünkü sendika getirmekten daha zoru, sendikayı işletmede tutmaktı. Bunu başarabilmek için sınıf bilincini geliştirmek büyük bir önem taşıyordu. Bu hızlı sendikalaşma ileride birçok sorun çıkarabilirdi.

İşçiler yasal işlemler bitmeden işvereni toplusözleşmeye zorlamaya başlamışlardı. Üretimi yavaşlatıyor, mesaiye kalmıyorlardı. Hafta sonları mesaiye gelenleri önlemek için de birkaç kişi fabrikanın önünde nöbet tutuyordu. İşçilerin bu örgütlü mücadelesi sonucu işveren toplusözleşme masasına oturmuştu. Henüz yasal süreç tamamlanmadan sendika kabul edilmişti.

Artık fabrikaya bir başka sevinçle gidiyorlardı. Aylarca mücadele vermişler, sonunda gece-gündüz çalışmanın meyvasını almışlar, işyerine sendikayı getirmişlerdi. İşçiler artık, yıllardır başları önde geldikleri, istemeye istemeye girdikleri fabrikanın kapısından zafer kazanmış komutanlar gibi, göğüslerini gere gere giriyorlardı.

Sendika bölgedeki bir düğün salonunda bir gece düzenleyerek, hem eğlence hem de temsilci seçimini örgütledi. Geceye tüm işçiler katılmışlardı. Örgütlenmenin verdiği moral yüzlerinden okunuyordu. İşçiler dördü resmi, biri resmi olmayan beş temsilci seçtiler. Temsilciler örgütlenme esnasında öne çıkan işçilerdi. Bu işçilerin sınıf bilinçleri yok denecek kadar azdı. Örgütlenmenin henüz ilk adımları atılmıştı, asıl kalıcı örgütlenmenin bundan sonra yapılması gerekiyordu. Bu da öncü işçiler ile sendikanın omuzlarındaki bir sorumluluktu. Yıllardır işçi sınıfı birçok işletmede örgütlenme başarısını göstermesine rağmen, daha sonraki saldırıları göğüslemede başarılı olamamıştı.

İlk 8 Mart ve 1 Mayıs kutlamaları

O gün sabah daha bir heyecanla kalkmıştı. O gün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ydü. O gün, onun için daha bir farklıydı. Birkaç ay önce işyerine sendikayı getirmişlerdi. Ve kadın işçiler ilk defa örgütlü olarak fabrikaya yakın bir kafede 8 Mart'ı kutlayacaklardı. O güne kadar 8 Mart'ın ne olduğunu bilmiyorlardı, ama yaşadıkları örgütlenme sayesinde patrona geri adım attırarak, kendi güçlerinin farkına varmışlardı. Örgütlenmeden önce işyerinde onlara birçok usta ve erkek işçi tacizde bulunuyordu. Şimdi artık kadın işçiler daha bir bilinçlenmişler, tacizlerin önüne geçmeyi başarmışlardı.

Yine o sabah her sabah olduğu gibi erkenden kalkmış, yine evin tüm işlerini yapmak zorunda kalmıştı. Evde ona yardım eden yine yoktu. Fabrikaya geldiğinde birçok işçi Sabahat'ın emekçi kadınlar gününü kutlamıştı. O gün Sabahat bantların arasında sanki bir kartal gibi geziyordu. Bir işçi, "Sabahat abla hayrola, bugün yanına yaklaşılmıyor, sanki dağları sen yaratmış gibi geziyorsun" dedi. "Aslanım, tabii ki gezeceğim, bugün emekçi kadınlar günü. Bugünün anlamı daha farklı, bugün kendimi daha farklı hissediyorum. Şuna artık inanıyorum, örgütlü olduktan sonra başarılmayacak hiçbir şey yok. Bize daha birkaç ay önce yapmadıkları yoktu, ama bugün artık kimse sesini çıkaramıyor" dedi.

Öğlen paydosunda kadın işçiler kafede toplanmışlardı. Sendikacı günün anlamını ve önemini anlatmış, daha sonra işçilere düşüncelerini sormuştu. Bulgaristan muhaciri olan kadın işçiler, Bulgaristan'da 8 Mart'ı kutladıklarını, ama Türkiye'de böyle bir kutlamayla ilk defa karşılaştıklarını, bundan sonra daha iyi

organizasyonlar yapmak gerektiğini belirttiler. Kadın işçilere fular dağıtılmıştı. Kadınlar işyerine döndüklerinde kendilerine olan güveni daha bir artmıştı. Bu arada erkek işçilerle kadın sorunu ile ilgili tartışmalar yapmışlardı. Gün boyu fularlarla çalışarak, işverene örgütlü güçlerini anlatan anlamlı bir mesaj vermişlerdi.

1 Mayıs'tan bir gün önce ise sendika komite ile toplantı yaptı. 1 Mayıs'ta nasıl bir tavır geliştirecekleri üzerine tartışıldı. Birçok işçinin alanlara çıkılması yönünde ısrar etmesine rağmen, sendikanın yeni örgütlenmesi ve işçilerin yeterince bilinçli olmamasından dolayı alanlara çıkmama kararı alındı. Akşamdan birkaç işçi dövizler hazırlamıştı. Dünyada yüzyılı aşkın bir süredir kutlanan 1 Mayıs'ı onlar ancak bugün kutlayabiliyorlardı. Bunun sebebi, yıllardır işverenin bölüp parçalama politikaları yüzünden işçilerin kendi güçlerinin farkına varamamalarıydı. Ne zaman ki örgütlenmeyi başarmış, güçlerinin farkına varmışlardı, işte o zaman onlar da 1 Mayıs'ı kutlamaya başlamışlardı.

1 Mayıs günü öğle yemeğinden sonra işçiler fabrikanın önünde toplanmışlardı. Sendika ve temsilciler konuşmalar yaptılar. İşveren temsilcileri bürolarından garip garip işçilere bakıyorlardı. Bundan dolayı olsa gerek, birçok işçi hala kendini geride tutuyordu. Genel olarak işçilerde büyük bir coşku vardı. Sloganlar atıyor, halaylar çekiyorlardı. Fabrikada kutlanan bu ilk 1 Mayıs, yeterli olmasa da bir ilk adım olarak anlamlıydı.

O günlerde Mefar ilaç fabrikasında Lastik-İş örgütlenme çalışması yürütmüş ve işçileri örgütlemişti. Bunun karşısında Mefar patronu işçileri işten atmış, işçiler direnişe geçmişlerdi. Aymasan işçileri sınıf

kardeşleriyle dayanışma içerisine girdiler. Sık sık öğlen yemeklerini alarak direnişçileri ziyaret ediyorlardı. Hatta bazı sabahlar servislerle Mefar'a gidip, daha sonra işyerine geliyorlardı. Bu ziyaretlerde önceleri çekingenlik yaşasalar da, giderek tüm işçiler özgüven kazanmışlardı. Artık direnişçi işçileri ziyaret etmedikleri gün yok gibiydi.

Aymasan işçileri ilk ihaneti yaşıyorlar

İşyerinde çalışma koşullarında gözle görülür değişmeler başlamıştı. Artık ustabaşları işçilere eskisi gibi hakaret edemiyor, mesaiye kalmaları konusunda baskı yapamıyorlardı. İşçilerle ilişkilerinde dikkatli davranmaya çalışıyorlardı. Ama ilk yenilgiyi kabul eden işveren fırsat kollamaya başlamıştı.

Sendika eğitim toplantıları örgütlüyor, ama işçiler bu toplantılara katılmayı bir görev olarak gördükleri için yeterince faydalanmıyorlardı. Örgütlülüğün henüz tam anlamıyla oturmadığını farkeden işveren, sık sık temsilcileri odasına çağırarak, işyerinin durumunun iyi olmadığını, sendikal örgütlülükten dolayı sosyal haklar, vergi vb. ödemeleri yapmak zorunda olduğunu, bu yüzden rakip firmalarla rekabet edemediğini, böyle giderse işyerinin kapanacağını söyleyerek temsilcilerin kafalarını karıştırıyordu. Bir dönem 750 kadar işçi çalışırken, işveren temsilcileri ikna ederek, sezon sonunda işçi sayısını neredeyse yarıya indirecek bir işçi çıkışı yaptı.

Bu, temsilcilerin örgütlülüğe karşı ilk ihanetleriydi. Tabii onlar bunun gerekçelerini bulacaklardı.

Bugün de yaşanan sorunlara bir sebep bulmakta zorlanmıyorlar, ama tüm yaşananların cezasını hep işçi

sınıfı çekiyor. İşçiler gece-gündüz demeden üretirken, yıllarca onun artı-değerini sömürenler bir gün onları kolayından kapıya koymaktan çekinmiyorlar. Sınıfın örgütsüzlüğü, örgütlü alanlarda ise işverenden daha çok kendi temsilcilerinin ihaneti, sınıfa en büyük darbelerden birini vuruyor. Bunun önüne geçebilmek, işyerlerinde sağlam örgütlülükler oluşturmaktan, tüm işçileri bu örgütlülükler aracılığıyla yaşanan sorunlara duyarlı hale getirip eğitmekten ve etkin bir denetim mekanizmasını kurmaktan geçiyor.

Aymasan işçileri ilk ihaneti yaşamışlardı. Bu deneyimin ardından örgütlülüğü tümüyle dağıtabileceğini hesaplayan patron, artık temsilcilere vaatlerde bulunarak, sendikadan istifa etmelerini istiyor, boş yere sendikaya aidat ödediklerini, kendisinin vergi vb. olarak ödeyeceği parayı işçilere vereceğini söyleyerek, sinsi planlarına zemin hazırlıyordu.

İşverenin oyununa gelmek üzere olan temsilciler, birkaç sınıf bilinçli işçiyi önlerinde engel olarak görüyorlardı. Onları işçilerin gözünden düşürmeye çalışıyor, bu arkadaşların gruplaşma oluşturduklarını söyleyerek dışlıyorlardı. Bu arkadaşlar Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesi olayıyla ilgili bir imza kampanyası yürütmüşlerdi. Temsilciler imza vermeyen işçilere, "biz size demedik mi, bunlar bölücüler" propagandası yaptılar. İşçileri bölüp parçalamak için onların bilinçsizliğinden faydalandılar. Şovenist duyguları kullanarak hedeflerine ulaşmaya çalıştılar.

İhanet derinleşiyor... Örgütlülük dağıtılıyor...

O gün patron temsilcileri ikna etmenin rahatlığıyla kahvesini yudumlarken, temsilciler çalışmalarına

başlamışlardı bile. Tüm işçileri dolaşarak onları yemekhaneye çağırdılar. Ne döndüğünü anlamayan işçiler merakla olacakları bekliyorlardı.

Az sonra işveren aşağıya indi ve temsilcilerle beraber açıklamalarda bulundu. Daha önce temsilcilere yaptığı duygu sömürüsünü işçilere de yaptı. Yeni bir zam dönemine girildiğini söyleyerek, sendikadan istifa etmemiz halinde daha fazla zam yapacağını vaadetti. Ardından görevi temsilcilere devrederek ayrıldı.

İşçiler, birlikte sendikal mücadele yürüttükleri, öncüleri olarak gördükleri ve güvendikleri temsilcilerinin örgütlülük lehine konuşup işverenin söylediklerini boşa çıkaracaklarını beklerken, onlar patronun diliyle işçileri sendikadan istifa etmeye davet ediyorlardı. Sendikal örgütlenme sürecinde yaşanan olumsuzlukları anlatarak, sendikacılar ile bazı işçilerin gruplaşmalar oluşturduklarını söyleyerek, işçilerin kafasını bulandırıyorlardı. İşyerinin çok modern bir işyeri olduğunu anlatıyor, işverenin vaatlerinden söz ederek işçileri ikna etmeye çalışıyorlardı.

İki arada bir derede kalan işçiler ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Daha önce patronun ihanetini görmüşlerdi, ama temsilcilerinin ihanetini ilk kez yaşıyorlardı. Temsilciler işçileri toplu halde yukarı çıkardılar. Patronla beraber hazırladıkları programa uygun olarak noter getirilmişti. İşçiler buruk ve kararsız bir şekilde sırayla istifalarını imzalıyorlardı. Bu arada sendikacı geldiler. İşçileri vazgeçirmeye çalıştılar, ama iş işten geçmişti.

Bir avuç kararlı öncü işçinin yeniden örgütlenme çalışması

Binbir çabayla yaratılan örgütlülüğün bir çırpıda

bitirilmesine seyirci durumunda kalmak bilinçli işçiler için büyük bir yıkımdı. Buna rağmen ayakta duran işçiler durumu tersine çevirmek için koşturup duruyorlar, ama çabaları sonuç vermiyordu. Temsilciler "sendikayı biz getirdik biz götürürüz" diyorlar, bu davranışlarıyla kendi emeklerine de saygısızlık ediyorlardı. Sınıf bilincinden yoksunluk nedeniyle, büyük emeklerle yaratılan örgütlülük aniden bitirilmişti.

Kısa süreçte yaşanan bu yenilgiyi kabullenmek gerçekten güçtü. Bu bilinçle hareket eden bir avuç işçi harekete geçti. Yeni bir örgütlülük yaratmak için 40-50 işçi sendikacılarla birlikte Petrol-İş Sendikası'nda bir toplantı yaptılar. Öncelikle kendilerine bir erkek, bir bayan temsilci seçtiler. Bundan sonra örgütlülüğün neden ve nasıl bu duruma geldiği üzerine tartışmalar yapıldı.

Birçok işçi söz almış, yaşanan süreci kendi gözüyle ortaya koymuştu. Artık geçmişin hesabının yapılamayacağı, geleceğe bakmak ve bundan sonra nasıl örgütlenebilirizin cevabını bulmak gerektiği konusunda anlaşmışlardı. Sendika ve öncü işçiler biraraya gelerek, geçmişin derslerinden de yararlanarak, yeni döneme ilişkin planlar yapacaklardı. Tabii ki bu çalışma daha uzun bir süreci kapsayacak, daha büyük bir emeği gerektirecekti. Çünkü istifa etmeyen işçiler içinde kalifiye eleman yoktu. Bu da üretimden gelen gücü kullanmak ve işçilerle yeniden ilişki kurmak açısından önemli bir güçlüktü.

Artık çok daha güçlü olmaları gerekiyordu. Çünkü hem patron hem de işçiler bu bir avuç işçiye cephe almışlardı. Bu durum karşısında güçlü bir psikolojiye sahip olmak gerekiyordu. Çeşitli bahanelerle işveren bu işçilerin yerini değiştiriyor, ihtarda bulunuyordu. Daha önce işverenin saldırıları karşısında örgütlü karşı duruş

sergileyen işçiler artık sessiz kalmayı tercih ediyorlardı.

Tüm bunlara rağmen öncü işçiler planlı ve programlı bir çalışmaya girişmişlerdi. Sendikadan Musa Servi, Naciye Özdemir ve öncü işçiler, birkaç grup oluşturarak, evlerde ve kahvelerde örgütlenme çalışması yürütmeye başladılar. Fabrikada işçilerle konuşuluyor, ılımlı ve samimi gözüken işçiler belirleniyor, akşamları iş çıkışında veya hafta sonlarında bu işçilerin evlerine veya kahvelere gidilerek konuşuluyor, ikna edilmeye çalışılıyordu. Konuşulacak işçiye yakın ilişkisi olan işçilerle birlikte gidiliyordu. Bu çalışmalar ev ziyaretlerinin çok daha verimli olduğunu gösteriyordu. İşçiler genellikle evlerinde daha rahat konuşabiliyorlardı. Bu görüşmelerde düşüncelerini daha açık ortaya koyuyorlar, genel sorunun ne olduğu konusunda öncü işçilere önemli ipuçları veriyorlardı. Yapılan hata ve eksiklikler her evde tüm ayrıntılarıyla konuşulup tartışılıyordu.

Belli periyodlarla toplantılar yapan işçiler, önlerindeki döneme ilişkin yeni planlar ortaya koyuyorlardı. Tabii bu arada ikna olmayanlara kızan işçilerde bir umut kırılması da yaşanıyordu. Ortaya çıkan tabloda, genel olarak işçiler suçu ihanetçi temsilcilerde buluyorlardı. Ama yeniden örgütlenmeye kaygıyla bakıyorlar ve kendilerini geri tutuyorlardı.

Ya hep beraber, ya hiçbirimiz!..

Zamanla çalışmalar meyvasını vermeye başlamıştı. Çalışmalar ne kadar gizli olsa da, patron bir biçimde haberini alıyordu. Örgütlülüğün toparlandığını hisseden işveren, bu tehlikenin önünü almak için sekiz işçiyi işten attı. Amacı, yavaş yavaş örgütlü olan işçileri işten atıp

örgütlülüğü bitirmek ve son dönemde sendikaya meyleden işçilere gözdağı vermekti.

Atılan işçiler işe geri dönmek için kapıda direniş başlattılar. Sendikal mücadelede kararlı olan işçiler diğer işçileri üretimi yavaşlatma konusunda etkilemeye çalışıyorlar, fakat bu çabalar sonuç vermiyordu. Çay ve yemek paydoslarında slogan ve alkışlarla dışarı çıkıp direnen arkadaşlarına destek veriyor, yemekhaneye inerek tüm işçilere hitabeden konuşmalar yapıyorlardı. Tüm bu çabalara rağmen içeride üretimin devam etmesi işvereni cesaretlendiriyordu. İşçilerin birçoğu dışarıda direnen arkadaşlarına destek verememenin burukluğunu yaşıyor, ama birlikte hareket etmeye de cesaret edemiyorlardı. Direnen işçilere destek veren işçilerin kalifiye olmaması, üretimi sekteye uğratmalarını engèlliyordu.

Yapılan basın açıklamaları ve tüm çabalardan sonra, üç haftadır eylemde olan işçiler tazminatlarını alarak direnişe son verdiler. Bakıldığında yenilgi gibi görünse de, işten atmaya direnişle cevap verilmesi işverenin bundan sonrası için yaptığı planları bozmuştu. İşveren sendikayı tasfiye etme saldırısını bir süre askıya almak zorunda kalmıştı.

Bu direniş ve sonucu işçilere şunu göstermişti. İlk sendikalaşma sürecinde beş işçinin atılmasına karşı konulan toplu tepki, üretimin durdurulması, kısa zamanda işyerine sendikayı getirmiş, yetki dahi alınmadan sözleşme yaptırmıştı. Ama şimdi atılan sekiz işçinin üç haftadır direnmesine rağmen, işçiler birlikte hareket edip üretimden gelen güçlerini kullanamadıkları için saldırı göğüslenememişti. Bu da bize şu temel önemde gerçeği göstermişti: Kurtuluşun tek başına olamayacağını, ya hepimizin kurtulacağını ya da hiçbirimizin...

Nazım'ın dizelerinde dile gelen gerçek

Direniş sonrası örgütlenme çalışmaları daha yoğun bir şekilde devam etti. Örgütlenme çalışmasını yürüten işçiler artık tüm işçileri açıktan sendikaya davet ediyorlardı.

Bu dönemde işveren kriz gerekçesiyle ücret ödemelerini aksatıyor, daha önce verdiği vaatleri yerine getirmiyordu. Bu durum karşısında birçok işçi ciddi bir ekonomik sıkıntıyla karşı karşıya kalmıştı. Bazı işçiler ev kirasını ödeyemediği için evinden atılmıştı. İşçilerin özverilerine rağmen sıkıntıları daha da artıyordu. Yemekhanenin ve güvenliğin taşeronlaştırılması ise, işçilerde tüm bölümlerin taşeronlaştırılacağı korkusunu doğurmuştu. Kazanılmış haklar işveren tarafından birer birer gaspediliyordu. Bu, işverene bel bağlayan işçilerin yaptıkları tarihsel hatanın bilincine varmalarını sağlamıştı.

Büyük usta Nazım "kabahatin çoğu sende" diyerek, zayıflıklarımızı ne güzel dile getirmişti yıllarca öncesindeki dizelerinde:

Akrep gibisin kardeşim
korkak bir karanlık içindesin akrep gibi.
Serçe gibisin kardeşim,
serçenin telaşı içindesin
midye gibisin kardeşim
midye gibi kapalı, rahat
Ve sönmüş bir yanardağ ağzı gibi korkunçsun
kardeşim
Bir değil,
beş değil,
yüz milyonlarlasın maalesef

Koyun gibisin kardeşim
gocuklu celep kaldırınca sopasını
sürüye katılıverirsin hemen
ve adeta mağrur, koşarsın salhaneye
Dünyanın en tuhaf mahlukusun yani
hani şu derya içre olup
deryayı bilmeyen balıktan da tuhaf
Ve bu dünyada bu zulüm
senin sayende
Ve açsak, yorgunsak, al kan içindeysek eğer
ve hala şarabımızı vermek için üzüm gibi eziliyorsak
kabahat senin,
-demeğe de dilim varmıyor ama-
kabahatın çoğu senin, canım kardeşim!

Evet, gerçekten de kabahat bizim, yani bir avuç asalak karşısında bir araya gelemeyen emekçilerindi...

Yeniden sendikal örgütlülük...

İşçiler yaptıkları hatayı düzeltmenin mümkün olduğunu biliyorlardı. Her ne kadar onlar işverenin çıkarlarına hizmet edecek tarzda hareket etmiş olsalar da, sendikalar onların kendi öz örgütlülükleriydi. Nitekim bütün işçiler öncü işçilere sendikaya üye olmak istediklerini bildirdiler.

Hemen aynı gün noter ayarlanmış, fabrikaya servis arabaları getirilmiş, öncü işçilerden adeta bir koridor oluşturularak tüm işçiler arabalara bindirilip Petrol-İş Sendikası'na götürülmüştü. Ertesi gün sendikacılar yemekhanede toplantı yaparak tüm işçilerin üye olduğunu söylediler. Artık örgütlü bir şekilde hareket edilmesi gerektiğini, örgütsüzlüğün işçilere değil patrona

yaradığını vurgulayan konuşmalar yapıldı. İşçiler merdivenin başında uzun bir sıra oluşturarak, birbirleriyle tokalaşıp öpüşüyorlardı. Bu, kırgınlıkların bittiği, artık patrona karşı ortak hareket edileceği mesajıydı.

Örgütlenme sağlanmıştı, ama ciddi anlamda bir toparlanmaya ihtiyaç vardı. Yoksa yine aynı süreç yaşanabilirdi. Her bölümden işçilerin temsil edildiği bir komite kuruldu. Bundan sonra gelişecek olaylarla ilgili olarak bu komite karar mekanizması olacaktı. Ve işçilerin kendi aralarındaki ilişkilerin gelişmesini, farklı kültürlerden insanların birbirleriyle kaynaşmalarını kolaylaştırmak için, öncü işçiler önlerine kültürel etkinlik programları koymuşlardı. Önce halk oyunları, koro ve tiyatro grupları kuruldu.

Bu gruplar ilk sınavlarını sendikanın düzenlediği piknikte verdiler. Tamamen işçilerin emeğinin ürünü halk oyunları, koro, tiyatro çalışmaları işçilerin kaynaşmasında önemli bir adımdı. Gezi sonrasında işçilerin yaptıkları değerlendirme, işveren için üretim yapmanın dışında, hep birlikte kendileri için farklı şeyler yapabilmenin, paylaşmanın mutluluğunu yaşadıklarını gösteriyordu.

Önceleri çalışmaları önemsemeyen işçiler piknikten olumlu etkilenmişler, çalışmaları daha bir ciddiye almaya başlamışlardı. Artık çalışmalara katılanların sayısı da artmıştı.

Tiyatro çalışmasında yer alanlar bir araya gelerek işçilerin ve kadınların yaşadıklarını anlatan bir oyun yazdılar. Bir yandan koro çalışmaları yapılırken, bir yandan da halk oyunları çalışmaları devam ediyordu. Şiir grubundakiler seçtikleri şiirler üzerinde sürekli çalışıyor, konuşmalar hazırlanıyordu. Bazı işçilerin "bütün işimiz bitti şimdi de böyle şeylerle mi uğraşacağız, başka işiniz

yok mu?" diyerek çalışmaları küçümsemeleri, çalışma yapanların şevkini kıramıyordu.

Ortak çalışmanın ürünü kitlesel 8 Mart etkinliği

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü yaklaşırken çalışmalar daha da yoğunlaşmıştı. Bu yüzden evlerine geç giden işçiler aileleriyle sorunlar yaşamaya başlamıştı. Etkinlik için sendikadan yer tutulması istenmiş, Kartal Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi tutulmuştu.

8 Mart'ı sadece kadınların günü olarak algılamayan işçiler, hazırlıklarının tüm aşamalarında erkek işçilerle ortak çalışma yürütmüşlerdi. Bu da işçi sınıfının her konuda ufkunun açık olduğunu gösteriyordu. O gün tüm işçiler ve çevre halkı, kadını-erkeğiyle salonu hınca hınç doldurmuştu. Hatta birçok katılımcı polis tarafından yanlış yönlendirilip Tuzla'ya gönderildiği halde. Kolluk güçleri bununla da yetinmemiş, bir yığın engel çıkarmıştı. Ama işçiler kararlıydılar, 8 Mart'ın boşa çıkarılmasına izin vermeyecektiler.

Ve amaçlarına ulaştılar. Etkinlik başlamıştı. İlk 8 Mart'ı kafetaryada kutlayan işçiler müthiş bir atılım yapmışlar; sunuluşu, tiyatrosu, korosu, halk oyunları ve şiirleriyle tamemen kendi organizasyonları olan bir 8 Mart etkinliği hazırlamışlardı. Tümüyle işçilerin ortak çalışmasının ürünü olan etkinlik büyük bir beğeni toplamıştı. Bu da gösteriyordu ki, işçilerin kültür-sanat üretimi ve etkinlikleri ile bağları sanıldığından da güçlüydü.

Artık Aymasan işçileri sürüklenen değil sürükleyen bir bilinç ve davranış çizgisine oturmuşlardı. Ve bu sıçrama onları için yalnızca bir başlangıçtı.

Üretim durduruluyor... Aymasan işçisi ilk kez alanlarda 1 Mayıs'ı kutluyor...

1 Mayıs yaklaşıyordu. Artık 1 Mayıs'm fabrika bahçesinden alanlara taşınması gerekiyordu. Günlerdir bunun zemininin oluşup oluşmadığı tartışılıyordu. Birkaç gün önce Ankara yürüyüşünü düzenleyen sendikaların eylemine katılan Aymasan işçileri ve öncüleri 1 Mayıs için umutlanmışlardı.

Öncü işçiler fabrikada tek tek işçilerle konuşuyor, görüşlerini alıyor, 1 Mayıs'ın alanlarda kutlanmasının önemini anlatıyorlardı. İşçiler, "herkes gelirse biz de geliriz" diyorlardı. Yevmiyelerin kesilebileceği anlatılıyor, buna rağmen gidilmesi gerektiği vurgulanıyordu. Genelde işçiler olumlu bakıyor, buna rağmen tedirginlik kendini hissettiriyordu. Temsilciler yemekhanede bu konuda açıklama yaparak tüm işçilerin onayını aldılar. Artık tedirginliğin yerini coşku ve hazırlık heyecanı almıştı. Pankartlar, dövizler hazırlanıyor, görev bölüşümü yapılıyordu.

1 Mayıs sabahı servisler fabrika bahçesi önüne geldiğinde herkes ne olacağını bekliyor, içeriye girmiyordu. İşveren daha önce böyle bir şey olabileceği duyumunu almış, sendikayı aramış, üretimin yoğun olduğunu, hiç değilse bir kısım işçinin temsilen gitmesini önermişti. İşçilerden "hayır" cevabı gelmesi üzerine işveren temsilcileri oradan oraya koşturup duruyorlardı.

Fabrika bahçesi dışında toplanan işçilere açıklama yapıldıktan sonra, 100'ü aşkın işçi otobüslere binmeye başladı. "Ben kesinlikle gelemem. Eşim 1 Mayıs'a gittiğimi duyarsa beni öldürür" diyen kadınlar da arkadaşlarının arabalara bindiğini görünce birbirleriyle

yarışmaya başlamış, eve gidince başlarına gelecekleri unutmuşlardı. Topselvi polisi de duyumu almış, işçilere yetişmişti. Pankartlardaki yazıları kontrol edip birkaç soru sorduktan sonra yolu açmış, işçiler türkülerle, marşlarla yola koyulmuştu. Her gün makina sesleriyle çınlayan fabrika sessizliğe terkedilmişti.

İşçiler büyük bir cesaret gösterdiklerini düşünüyor, kendileriyle gururlanıyorlardı. Yevmiyelerinin kesilmesini bile gözden çıkarmışlardı. Otobüslerden inilip alana gelindiğinde "Yaşasın 1 Mayıs!", "Yaşasın örgütlü mücadelemiz!" pankartları açılmıştı. İşçiler pankartları ve dövizleri taşımakta birbirleriyle yarışıyorlardı. Birbirlerine hayretle bakıyor, nasıl hep birlikte üretimi durdurup alanlara çıktıklarına şaşırıyor, örgütlü ve kararlı davranıldığında önlerinde hiçbir engel olmadığını yaşayarak anlıyorlardı. Neredeyse hepsi ilk kez 1 Mayıs'ta alanlardaydılar. Hayatlarında hiç unutmayacakları, belki çocuklarına, torunlarına anlatacak bir gün yaşıyorlardı. Bugün tüm dünyada emekçiler alanlardaydılar, Aymasan işçileri de... Bu coşkulu günü tüm dünya emekçileriyle paylaşıyorlardı. İlk defa katılmalarına rağmen alanda seslerini duyurmuş, sloganlarla meydanı çınlatmışlardı.

Geriye döndüklerinde tüm yorgunluklarına rağmen mutlu ve coşkuluydular. Yine marşlar ve türküler susmuyordu. Evlerine geldiklerinde ailelerine bu unutulmaz günü anlatmış, ertesi yıl 1 Mayıs'ta yine alanlarda olacaklarını belirtmişlerdi. Daha önceleri 1 Mayıs'ın kanlı bir gün olduğu korkusuyla gidemediklerini, artık bunu aştıklarını ve 1 Mayıs'ı sahipleneceklerini söylüyorlardı. Ertesi gün işverenin sendikaya işçileri şikayeti ve yevmiyelerini keseceği tehdidi, işçilerin bir kulağından girip diğerinden çıkmıştı.

Patron saldırı, işçiler direniş hazırlığında...

Yürüttükleri örgütlenme çalışmaları her geçen büyüyor, daha önce yaşanan kaygı ve güvensizliğin yerini dostluk, dayanışma ve paylaşım duygusu alıyordu.

Bu arada, Avrupa'nın birçok ülkesine ihracat yapmasına ve üretimin oldukça yoğun olmasına rağmen, patron hala zarar ettiğini söylüyordu. Yaklaşık altı ay kadar bir süre işyerinin batmaması düşüncesiyle işçiler fedarkarlık yapmışlardı. Buna rağmen hala ödemeler yapılmıyordu. Artık işçiler, alkışlı protestoyla, üretimi yavaşlatarak tepkilerini ortaya koymaya başlamışlardı.

Uzun süre devam eden bu sıkıntılardan sonra işveren sendikayla görüşmesinde; bu şekilde devam edemeyeceğini, krizin kendisini sarstığını, ancak işçi çıkarma ile, taşeron ya da esnek çalışma ile kurtulabileceğini ifade ediyordu. İşçilerin buna tepkisi örgütlü gücün dağıtılmayacağı olmuştu. Ama işçilerin ekonomik sıkıntıları günden güne artıyordu. Kiralarını ödeyemez, evlerine ekmek götüremez hale gelmişlerdi. Bu nedenle tepkisel davranıyor, mantıklı çözümler üretemez hale geliyorlardı. Kalifiye işçiler işverenin işçi atma ve esnek çalışma teklifine sıcak bakıyorlar, her tür çalışmada tatminkar ücret alabileceklerini düşünüyorlardı. Onlar için çalışma yaşamı sadece kişisel maddi gelir demekti. Bilinçli işçiler ise krizde işten atılmanın o işçi için ölüm demek olduğunu biliyorlardı. Bu işte tek tek işçilerin kurtuluşu olamazdı. Bu nedenle işçi çıkarılmasına karşı çıkıyorlardı.

İşçiler yaşadıkları maddi sorunlar yüzünden aşırı tepkiler vermeye başlamışlardı. Kimi işçiler keskin eylemlilikler önerirken, kimileri de ülkede kriz olduğunu,

biraz daha sabırlı davranılması gerektiğini söylüyorlardı.

Toplantı yapılarak durumun değerlendirilmesi, bir çözüm yolunun bulunması kararlaştırıldı. Sendika 30 Mayıs akşamı komite toplantısı yaptı. Ciddi bir sorunla yüzyüzeydiler. İşveren ya toplu çıkış yapacak ya da işyerini kapatacaktı. Bu durum karşısında ne yapılması gerekiyordu? Tüm işçilerin tek tek düşünceleri alındı. Direnişin esas alınması konusunda herkes hemfikirdi. Tek kaygı tüm işçilerin ortak davranıp davranamayacağıydı. Her direnişte kopmaların olacağı gözönünde bulundurularak, her işçiye ulaşma doğrultusunda çalışma yapılacaktı. Gerekirse ertesi gün fabrika işgal edilecekti.

Patron Duran Akbulut'un öne sürdüğü "ekonomik kriz" gerekçesi artık işçiler için bir anlam ifade etmiyordu. Çünkü onlar işlerin iyi olduğu dönemlerde de saldırılarla yüzyüze gelmişlerdi. Şimdi de ekonomik kriz bahanesiyle fatura işçilere kesilmek isteniyordu. Amaç örgütlü kesimi tasfiye etmekti.

Aymasan işçileri bu saldırıyı direnişle göğüslemeye hazırlanmışlardı artık. Namluya sürülmüş bir mermi gibi bekliyorlardı.

Direniş başlıyor ve kendini örgütlüyor

Direniş başlıyor ve kendini örgütlüyor

Karşı koymazsak eğer
tehlikededir günlük ekmeğimiz
bacamızın tütmesi tehlikededir
evimiz, aşkımız, çocuğumuz
kitap sevgisi, insan sevgisi
tehlikededir.
Kapanıyor fabrikalar birer birer
varımız yoğumuz tehlikededir.
Arif Damar

Şairin dediği gibi, artık yediğimiz ekmek de tehlikeye girmişti. Aylardır bir kriz lafıdır almış başını gidiyordu. Fabrikalarda bir bir üretim duruyordu. Çalışanlar zam beklerken, işten atılıp tekrar asgari ücret üzerinden aynı işe alınıyordu. Sigortayı sormak ise en büyük suçlardan sayılıyordu. Artık devletin en üst kademesinde dahi sigorta primlerinin ödenmemesi için formüller düşünülüyordu. Kriz bahanesiyle ülkenin her yerinde ezilen emekçiler bir kat daha eziliyor, ölmemeye yetecek

ücrete razı ediliyordu. Sokaklarda açlıktan ölenlerin görüntülerine bile alışılmaya başlanmıştı. İntiharlar artmış, boşanmalar had safhaya varmıştı. Tüm ülke bir hapishaneye çevrilmişti. MGK alarmdaydı, çıkması muhtemel olayların hemen bastırılması için tüm birimleriyle devlet hazırdı.

Cezaevlerine operasyon yapılmış, siyasi tutsaklar F tipi hücrelerine katledilerek, işkenceden geçirilerek sokulmuştu. Ölüm Orucu Direnişi üç mevsimdir devam ediyordu. Hücrelerde birbirini izleyen ölümlere rağmen toplum tam bir suskunluk içindeydi. Siyasi tutsaklar Ölüm Orucu'na başlamadan önce emekçileri uyarmışlar; hücre saldırısının gerçekte kendileri şahsında tüm işçi ve emekçileri hedeflediğini söylemişlerdi.

"Ya işten atılırsam..."

Günlerdir içinde bir huzursuzluk vardı. Artık yediği-içtiği hiçbir şeyden tat alamıyordu. İşten eve geliyor, kahveye gidiyor, ama duramıyordu. Sokaklarda saatlerce dolaşıyor, bir türlü içindeki sıkıntıyı yok edemiyordu. Eşi halini soruyor, hasta mısın diyordu, ama ona bile cevap vermiyordu.

İşyerinde üretim iyice düşmüştü. Altı aydır ücretlerini doğru dürüst alamıyorlardı. Hep aklına kötü şeyler geliyordu. Ya işten atarlarsa diye günlerdir yerinde duramıyordu. Ne yapardı? İki çocuk vardı. Okul masrafı, evin giderleri... Bir daha böyle bir işi nerede bulurdu. Sendika vardı, ikramiye, kömür parası, mesailer ödeniyordu. Kriz döneminde böyle bir iş bulmasının imkanı yoktu, her yer işçi çıkartıyordu. Keşke burada da işçi çıkarsalar, belki o zaman işler düzelir, diye düşündü. Ardından "ya beni çıkarırlarsa" diye korkuya

kapıldı. Ne yapabilirdi ki? O zaman hiçbir işçinin çıkartılmaması gerektiğini düşündü. Ne de olsa hepsinin durumu aynıydı. Kimi işçilerin evi, arabası vardı. Kimilerinin sadece evi vardı. Bir kısmının ise hiçbir şeyi yoktu. En çok da onlara üzülüyordu. Ama bu zamanda bir yıl boş gezdin mi, elde avuçta hiçbir şey kalmazdı. Altı aydır maaşlarını yarım alıyorlardı. Biriktirdiği üç-beş kuruş hemen erimişti.

Aslında kadınları atmaları gerekirdi önce. Çünkü onların evinde nasıl olsa çalışanlar vardı. Onlar için fazla bir şey farketmezdi.

Günlerdir böyle garip düşünceler içindeydi. Aslında garip değildi düşünceleri. Çünkü işsizliğin ne demek olduğunu çok iyi biliyordu. Zaman zaman aylarca işsiz kalmıştı. 8 senedir de bu fabrikada çalışıyordu. Hele bu dönemde işsizlik hepsinden zordu. Bütün fabrikalar tek tek kapanıyor ya da işçi atılıyordu. Üretim ülkede yarıya düşmüştü. Kriz yine emekçinin başına patlamıştı. İşten atılmamak için bütün gün planlar kuruyordu. Hepsinde de son anda kendini kurtarıyor ve işte kalıyordu.

O gün akşam saatlerce sokaklarda dolaştı. Hep aklında işten atılma korkusu vardı, bir türlü içindeki sıkıntıyı yenemiyordu. Ayın birinde patron sendikayı görüşmeye çağırmıştı. Kesin çıkış bekliyorlardı, ama sayı az olursa belki gönüllü çıkanlar olurdu...

Sabah serviste kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Herkes suskun düşünüyordu. Belki de yarın birçokları serviste olmayacaktı. İşçiler birbirine garip bir şekilde bakar olmuşlardı. Servis fabrikaya yaklaşmıştı, ama fabrikanın önünde garip bir telaş vardı. Daha önce gelen servisin işçileri fabrikanın önünde toplanmışlardı. Kapıda polisler vardı. Kalbi hızla çarpmaya başlamış, boğazı adeta düğümlenmişti.

"Gerekirse direniriz"

Zil sesiyle irkildi. Sabah olmuştu, yine iş saati geliyordu. Bu geceler ne çabuk geçiyordu, oysa işyerinde zaman hiç geçmiyordu.

Annesi "haydi kızım kalk, geç kalacaksın" diye seslendi.

Çalıştığı fabrikaya gireli 4 yılı geçmişti. Annesi her sabah kalkıyor, kahvaltısını hazırlıyordu. Akşam eve gelince yemeği hazırdı. O an annesini düşündü, kendini bizlere göre ayarlıyor, dedi kendi kendine. Acaba bu işleri sevdiği için mi, yoksa kendini mecbur hissettiği için mi yapıyordu. Belki kendisi de niçin yaptığını bilmiyordu. Bildiği tek şey saati gelince yapılması gereken bir işi yapmaktı.

Ama hepimiz öyle değil miyiz? Hangimiz istediğimiz gibi bir işte çalışıyoruz ki? Hangimizin istemediğini yapmama şansı var? Hayat bizi bir cendereye sıkıştırmış, bizler de birer kukla gibi istenilenleri yerine getiriyoruz. Sanki dev bir satranç tahtası üzerinde gezinen piyonlarız. Hareket alanlarımız ve görevlerimiz birileri tarafından çizilmiş, bunların dışına çıkmak yasak. Çıktığın anda seni tutup gün ışığına hasret zindanlara atıveriyorlar. Veya sokak ortasında kalan ölünü bir leş gibi kaldırıyorlar.

Annesinin sesiyle irkildi ve yataktan kalktı. Doğru lavobaya gitti, elini yüzünü yıkadı ve kahvaltı sofrasına oturdu.

"Bugün hiç canım istemiyor" dedi. Annesi "Hayrola kızım neyin var? Hasta mısın?" diye sordu.

- "Yok anne iyiyim de, işyerinde durumlar hiç iyi değil. Ne olacağı belli değil. Gerçi yarın sendikayla patron görüşecek, ama ne yapacağını bilmiyoruz.

Hepimizi işten atabilirler."

- "Neyse kızım, atarlarsa atarlar, herşey onların elinde. İstedikleri zaman atıyorlar, istedikleri zaman alıyorlar. Bizlerin yapacağı bir şey de yok."

- "Öyle deme anne. Bizim sendikamız var. Öyle kolay kolay adam atamazlar, gerekirse direniriz."

- "Aman kızım, senin de buraya girdikten sonra aklın hep başka şeylere çalışmaya başladı. Sonra başımıza bir iş açmayasın."

Baktı ki ne dese fazla bir şey ifade etmeyecek, kalktı ve odasına geçip üzerini giyindi.

Servis saatinde gelmişti. Herkes her zamanki yerine oturmuştu. Sanki gün yeni bir gün değil de önceki günün bir tekrarıydı. Herkese 'günaydın' dedi. Garip homurdanmalarla birçoğu selamını almıştı. Her zamanki yerine oturdu. Fabrikanın köşesini dönünce işçilerde bir irkilme oldu. Etrafta az sayıda da olsa polis vardı. Önce gelen servisteki işçiler ise fabrika kapısının önünde bekliyorlardı. Neler olduğunu anlayamamanın garip telaşı almıştı hepsini.

Sabahat abla fabrikaya yıllarını vermişti...

- "Hayrola Sabahat abla, yanlış servise bindin."

- "Ne yanlış servisi yavrum, Kartal'da işim var. Evde hiçbir şey kalmamış, alışveriş yapacağım. Bir de taksit vardı, onu vereceğim. Ondan sonra da eve git, yemek yap, bizim çilemiz bu. Siz ne güzel çalışıyorsunuz, eve gidince herşey hazır. Biz bir de evde çalışıyoruz aslanım."

- "Eee ne yapalım Sabahat abla. Sen de çalışma! Bak biz karılarımızı çalıştırıyor muyuz?"

- "Kes kes. Sanki iyi bir halt ediyormuşsun gibi bir de anlatıyorsun. Kadını köle gibi eve hapsetmişsin, bir de böbürleniyorsun. Oğlum ben öyle şeye gelemem. Çalışacağım, üreteceğim ki insan olduğumun farkına varayım. Yoksa asalak bir varlık gibi hissederim kendimi. Çalışıp üreten insan daima daha iyi düşünür, üretken olur. Bir daha karşıma geçip böyle konuşma."

Konudan konuya atlayarak ineceği yere kadar konuştular. Sabahat yıllardır fabrikada çalışıyordu. Fabrikanın en eski işçilerinden sayılırdı. Bir defa işten atmışlar, ama bir ay sonra tekrar çağırmışlardı. Çalışırken kullandığı maddelerden dolayı son yıllarda bünyesi iyice yıpranmıştı. Uzun süredir tedavi görüyordu. Fabrikada kullanılan kimyasal maddeler birçok arkadaşında kalıcı hastalıklar bırakmış, hemen herkesin sağlığı bozulmuştu. Havalandırmalar yetersizdi, koruyucu hiçbir malzeme yoktu. İşçinin sağlığı için önlem almak işverene ek bir külfet geliyordu.

Alışverişini yapıp dolmuşa bindi ve mahalleye çıktı. Yorgun bir haldeyken çantaları taşımak da ölüm, diye söylendi. Keşke bir tanıdık görsem de eve kadar şunlara yardım etse diye düşündü. Eve geldiğinde saat 20:00'e geliyordu. Evde kimse yoktu. Bunlar da bir gün erken gelip bir iş yapmazlar, nasıl olsa ben yapıyorum ya, diye düşündü. Tencereyi ocağa koydu. O sırada kapıdan bir ses geldi, gelen kızıydı.

- "İyi akşamlar anne."
- "Sana da kızım"
- "Nasılsın bakalım annelerin annesi, ne yapıyorsun?"
- "Yapınca görürsün kızım."
- "Ne o moralin bozuk bugün. Hayrola rahatsız mısın?"

- "Yok be kızım. Fabrikadaki durumlar canımı sıkıyor. Ne olacağı belli değil. Sendikayı görüşmeye çağırmış patron, işçi atacak herhalde. Sendika da kabul etmiyor. Ne olacağı belli değil. Bu zamanda işsizlik zor."

- "Ne canını sıkıyorsun anne. Sen de biraz dinlenirsin, daha iyi ya."

- "Kızım öyle deme, ben o fabrikaya yıllarımı verdim. O benim bir evladım gibi oldu. Seninle beraber büyüttüm ben onu. Gündüz onu avuttum, gece seni. Kolay değil kızım, yıllarca çalışmanın, yoktan varedip bu hallere getirmenin mükafatı bu olamaz. Bak hepimiz sağlığımızdan olduk. Kimimiz kanser, kimimiz guatır, kimimiz sinir hastalığına yakalandık, ama bir gün olsun fabrikaya kin duymadık. Yine işimize gittik. Çünkü zaman ilerledikçe orası senin bir parçan oluyor. Onsuz bir hayatı düşünemiyorsun. Onu çekip senden koparırlarsa, çıplak kalacağından korkuyorsun. Kolay değil kızım. Seninle fabrikanın bir farkı yok, ikisi de bir ananın emeği."

- "Haklısın galiba anne."

Biraz sonra ailenin diğer üyeleri de gelmişlerdi. Yemeklerini yediler, çaylarını içtiler. Sabahat eve geldi geleli bir dakika boş kalmamıştı. Yemekti, çaydı, bulaşıktı, ocağı-tezgahı sil, odayı süpür derken saat 24:00'e yaklaşıyordu. Banyoyu da temizledikten sonra dişlerini fırçaladı ve yatağa gitti. Kocasıyla biraz konuştuktan sonra yattılar.

Her sabah olduğu gibi yine erkenden kalktı. Çayı koydu. Çay demlendikten sonra çocukları kaldırırım diye düşündü. Birazdan çocuklara seslendi. "Haydi yavrum kahvaltı hazır, geç kalacaksınız. Ahmet sen de kalk!" diye kocasına da seslendi. Kendisi onları beklemeden

birkaç lokma atıştırıp çıktı.

Servis saati yaklaşıyordu. Servise bindiğinde "herkese günaydın" dedi. Hepsi selamını almıştı. Arkadaşlarıyla sohbet etmeye başladı. Tüm işçiler ertesi günkü toplantıdan bahsediyorlardı. Patronun işçi atmak istediğini, sendikanın bunu kabul etmediğini biliyorlardı.

"Bu zamanda işsiz kalmak zor arkadaşlar. Hiçbir yerde iş yok. Sendika haydi işçi atmayı kabul etti. Var mı içinizde gönüllü olarak çıkmak isteyen?" Kimseden çıt çıkmadı. "Ya o zaman da bağıracaksınız, sendika bizi sattı diye. Sendikanın görevi işçilerin işten atılmasını mı yoksa çalışmasını mı sağlamak? Bilip bilmeden konuşuyorsunuz" diye hepsine çıkıştı.

Servis fabrikanın önüne gelmişti. İşçiler inmeye başladılar. Bir anda kapının önünde bir yığılma oldu. Giden kapının önünde kalıyordu. Fabrikanın kapısına kilit vurulmuş, kaynak yapılmıştı. O an çevredeki polisi farkettiler. Bir şeyler oluyordu, ama hala ne olduğunu anlayabilmiş değillerdi. İşçilerde bir uğuldanma oldu. Herkes bir şeyler söylüyor, ama kimse kimseyi dinlemiyordu. Şimdi ne yapacağız diye sızlanıyorlardı. Sabahat böyle bir şeyin olacağını bekliyordu, ama yine de hazırlıksızdı. Kulübenin camına bir kağıt asılmıştı. Kağıtta; iş akitlerinin sona erdiğini, alacaklarının ise parası olunca ödeneceğini, bu durumun '98 krizinden dolayı böyle olduğunu belirten bir şeyler yazılıydı.

Göçmen işçi kadınlar ağlamaya başlamışlardı. Sabahat ablaya şimdi ne yapacağız diye soruyorlardı.

"Durun hele, diğer servisler gelsin, sendikacılar gelsin. Hemen ne telaşa kapılıyorsunuz? Adam hepimizi kapının önüne koymuş, biz de bunu sessiz sedasız kabul edecek değiliz. Vallahi sizi bilmem, ama ben kabul edemem. Ben bu fabrikayı yıllarca çalışıp çabalayıp bu

hale getirmişim. Başlangıçta ufacık bir atölyeydi. Şimdi bunca yılın emeğini böyle kuru bir kağıt, kaynaklanmış bir kapı ile ödemeye çalışıyorlar. Yok arkadaş, ben bunu kabul etmeyeceğim. Gerekirse direneceğiz. Gece gündüz nöbet tutacağız. Gerekirse fabrikayı işgal edeceğiz, ama buradan sessiz sedasız çekip gitmek yok."

Bir anda gözleri dolmuştu, ama bu bir acizlik belirtisi değildi. Hırsından ne yapacağını bilemiyordu. Bunca yılın emeğinin böyle ödenmesi gururunu kırmıştı. Patronlara olan hıncı bir kat daha artmıştı. Şimdi bir annenin koruyuculuğu hakimdi. Yavrusu elinden alınmak istenen bir ananın gücünü kendinde hissediyordu. Bir köşeye çekildi ve gözyaşlarını bıraktı. Hırsından hıçkıra hıçkıra ağladı. İnsanlar hep öfkelerini akıtacak bir yerler bulmuştu tarih boyunca. Sabahat da o sabah patronlara olan öfkesini gözyaşları ile toprağa akıtıyordu.

Emekçi dostu diplomalı bir işsiz...

Aylardır işsizdi. Günlerce iş aramış, ama bulamamıştı. Artık birkaç haftadır iş de aramıyordu. Tüm yaşantısı allak bullak olmuştu. Ne zaman yattığı, ne zaman kalktığı belli değildi. Belli bir iş yapmak içinden gelmiyordu. Son aylarda saz kursuna yazılmıştı, ama ona da devam etmek istemiyordu.

Son çalıştığı fabrikada imalat şefiydi. İşe girdikten sonra işçilerle hep arkadaş olmayı kafasına koymuştu. Bütün işçilere öyle yaklaşıyordu, ama onlarla bağ kurabilmesi oldukça zor olmuştu. Çünkü işçiler böyle bir şeye daha önce tanık olmamışlardı. Onlar şefi hep buyuran olarak görmüşlerdi. Önce ona patronun adamı diye yaklaşmamışlardı, ama zamanla bunu kırmayı başarmıştı. Onlarla beraber yemek yemeye, çay içmeye

başlamıştı. İşçilerin dertlerini dinliyor, dostluklarını kazanmaya çalışıyordu.

Tabii bunlar yönetimin ve diğer şeflerin gözünden kaçmamış, Serhan'a karşı bir kin belirmeye başlamıştı. Ve zamanı gelince de işten ilk önce onu atmışlardı. Ne yapabilirdi? Sadece insanca yaşamak ve insanlara onurlu bir şekilde davranmak istemişti. Ama herşey sınıfsal konuma göre belirleniyordu. Herkes sınıfını bilmeli, ona göre hareket etmeliydi. Bir işçiyse işçi ile, şef ise şefle arkadaş olmalıydı.

O yıllar önce kararını vermişti. Ne olursa olsun emekçi insanlara gereken değeri verecekti. Çünkü dünyayı yaratan onların nasırlı elleriydi. Kendisi de bir emekçiydi. Sadece üniversiteyi bitirmek fazla bir anlam ifade etmiyordu onun için. Bugün diploması elinde boş geziyordu. Ve dışarda yüzbinlerce diplomalı işsiz vardı.

Karmaşık düşüncelerle divanın üzerine uzanmıştı. Çoktan beri kitap dahi okumuyorum diye düşündü. Ama işten atıldıktan sonra bir düzeni kalmamış, bu tüm hayatını etkilemişti. Böylece divanın üzerinde uyuyakaldı.

Birden bire odanın içini gür bir ses doldurdu. Dışarıdan geliyordu. Serhan hemen yataktan fırladı. Neler oluyordu. Saate baktı, sabah olmuştu. Ses bir kez daha yankılandı.

"Direne direne kazanacağız!"

Allah allah, neler oluyor? Biz uyurken yoksa devrim mi oldu diye geçirdi aklından. Pencereyi açtı, sesin geldiği yeri tahmin etti. Ayakkabı fabrikasının olduğu yerden geliyordu. Dışarı çıktığında durumu anlamıştı. Ayakkabı fabrikasının önünde işçiler birikmiş, slogan atıyor, halay çekiyorlardı.

Yılların emeğinin karşılığı...

31 Mayıs sabahı Aymasan işçileri fabrikaya geldiklerinde, patronun krizden dolayı işyerini kapatmak zorunda kaldığını, alacakları ise parası olunca vereceğini belirten küçücük bir kağıt parçasıyla karşılaşmışlardı. Küçük bir atölyeden ülkenin en büyük ayakkabı fabrikasına uzanan yolda harcanan emeklerin karşılığıydı bu. Asalak takımı patronların insana ve emeğe saygı diye bir sorunları olmadığını bu küçücük kağıt parçasından daha iyi ne anlatabilirdi?

Kapıya kilit vuran Aymasan patronunun lüks içinde yaşamasını sağlayan bu işçiler değildi. Onu Boğaz'da yalı, İstanbul'un en pahalı yerinde kışlık, iş adamları arasında bir yer sahibi yapan bu işçiler değildi. Son yıllarda patronların kumar oynadıkları, yiyip-içip eğlendikleri Kulüp'ün başkanlığına gelmesini sağlayan da bu işçiler değildi. On yıl önce küçük bir atölye iken, ülkenin en tanınmış markalarını üreten bir fabrikanın sahibi olmuştu. Ve şimdi işçilerin haklarını böyle ödüyordu.

6 aydır işçilerin yapmadığı fedakarlık kalmamıştı. Sendika 1 Haziran'da görüşme talep etmiş, ama patron görüşmeden bir gün önce kapıları kaynaklayarak kilitlemişti. Bunlar işçilerin yabancı olmadıkları bir durumdu. Özel mülkiyetle birlikte uzlaşmaz iki sınıf çıkmıştı ortaya: Üretenler ve üretenleri sömürenler. Tüm değerleri yaratan işçilerdi, ama onları kullanan bir avuç asalak takımıydı. İşçiler onları yıllarca sırtlarında taşırlar, aç-susuz kalırlar, ama yine de üretirlerdi. Onlarsa biraz sıkıştıklarında, işin kolayına kaçıp işçiyi işten atma yolunu tutarlardı. Kriz derler, ama sefahat içindeki yaşamlarını sürdürürlerdi.

Üretenin yönetmediği bir düzende son derece olağandı bu. İşverenin kârı azalmıştı, ranttan daha iyi para kazanabiliyordu. Artı bu zamanda sendikalı işçi çalıştırmak bir yüktü. Sigortayı tam yatırmak zorunda kalıyordu; primi, mesaisi vb. hiçbir kaçak yapma imkanı yoktu. Taşeronlaştırma, esnek çalışma varken sendikalı işçi çalıştırmak enayilikti.

İşveren işçilerin hiçbir hakkını vermeden kapının önüne koymuştu. Buna tabii ki bir cevap vermek gerekiyordu. Susmak ölüm demekti.

Fabrika sendikalı olalı üç yıl olmuştu. Bir ara istifaların olması, fakat bir grup işçinin istifa etmemesi ve yeniden sendikal örgütlülüğün kazanılması sürecinde işçiler bir bilinç sıçraması yaşamışlardı. Öyle ki 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü tamamen kendi ürünleriyle salonda kutlamışlardı. Bu, bu ülkede daha önce yaşanmış bir olay değildi. 1 Mayıs'ta iş bırakmış ve alanlara çıkmışlardı. Tabii bir de direniş geleneği olan bir sendikada örgütlü idiler. Deri-İş Kazlıçeşme'den Tuzla'ya, Çorlu'ya uzanan, yılların direniş deneyimine sahip olan bir sendikaydı.

Fabrikada öncü işçilerin oluşturduğu bir komite vardı. Bunun dışında daha geniş bir komite daha vardı. Öncü işçiler patron kapıya kilit vurmadan iki gün önce toplantı yapmışlar ve böyle bir sonuçla karşılaşacaklarını tahmin etmişlerdi. Ama onlar paraların yatırılabileceğini, böylelikle birçok işçinin parasını alıp gideceğini, parasını almayacak olan işçiler ile direniş yapmayı düşünüyorlardı. Ama şimdi paraların ödenmesi de söz konusu değildi. Böyle bir durumda yapılması gerekenin direniş olduğu üzerinde anlaştılar. Herkesin neler yapacağını ve nasıl hareket edeceğini, nasıl bir ajitasyon yürütüleceğini tek tek konuşmuşlardı. Hatta sloganları

bile hazırlamışlardı. O gün alınan direniş kararı bir anda alınan bir karar değildi. Bu da işyeri komitelerinin önemini bir kez daha gösteriyordu.

"Yaşasın Aymasan direnişimiz!"

Bir süre sonra sendikacılar geldiler. İşçiler onların etrafında bir küme oluşturdular. Kısa süren konuşmalardan sonra herkese sessiz olup dinlemeleri için kapıya doğru yaklaşmaları söylendi. Patronun yalaka grubu olarak bilenen 40-50 kişilik bir grup hiç yaklaşmadı. Onlar kahvenin önünde birikmiş, kendi aralarında konuşuyorlardı. Kendileri sanki işten atılmamış, bu sorun kendi sorunları değilmiş gibi davranıyorlardı. Öğlene doğru gittiler ve bir daha kimse onları görmedi.

Sendikacı Musa Servi herkesi susturduktan sonra konuşmasına başladı:

"Arkadaşlar,

"Bugün burada yaşadığımız tamamen yasadışıdır. İşverenler aylardır bir kriz tutturmuş gidiyorlar. Sanki bu krizi yaratan biz işçilermişiz gibi faturasını bize çıkarıyorlar. Arkadaşlar, 6 aydır sizin de bildiğiniz gibi bu işyerinin kapanmaması için elimizden gelen tüm fedakarlığı yaptık ve işveren bize 1 Haziran günü, yani yarın için randevu verdi. Ama görüyoruz ki bu görüşmeyi dahi beklemeden bugün 31 Mayıs itibarı ile kapıya kilit vurup kaynak yapmıştır. Tamamen kanunsuz ve yasadışı bir uygulamadır. Bize ve çalışma bakanlığına daha önceden bildirmesi gerekmekteydi. Bu uygulama karşısında bizim yapacağımız örgütlü gücümüzü kullanmaktır. Biz şunu biliyoruz, bu aylarda işler yavaşlamaktadır ve bizim tabirimizle patlıcan ayıdır.

İşveren bunu en iyi nasıl değerlendiririm diye düşünüp, buradaki örgütlülüğü dağıtmak için bunu yapmıştır. Amacı taşeron çalışmayı, esnek üretimi hayata geçirmektir. Sömürüsünü daha da katmerleştirmektir. Arkadaşlar biz buna izin vermeyeceğiz ve Deri-İş'in geçmişten gelen direnişçi geleneğiyle, daha önce Kazlıçeşme'de, Tuzla'da, Çorlu'da olduğu gibi burada da direneceğiz."

İşçilerin içinden gür bir yükseldi: "Yaşasın Aymasan direnişimiz!"

Diğer işçiler bu şiarı iki kez tekrarladılar.

"Arkadaşlar şimdi bir yere dağılmayalım ve burada bekleyelim. Biz işverenle görüşmeye çalışıyoruz. Birazdan komite toplantısı yapıp ne yapacağımıza karar vereceğiz."

İşçiler sloganlarla yeri göğü inletiyorlardı. Bu arada bir halka kurup halay çekmeye başladılar. Bu ilk halayları idi. Gür sesli bir işçi başladı grev türküsünü söylemeye:

Grev günü geldi çattı
Patronların rengi attı
Bu grevde kararlıyız
Çektiğimiz artık yetti
Yürü gel işçi kardeş, beri gel işçi kardeş
Bu haklı davamızda sen de gel işçi kardeş

Her cümleden sonra tüm işçiler birlikte tekrarlıyorlardı. İşçileri tam bir heyecan kaplamıştı. Çoğu yaşadığı şoku atlatamamıştı, birçoğu hala ağlıyordu. Fabrika kapısının yüzüne böyle kapanmasını hiçbir işçi gururuna yediremiyordu.

Bu arada polisler çoğalmaya başlamış, iki otobüs çevik kuvvet gelmişti. İşçilere yolu kapatmamalarını söylüyorlardı.

Temsilciler komitedeki işçilerin kafeteryaya gitmelerini söylediler. Ve sabah saat 10'da Aymasan direnişçileri bu direnişin nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda ilk toplantısına başladı. Önce sendikacıların yönetiminde toplantının gündemlerini oluşturdular. İşçilerin hepsinde anlatılmaz bir heyecan vardı. Herşeyden önce bir direniş kararı almaları ve o direnişi yönetecek kurmay olmalarının, direnişin kaderini adeta ellerinde bulundurmalarının heyecanını yaşıyorlardı. Birçokları hatta hiçbiri bugüne kadar herhangi bir konuda karar almış değillerdi. Şimdi kendileri ile birlikte diğer işçi arkadaşlarının ve onların ailelerinin geleceklerini de ellerinde tutuyorlardı.

Önce Musa Servi direnişi nasıl değerlendirmeleri gerektiğine ilişkin bir açıklama yaptı:

"Arkadaşlar az önce işverenin bize karşı yapmış olduğu kanunsuz işten atmaya karşı direniş kararı aldık. Bu karar bizlere belli sorumluluklar yüklemektedir. Herşeyden önce artık hepimiz bir birey değil, toplum olduğumuzun ve hepimizin çıkarlarının ortak olduğunun farkına varmalıyız. Bugünden itibaren özellikle siz komitedeki işçi arkadaşlar, diğer arkadaşlarınızın da bu yönde davranmasına öncü olmalısınız. Öncelikle direnişimizi başarıya ulaştıracak ve disiplinli bir şekilde hareket etmesini sağlayacak direniş komitelerini kurmamız gerekmektedir. Bunları dış komite, iç komite şeklinde sizlerin katılımıyla gerçekleştirmemiz gerekmektedir."

Birçok işçi söz aldıktan ve uzun tartışmalardan sonra komiteler kuruldu. Komitelerin nasıl hareket etmesi gerektiği anlatıldı. Önlerine acil olarak yapılacak işlerin listesini çıkardılar: İlk önce bir çadırın bulunup kurulması, pankartların hazırlanması, dövizlerin

hazırlanıp fabrikanın etrafına asılması, gece için nöbetçi ayarlanması, patronu protesto etmek amacıyla fabrika etrafında yürüyüş yapılması, sloganların belirlenmesi, sloganları attıracak kişilerin görevlendirilmesi, çadırın oturulabilir bir hale getirilmesi...

İşçilerin birçoğu telaşla oradan oraya koşturuyor, bir şeyler yapmaya çalışıyorlardı. Akşam üzeri olduğunda, çadır kurulmuş, çay ocağı ayarlanmış, oturulacak halı ve kilim bulunmuştu. Ve bir işçinin dediği gibi; "Tahtaya ilk çivi çakılmış, bir okul kurulmuştu."

Farklı bir direniş...

Tek başına bir direnişe büyük görevler yüklemek haksızlık olacaktır. Ondan tam bir başarı beklemek de... Ne zamanki direnişleri ortaklaştırır ve genele yayabilirsek, o zaman direnişler gerçek bir başarı elde edebileceklerdir.

Büyük bir işten atma furyasının tam orta yerinde bir meşale yaktı Aymasan işçileri. Direnişleri diğer direnişlerden farklıydı. Bu fark işçilerden mi, sendikadan mı, mahalleliden mi, yoksa ziyaretçilerden mi geliyordu? Bizce hepsinin biraraya gelmesinden... Dediğimiz gibi, bir direnişe tek başına çok fazla görevler yükleyemeyiz. Aymasan direnişçileri yapabileceklerinin en iyisini yapmaya çalıştılar. Ve alınması gereken birçok ders bıraktılar.

İlk olarak bir basın bülteni çıkartılarak direnişin sendika, siyasi parti, demokratik kitle örgütleri, mahalle halkı ve fabrikalara duyurulması kararı alındı. Basın bültenini sendika basmış ve dağıtımını yapması için komiteye vermişti. Hemen aynı gün komite görev bölüşümü yaptı. İstanbul'daki tüm sendika ve kitle

örgütlerine ulaşabilmek için planlama yapıldı. Hatta Gebze'deki sendika ve kitle örgütlerine de gitme kararı alındı.

Bu direniş işçi sınıfının kendi sanat ve kültürünü nasıl yaratabileceğini gösterdi

Aymasan direnişçileri yaptıkları tüm eylem ve etkinliklerle sınıfa önemli bir deneyim bıraktılar. Aymasan direnişinin 16. gününe denk gelen 15-16 Haziran'ın 21. yıldönümünde direnişçi işçiler, hem sınıfın mücadele tarihine sahip çıktıklarını, hem de sanatın proleterler tarafından yaratılmasının önünde bir engel olmadığını gösterdiler.

Aymasan direnişçileri tüm etkinliklerinde kendi emekleri ile yarattıkları eserleri sahnelediler. İşçinin kendini şekillendirmesinin bir yanının da sanatla olacağını, bunun da bugünkü kokuşmuş burjuva sanatla değil, tam da proletaryanın sanat ve kültürünün yaratılması ile olacağını dosta ve düşmana gösterdiler. Düne kadar insanlarla diyalog kurmada zorlanan işçiler tiyatroyla tanışmış, cins ayrımcılığını aşarak, kadın-erkek birlikte oyun sahnelemişlerdi. Grev türkülerini, marşlarını en güzel yorumlayanların da işçilerin kendi öz koroları olduğunu bu direniş boyunca ortaya koydular. Halkın binlerce yıllık kültürünün ifadesi halk oyunlarını çok güzel bir biçimde sahnelediler. İşçilerin şiire yabancı olmadığını, hele devrimci şairlerle aralarında kopmaz bir bağ kurulabildiğini yine biz bu çadırda gördük. Nazım Hikmet'in şiir kitapları direniş boyunca işçilerin ellerinden düşmedi. Birçok işçi, işçi sınıfının bu büyük devrimci şairinden esinlenerek ve direniş okulunda eğitim görerek şiirler yazdı.

Direniş içinde adeta kültürel bir sıçrama yaşandı. Bu direniş, işçi sınıfının kendi sanat ve kültürünü nasıl yaratabileceğini gösterdi.

Çadırda 15-16 Haziran kutlaması: "15-16 Haziran direnişi yolumuzu aydınlatıyor"

Çadırdaki 15-16 Haziran kutlaması, Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihine sahip çıkmak açısından son derece anlamlıydı. Bir direnişçi işçi hazırladığı konuşmada şunları söylüyordu:

"1970'de sermaye düzeni sendika kanununda değişiklik yaptı. DİSK'in şahsında işçi sınıfının on yıllık kazanım ve birikimine saldırdı. Sınıfı doğal önderlerinden koparmak, örgütlülüğünü bölmek ve dağıtmak temel amacıyla girişilen saldırı karşısında sınıfın kararlı direnişini buldu. Güçlü sınıf sezgisiyle saldırının DİSK'i çok aşan kapsamını ve topyekûn niteliğini hisseden işçi sınıfı kendi örgütlülüğüne, örgütlenme haklarına ve uzun yılların mücadelesi sonucunda elde ettiği kazanımlarına kimsenin beklemediği ölçüde sahip çıkmıştır.

"150 bin işçinin katıldığı, devletin kolluk güçleriyle militanca çarpışıldığı, dört şehidin verildiği eylemde Türk-İş üyesi işçiler de büyük oranda vardı. Direnişin kitlesel gücü, militan karakteri karşısında ve daha da sertleşmesinden duyulan korkuyla İçişleri Bakanı, Vali, devlet yetkilileri ve DİSK yöneticileri bir toplantı yaptılar. Ardından DİSK'in eylemi lanetleyen ve sınıfı arkadan hançerleyen yüz karası ihaneti geldi. Türk-İş ise gerekirse kendi güçleriyle direnişi kıracağını basın yoluyla açıkladı.

"Ancak ne Türk-İş'in düşmanlığı, ne DİSK'in ihaneti,

ne de ilan edilen sıkıyönetim ve ardından başlatılan yoğun gözaltı ve tensikat furyası, direnişi kırabildi. Fabrikaların çevresinin askeri birliklerce sarılmış olmasına rağmen, DİSK ve Türk-İş'e bağlı işçiler çalışmama ve iş yavaşlatma biçiminde direnişi sürdürdüler. Sınıf dayanışmasının en güzel örneklerini sergileyerek birçok arkadaşlarının gözaltına alınmasını kararlıca önlediler.

"Sonunda burjuvazi bu şanlı direnişin ve yükselen sınıf mücadelesinin basıncına dayanamadı ve değiştirilen yasanın bazı bölümlerini geri çekmek zorunda kaldı. Ancak işçi sınıfının asıl kazanımı 15-16 Haziran'la yaratılan militan mücadele geleneği oldu.

"Arkadaşlar bugün kendi durumumuza baktığımızda, bize ışık tutması gereken bir direniştir, 15-16 Haziran. Bugün işveren bizim örgütlü gücümüzü yoketmek için mücadele vermektedir. Ve bugün bu saldırı sendikasızlaştırma, esnek üretim, taşeronlaştırma saldırısıdır. Patronlar kendilerine sınırsız bir sömürü alanı açmak istiyorlar ve kendi canları istediğinde çalıştırmak, istemediğinde kapı dışarı atmak istiyor. Bugün bizim başlatmış olduğumuz direniş bu haksızlıklara karşı bir duruştur. Bizim bu direnişimizde yolumuzu 15-16 Haziran direnişinin ışığı aydınlatacak diyorum. 'Yaşasın 15-16 Haziran direnişi! Yaşasın Aymasan direnişi!' Hepinizi tüm işçi sınıfı adına selamlıyorum."

15-16 Haziran anması Aymasan çadırında yapılan ilk etkinlikti. Ve bu ilk etkinliğin sınıfın şanlı bir direnişinin anması olması, işçilerin direnişlerine farklı bir hava vermişti.

İşçiler bu etkinliğe bir haftadır hazırlanıyorlardı. Tüm işçiler hafta boyunca hummalı bir çalışma yürütmüşlerdi.

Önce bir program, sonra bu program çerçevesinde görev dağılımı yapıldı. Herkes aldığı görevi sınıfına yakışır bir şekilde yapmak için çaba sarfetti. Dış komitelerin yoğun çalışması sayesinde aileler, çevre halkı, kitle örgütleri ve sendikaların anlamlı bir katılımıyla gerçekleşen bu coşkulu etkinlik ile, işçiler hem ortak üretimlerini sergileyerek direnişe canlılık katmışlar, hem de direnişlerini geniş kitlelere yansıtma imkanı bulmuşlardı.

Direniş çadırında günlük yaşam

Her sabah çadıra gelindiğinde yoklama yapılıyor, çadıra gelmeyenler belirleniyor, aileleriyle birlikte görüşülmek üzere görevlendirme yapılıyordu. Sabah yoklamasından sonra günlük gazeteler okunuyor, tartışmalar yapılıyordu. Ayrıca sosyalist basından Aymasan'la ilgili haberler ve diğer önemli konular takip ediliyordu. Daha sonra bildiri, kalem satışı vb. işler için görev dağılımı yapılıyor ve insanlar aldıkları görevi yerine getirmeye başlıyordu.

Çadırda kalanların bir arada olmasını sağlamak için ortak çalışmalar gerçekleştirilmeye çalışılıyordu. Bir voleybol sahası bile kurulmuş, boş zamanlarda işçiler ve ziyaretçiler maç yapıyorlardı. Bu arada çevredeki fabrikalarla diyalogları geliştirmek için de ziyaretler ve futbol maçları yapılıyordu. Gün boyu ziyaretçiler eksik olmuyordu. Gelenlerle ilgileniliyor, çay servisi yapılıyor, sohbetler ediliyor, marşlar, türküler söylenerek halaylar çekiliyor, sloganlar atılıyordu.

Direnişin uzun süreceği göz önünde bulundurularak çadıra katılım dönüşümlü hale getirilmişti. Çadır her gün yenileniyordu. Daha da sağlamlaştırılarak kalıcılaştırılmıştı.

Sendikadan bir eğitimci belli aralıklarla geliyor, seminerler veriyor, tartışmalı sohbetler gerçekleşiyordu. Eğitimcinin gelmediği günlerde işçiler kendi aralarında bir şeyler okuyarak tartışma ortamı oluşturuyor, kendileri dışındaki sorunları da tartışmaya başlıyorlardı. Yurtdışından gelen mesajlar ve ziyaretçiler, işçilerin direnişlerini daha da ciddiye almalarını sağlıyordu.

Çadıra hapsolmayan eylemli bir direniş

Aymasan işçileri direnişleri boyunca birçok kez basın açıklaması yaptılar. Amaç sermayenin kanunsuz keyfi uygulamalarını teşhir etmek, devletin yasaları ve kolluk kuvvetleri ile kime hizmet ettiğini göstermekti. Bu eylemlerde işçilerin kolluk güçlerine aldıkları tavır son derece anlamlıydı.

Devlet bu basın açıklamalarından o kadar rahatsız olmuştu ki, 28 Temmuz'daki basın açıklaması öncesinde kolluk güçleri çadıra gelerek gözdağı vermeye çalışmıştı. Çadırın önünde çok geniş bir alan vardı. O gün alan adeta çevik kuvvetin işgali altındaydı. Yüzlerce polis, 2 tane panzer ve onlarca sivil polis ekibi... Karşılarındaki işçilerin sayısı ise o gün ancak 20 kişiydi. 20 işçi karşısında düşmüş oldukları bu aczden olsa gerek, saldırmaktan vazgeçtiler.

İşçiler bu polis ablukası karşısında sınıf tavrını gösterdiler. Hemen bir toplantı yapan direnişçiler, eğer çadıra bir saldırı olursa çadırdan çıkmama kararı aldılar. Ve diğer işçi arkadaşlarını ve sınıf dostlarını arayarak çok kısa bir sürede çadırı bir saldırıya karşı takviye ettiler. Gelen 100 kişinin karşısında kolluk kuvvetlerinin sayısı en az dört katıydı. İşçilerin hepsi saldırı anında ne

yapılması gerektiğini, nasıl taş atılacağını, nasıl bir direniş sergileneceğini planladılar. Ve gün boyunca marşlar söyleyip halaylar çektiler. Kolluk güçlerine 15-16 Haziran'daki sınıf kardeşlerini örnek aldıklarını gösterdiler.

Kendileri dışında yapılan basın açıklamaları ve eylemlere de katılan işçiler, sınıfın diğer bölüklerine de nasıl davranılması gerektiğini gösterdiler. Öyle ki, her eylem ve etkinlikte Aymasan işçileriyle karşılaşan polis "yine mi siz?" diye tepkisini ifade ediyordu.

Aymasan direnişçileri patronun başkanı olduğu Büyük Kulüp ve yalısına yaptıkları baskınlarla sermayenin yüzünü teşhir ettiler. Büyük Kulüp baskınına gittiklerinde, işçiler İstanbul'un iki ayrı dünyadan oluştuğunu görmüşler ve sınıf kinlerini sloganlarıyla haykırmışlardır. Pek çoğu belki de İstanbul'da doğmuştu, ama "öteki" İstanbul'u tanımıyordu. Çünkü onlar yaşadıkları alanlardan en fazla bayramlarda gezmeye çıkabiliyorlardı. Çoğu daha çocuk yaşlarda çalışmaya başlamış, gündüz iş akşam ev arasında yıllarca mekik dokumuştu. Gençlik yıllarında bayramlarda en fazla Karaköy'e gitmişlerdi. Daha düne kadar "sosyete" diye baktıkları arkadaşları ile buradakileri karşılaştırınca, o arkadaşlarına haksızlık yaptıklarını anlamışlardı.

Caddebostan Caddebostan olalı, herhalde ilk kez bir işçi eylemine sahne oluyordu. Etraftaki evlerden sanki bir sirk gösterisine bakarmış gibi bakıyorlardı. Tabii ki patron işçilerle görüşmek için çıkmadı, çıkamadı; çünkü çıkacak yüzü yoktu. İşçilerin amacı Kulüb'e girip patronu bulmak değil, sadece baltayı taşa vurduğunu göstermekti.

Eylem Caddebostan'da olunca, tabii ki kolluk güçleri hemen müdahale etmişlerdi. Polisler ısrarla işçilerden

elebaşlarını göstermelerini istiyorlardı. İşçiler ise eylemi hep birlikte yaptıklarını vurguluyorlardı. Uzun tartışmalar sonucunda polisler geri adım atmak zorunda kaldılar, eylemcilerin bir an önce arabalarına binip gitmelerini istediler. İşçiler zaten amaçlarına ulaşmışlardı. Bir saldırının eyleme yeni katılan deneyimsiz işçileri olumsuz etkileyeceğini düşünerek, arabalara binip çadıra döndüler. Çadırda yapılan değerlendirmelerde işçilerin coşkusu farkediliyordu. Hepsinin kendine güveni gelmişti. Örgütlü hareket etmenin önemini bir kez daha kavramışlardı.

Günlerdir bütün arkadaşlar eylem yapmak için sendikaya baskı yapıyorlardı. Çadırda oturmakla bu işin olmayacağını, patronu rahatsız etmeleri gerektiğini, yoksa çadıra gelmeyeceklerini söylüyorlardı. Gerçi birçoğu eylem yapılsa da gelecek tipler değildi, ama biriken gerilimi boşaltmak için sendikaya yükleniyorlardı.

Büyük Kulüp eylemi

Birkaç gündür patronun yalısı ve Büyük Kulüp önünde nöbet tutuyorlardı. Sendika ve komite toplantı yapmış, baskılara karşı bir eylem yapmak gerektiğini vurgulamışlardı. Onun için yalıya veya Büyük Kulüp'e baskın düzenlemeyi düşünüyorlardı. Nöbetçilerin görevi patronun buralara ne zaman gelip ne zaman gittiğini öğrenmekti.

O gün işçilere bir yere dağılmamaları, her an bir yere gidebileceklerini söyledikten sonra komite toplantısını yapmaya başlamışlardı. Saat 17:00'e doğru servisler çadıra gelmişti.

Yaşar o gün eylem yapılacağını biliyordu, sabah çocuklarını da alarak çadıra gelmişti. Servisler gelince

arkadaşlarına şöyle bir baktı, ille eylem yapalım diyen kimileri geri geri gitmeye başlamışlardı. Servisler azdı ve birçoğu bu sıkışıklığa kızarak kendilerini haklı çıkarıp gitmemek için bahaneler uyduruyorlardı. Bindikleri serviste arabanın ortadan kırılacağını söyleyip şoförü isyana teşvik ediyorlardı. Ama çadırda kalan az sayıda işçi dışında herkesi en sonunda servislere bindirmişler ve yola çıkmışlardı. Kimse nereye gidildiğini bilmiyordu. Hareket ettikten sonra servislerde açıklama yapılmıştı. Büyük Kulüp'e gidiyorlardı. İşçilerin genelinde bir heyecan baş göstermişti.

Yaşar işinden dolayı buralara daha önce gelmişti, yaşadığı yerlere hiç benzemediğini biliyordu. Ama birçok işçi arkadaşının şok olduğunu görünce; *"Eee arkadaşlar, biz üretiyoruz, onlar da yiyorlar. Bakın kafelere, bir tane boş sandalye var mı? Bunlar akşama kadar buralarda oturur, ondan sonra da sabahlara kadar barlarda yiyip içerek eğlenirler. Altlarında en güzel arabalar. Bu değirmenin suyu nereden diye sorarsanız; biz üretiyoruz onlar da bu sayede yaşıyorlar. Yani biz çile içinde üretiyoruz, sonra kapı dışarı ediliyoruz. Ama onlar sefahatlerini sürüyorlar. Bunların çoğu bizimki gibi işyerleri olan patronların çocuklarıdır."*

Büyük Kulüp'e yaklaşınca servisler durdu ve hepsi arabadan indiler. Hemen yolu trafiğe kapatıp, sloganlar atmaya başlamışlardı. Etraftaki insanlar ne olduğunu anlayamamışlardı. Kulüp'ün bekçileri bu kalabalığın kendilerine doğru geldiğini anlamış, hemen kapıları kapatmışlardı. İşçiler susmak bilmiyor, sloganlar peşpeşe atılıyordu. Kulüp'ün kapısının önüne gelmişler ve Duran Akbulut'u kendileri ile görüşmeye çağırmışlardı. Biraz sonra gelen polislerle işçi arkadaşlar arasında itişmeler başlamıştı. Polisler dövizleri almak istiyorlar, ama işçiler

vermiyordu. Komiser başlarının kim olduğunu sorduğunda, kimse olmadığını bağırıyorlardı. O an Erkan tüm hırsıyla "Açlığa mahkum olmayacağız!" diye haykırmaya başlamıştı. Tüm işçiler hırsla tekrarladılar sloganı. Yaşar'ın gözü keskin konuşan işçileri aradı. Baktı hepsi biraraya gelmiş seslerini kendileri dahi duymuyorlardı.

O gün çadıra geldiklerinde hepsi kendinde müthiş bir güç hissetmiş, kendilerine olan güveni artmıştı.

"Artık işçiler ev basmaya başladı!"

Direnişin en önemli ve ses getiren eylemi ise yalı baskınıydı. Tüm televizyon kanalları dakikalarca bunu göstermişti. Direniş bir anda kamuoyunun gündemine oturmuş, geniş bir sempati toplamıştı. Köşe yazarları "toplumsal patlamalar"dan dem vururken Aymasan direnişini örnek gösteriyor, "Korkun artık, işçiler ev basmaya başladı!" diyorlardı.

İşçiler bu eylemi seslerini duyurabilmek için yaptılar. Ama bu eylem bundan sonraki toplumsal hareketliliklerde bir eylem biçimini gündeme soktu diyebiliriz. Burjuvanın satılık kalemşörlerinin bu direnişi örnek gösterip toplumsal ayaklanmalardan dem vurmaları boşuna değildi.

Büyük Kulüp ve yalı eylemleri işçilerin eylem örgütlemedeki ustalıklarını da gösterdi. Aldıkları her kararın patron tarafından duyulması nedeniyle, bu iki eylemi çok az insan örgütlemiş, işçilere arabalara bindikten sonra nereye gideceklerini söylemişlerdi. Yalı eylemi işçilerin burjuvaziye ve onun devletine karşı kinlerinin iyice bilenmesine neden oldu.

Kriz bahane eden patronlarının bir gün önce Sezen

Aksu'nun yaşgününü kutladığını duyan işçiler adeta şok oldular. Eğer parası yoksa bu adam bu geceyi nasıl yapmıştı, demek ki bizi kandırıyor demeye başladılar.

Bazı hin fikirli işçiler ise bundan yararlanıp, "Adamın parası var, ama sendika para istemiyor, onun için de paramızı vermiyor. Sendika parayı istesin, o zaman alacaklarımızı hemen yatırır, çünkü bizim paramız hazır" diyorlardı. Sendika daha önceki deneyimlerinden dolayı parayı hiçbir zaman pazarlık konusu etmemiş, işe geri dönüşte ısrar etmişti. Bu olay geri bilinçli işçilerle öncü işçilerin arasının açılmasına yolaçtı.

Düzen kurumları patronların hizmetinde

İşçiler ikinci şoku kolluk güçleri kendilerine saldırdığı zaman yaşadılar. Çevik kuvvet hepsini coplayarak gözaltına almıştı. Oysa onların birçoğu düne kadar polise güveniyor, çadırda sendikacılar ve öncü işçiler onlarla muhatap olmayın deyince kızıyorlardı. Şimdi polisin kimin hizmetinde olduğunu yaşayarak öğrenmişlerdi.

Diğer bir şoku ise savcılıkta yaşamışlardı. Savcı hepsini sıraya dizmiş, nasihat etmiş, bir daha böyle şeyler yapmamalarını tembihlemiş, ondan sonra da adamın parası yok, olsa verecek, siz en iyisi yasal yollara başvurun demişti. Sanki Duran Akbulut'tu konuşan. İşçiler bu olayda şunu gördüler; ezilenin dostu yine ezilen emekçilerdi.

Karakolda polisin işçilere söylekleri ise birçoğunun koltuğunu kabartmıştı. Polis "Siz ne biçim işçisiniz. İşçiye dur deyince durur. Siz ne duruyorsunuz, ne de kaçıyorsunuz. Sizin işçi olduğunuza ben inanmıyorum" demişti.

Patronun yalısına baktığında, harcadıkları onca emeğin ne olduğunu anlıyordu

Arabada birden bir telaş, bir heyecan başladı. Marş söyleyenler susmuştu. Öndeki arabalar da durmuş, işçiler inmeye başlamışlardı. Garip bir heyecan içindeydi, neredeyse ayağa kalkacak gücü kendinde bulamayacaktı. Ama arkadaşlarının heyecanı ona güç vermişti. İnenler hayretlere düşüyorlardı. İstanbul Boğazı'nın bambaşka bir güzelliği vardı.

O gün patronla görüşmek için tüm işçi arkadaşları ile buraya, patronun yalısına gelmişlerdi. İşçiler biraraya gelip slogan atmaya başlamışlardı. Sloganları her zamanki gibi Dursun attırıyordu.

Yolu trafiğe kapamışlardı. Bir tarafı dağ olan bu daracık yolu kapatmak pek zor olmamıştı. Önde "Yaşasın Aymasan direnişimiz!" pankartı, arkada dövizleriyle işçiler vardı. Akşam hep beraber hazırladıkları dövizlere, "Bizim çocuklarımız aç, ya sizin ki?", "Kapılar açılsın, üretim başlasın!", "Direne direne kazanacağız!" yazmışlardı. Yalının önüne geleli 15-20 dakika olmuş, hiç susmamışlar, sürekli sloganlarını haykırmışlardı.

Şimdi patronun yalısına baktığında, harcadıkları onca emeğin ne olduğunu anlıyordu. Demek ki bizim emeğimizi buralarda yiyor diye düşündü. Gözü hep kapıdaydı. Şimdi çıkarsa ne yaparız? Acaba onun bizi kandıran sözlerini yine dinleyip, çeker gider miyiz? Olmaz öyle şey, artık biz o eski işçiler değiliz, bizi kolayından kandıramaz. Aylardır direniyoruz ve artık hakkımızı almanın yolunu daha iyi görüyoruz, diye düşündü.

Kelime 7 yıldır fabrikada çalışıyordu. Yıllarca emek

vermişti. Hasta olmuş, evde çocuğu yataklara düşmüştü, ama yine de o bir gün olsun işine gitmemezlik yapmamıştı. Bütün işçi arkadaşlarıyla birlikte fabrikayı bir çocuk gibi büyütmüşlerdi. Ama şimdi karşılarına çıkıp bir tek kelime dahi söyleme ihtiyacı duymadan işveren hepsini kapının önüne bırakmıştı. Bu katlanılacak bir şey değildi. Öyle bir ananın karşısına geçip "çocuğun öldü" demek kolay değildi. Onlar o aşağılık ve utanmazca söylenen söze karşılık hep birlikte "bizim çocuğumuz ölmedi" diye haykırmışlardı. Çünkü onlar onu büyütüp bu hale getirene kadar neler çekmişlerdi.

Siren sesleri Kelime'yi kendine getirdi. Polis otoları gelmişti. Polisler dağılmalarını, yoksa gözaltına alacaklarını söylüyordu. Dursun daha polis sözünü bitirmeden, "Baskılar bizi yıldıramaz!" sloganını atmıştı. Bu slogan polisin yüzüne bir şamar gibi inmişti. Tehditler sökmeyince işverenin kapısına birkaç polis dikmişlerdi. Biraz sonra patronun evde olmadığını söylemiş, "burada beklemenizin bir anlamı yok, geldiğiniz yere dönün" diyerek tehdit etmişlerdi.

Kameralar çoğalmıştı. İşçi arkadaşları onlara kızıp, "burada ne işiniz var, siz gidin Seda Sayan'ı, Sibel Can'ı ya da ağaca çıkmış kediyi çekin, sizin bizimle ne işiniz olabilir ki" diye söyleniyorlardı.

"Bu ülkede parası olana adalet vardı, olmayana ise dayak..."

İşçi arkadaşlarıyla hep birlikte marşlar söylüyorlardı. Bu polisin hoşuna gitmemişti. Kelime heyecanla eylemin sonunu bekliyordu

Gelen çevik kuvvet ekipleri, hemen dağılın yoksa gözaltına alırız tehditini savurmuşlardı. Hep bir ağızdan

"Baskılar bizi yıldıramaz!" sloganını haykırmışlardı. Çevik kuvvet şefi polislere dönüp "alın bunları" diye bağırmıştı. Polisler adeta dizginlerinden boşalmışcasına, önlerine geleni copluyorlardı. Kelime baktı ki kızlara acımadan vuruyorlar, kendini onlara doğru attı ve tüm gücüyle haykırmaya başladı; "bırakın kızlarımı". Bir an polislerde bir duraksama oldu ve başlar sesin geldiği yöne döndü. Ama kurulmuş birer makina gibiydiler, bu duraksama bir an için oldu. Coplar inip inip kalkıyordu. Ama işçilerde bir adım dahi geri adım atmak isteği yoktu. Birçok işçiyi sekiz-on polis zor bela götürüyordu. Kelime tüm gücüyle ileri atıldı...

İsmini duyduğunda birdenbire irkildi ve o zaman nerede olduğunun farkına vardı. O anda televizyonda defalarca seyrettiği görüntüler geldi aklına. Saçlarından tutulup sokaklarda sürüklenen anaların görüntüleri geçti gözlerinin önünden. O zaman kendi kendine, ne işiniz var bu yaşta sokaklarda diye söyleniyor, analara kızıyordu. Ama bugün kendisiyle birlikte bütün arkadaşlarını aynı şekilde yaka paça gözaltına alıp karakola getirmişlerdi. Oysa çadırdan çıkarken böyle bir şey olacağını düşünmemişlerdi. En fazla biraz tartışılır, sonra da arabalara biner geri dönerlerdi. Ama daha sözlerini söylemeye zaman dahi bırakmadan hepsini toplamışlardı.

Şu geçirmiş olduğu birkaç saat içinde hayatı yeni baştan anlamaya başlamıştı. Geçmiş, bir zaman tünelindeymiş gibi gözünün önünden akıp geçmişti. Şimdi bir başka düşünüyor ve bir başka görüyordu herşeyi. Her gün kayıtsızlık içinde ve sadece acıyarak televizyonda izlediği gözaltılara artık acımıyordu. Aklına gelen bu görüntüler ve şu anda yaşadıkları kinini daha da biliyordu.

O ve arkadaşları yıllarca emek verip adeta çocuklarını büyütür gibi büyütmüşlerdi fabrikalarını. Şimdi kapanmasını istemiyorlardı. Yıllardır çalışarak küçük bir atölye olan işletmeden ülkenin en büyük fabrikasını yaratmışlardı. Binlerce insanın emeği ile büyütmüşler ve bu hale getirmişlerdi. Evde çocukları hasta yataklarında yatarken bile onu ihmal etmemişlerdi. Çalışırken belki farkında değildi, ama şimdi düşününce anlıyordu ki, hayatının vazgeçemeyeceği bir parçası olmuştu fabrika. Birçok arkadaşı kullandıkları kimyasal maddelerden dolayı hastalanmış ve sağlıklarını bir daha kazamamamıştı. Şimdi ise onca emeğin karşılığı olarak patronları kapıyı yüzlerine kapatmıştı. Çıkıp karşılarına bir çift laf dahi etmemişti. Onca yılın emeğinin karşılığını sadece tazminat olarak düşünen bir kafa, onu da param olunca vereğim diye yazarak, adeta bizimle alay etmişti. O bize vermiyorsa biz ona gidelim diyen işçiler şimdi patronun kapısının önündeydiler. Ama bizim yasal haklarımızı gaspedip, elini kolunu sallayarak gezen patrona yasaları hatırlatmayan devlet, haklarını arayan bir avuç işçiye yasalardan bahsetmeye başlamış ve yaka paça gözaltına almıştı.

Şimdi arkadaşları ile birlikte karakoldaydılar. Bütün arkadaşları yanındaydı. Ama o şimdi en çok çocuklarına sarılmak istiyordu. İçinde karşı durulmaz bir istek doğmuştu. Kafasını çocuklarının göğsüne dayayıp hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyordu.

Ama bunları korktuğu için değil, bunca yıl böyle bir duyguyu yaşayamamanın ve her zaman kendini geri çekmenin ezikliğiyle yapmak istiyordu. Ama düşmana da gözyaşlarını göstermemekte kararlıydı. Artık şuna inanmıştı; bu ülkede parası olana adalet vardı, olmayana ise dayak... O cilt cilt yazılı anayasalar biz fakirler için

sadece yokluk zamanlarında sobalarda yakılacak bir yakacak olabilirdi. Onun içinde yazılanlar bizim için zulüm ve işkenceydi.

"İşçiler hep beraber olunca yenemeyecekleri hiçbir güç yoktu..."

İsmi bir daha okundu, arkadaşları dürtüklediler; "Kelime, seni çağırıyorlar". Bu rüyadan uyanmayı istemiyordu, ama uyandırmışlardı. Kalktı, gidip kimliğini aldı. Hepsini otobüslere tekrar bindirdiler. Savcının karşısında hepsini sıraya geçirdiler, savcı bir sürü laf söyledi. Yaptıklarının suç olduğunu, yasaların olduğunu, patronun parasının olmadığını, olunca alacaklarını vereceğini söyledi. Sanki patronun avukatı gibi konuşuyordu. Bu devlette bizi savunacak kimse kalmamış diye düşündü. Haksızlığı yapan hakkında kimse soruşturma yapmıyor, hakkını isteyene ise yapmadıkları eziyet kalmıyordu. Şunun farkına varmıştı, bu sistemde yasalar parası olandan yanaydı. İşçi ve emekçilerin tek dostu ise yine işçi ve emekçilerdi. "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz!"; ne güzel söylenmiş bir sözdü. Evet bizim tek başına kurtuluşumuz yoktu. Ya hepimiz kurtulacağız ya da hiçbirimiz...

Daha önce kapısından dahi geçmeye korktuğu karakolda saatlerce kalmıştı. Televizyonda gözaltına alınanları gördüğünde, "bu kadınlar nasıl böyle dayanıyor, ben asla dayanamam" diye düşünürken, bugün kendisi de aynı saldırılara maruz kalmış ve aynı direnci göstermişti. Yüreğinde hiç korku hissetmemişti. Şimdi düşününce hayret ediyordu. Bu gücü nereden almıştı. Şimdi anlıyordu ki, işçiler hep beraber olunca

yenemeyecekleri hiçbir güç yoktu.

Savcı nasihat verdikten sonra, bir daha sizleri görmeyeyim diyerek hepsini salıvermişti. Dışarıda sendikacılar ve bekleyen arkadaşlarıyla birlikte otobüslere dönerek çadıra doğru yola koyuldular. Bugün ilk defa çadır aklına gelmişti. Acaba çadırda şimdi durum nasıldı, kimse var mıydı? Hemen tüm işçiler buradaydı, orada az sayıda arkadaşları kalmıştı. Otobüsler ana baba günü gibiydi. İşçiler marşlar söylüyor, yaşadıkları günün etkisiyle adeta coşuyorlardı. Hiçbiri de baskılar karşısında boyun eğmemişti. Şimdi haklı olarak en gür sesleriyle marşlar söylüyorlardı.

Fabrikaya yaklaştıklarında arabalardan indiler, çadıra kadar sloganlar atarak gideceklerdi. İnen işçiler yürüyüş kortejindeki yerlerini aldı ve sloganlar atılmaya başlandı. Kelime de "Yılgınlık yok direniş var!", "Aymasan bizimdir bizim olacak!", "Zafer direnen emekçinin olacak!", "Direne direne kazanacağız!" sloganları atıyor, bu arada çocuklarım çadıra geldiler mi diye merak ediyordu. Onları bir an önce kucaklamak istiyordu. Ama şimdi kortejden çıkmasının ve arkadaşlarını yalnız bırakmasının imkanı yoktu. İçindeki sabırsızlık garip bir hal almıştı. Kortej fabrikanın köşesini döndüğünde yüreği hızla atmaya başladı. Çadırın önünde büyük bir kalabalık vardı. Oysa bütün işçiler buradaydı. Bu kalabalık da nereden çıkmıştı?

Slogan atarak çadıra doğru yürüyorlardı. Çadıra yaklaştıklarında kalabalığın çevrede oturan mahalleli olduğunu anladı. Onları hiçbir zaman yalnız bırakmayan diğer dostları da oradaydılar. İçinde garip bir ürperti hissetti. Hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyordu, ama bir yumruk gibi düğümlenmişti boğazı. Adeta nefes alamıyordu. Şu an sanki yaşamıyordu, kaskatı kesilmiş

bir kadavra gibiydi. Kalabalıkla işçiler birleşmişlerdi. Çadıra doğru slogan atarak yürümeye başladılar. Bir anda kalabalığın içinde çocuklarını gördü. Çocukları anne diyerek ona doğru geliyorlardı. Çocuklarını yakaladı ve kafasını onların göğsüne gömdü...

Eylemlere katılım ve etkinlikler sürüyor

Aymasan direnişçileri tüm dünyada yapılan G-8 zirve toplantısını protesto eylemine de katılmışlardı. Çünkü onlar bugün yaşadıklarının emperyalist politikaların bir sonucu olduğunu biliyorlardı. Onun için tüm sınıf dostları ile onlar da meydanlarda idiler. Eylem öncesinde çadırda yapılan açıklamalarla G-8'lerin kimin çıkarlarını savunduğunu tüm işçilere teşhir etmişlerdi. Bu toplantının dünya emekçileri için sadece yeni saldırı programları, yeni yıkımlar ve felaket getireceğini anlatmışlardı. Ve eyleme katılarak enternasyonal dayanışma ruhunu yükselttiler.

Bugünlerde hepsini bir telaş almıştı. Pazar günü çadırda işçi eşlerinin katılımıyla bir halk günü yapacaklardı. Mehtap da bu çalışmanın içinde yer alıyordu. Öncelikle bir komite kurdular ve ne yapılması gerektiğini konuşup bir program çıkardılar. İşçilerin evlerine gidilecek ve hanımlarıyla sohbet edilip çadıra gelmeleri istenecekti. Çadıra neden sahip çıkılması gerektiği konusunda insanların kafalarını açacaklardı. Bu ev gezmelerinde çok güzel anlar yaşamışlardı. Öncelikle yıllardır beraber çalıştığı arkadaşlarının aile yaşantısını görmüş olmak çok hoşlarına gitmişti. Onlarla her konuda sohbet etmişler, görüşlerini alıp sıkıntılarının ne olduğunu sormuşlardı. Hemen herkesin sorunu aynı gibiydi. Onun için tüm ailelere kurtuluşlarının hep

beraber olacağını söylüyorlardı. Onlara çadıra sahip çıkmaları ve çadıra gelmeleri, eşleriyle birlikte mücadele etmeleri gerektiğini anlattılar. Birçoğu mücadelenin bir şey getirmeyeceğini söylemişti. Onlara ne yapabileceklerini sorduklarında ise cevaplayamamışlardı. Kendileri bunu istememişlerdi, ama sonucunu kendileri çekiyorlardı.

Çadırda hummalı bir çalışma almış başını gidiyordu. Bir tiyatro oyunu hazırlamışlar, birçok işçi görev almış, her gün oyunun provasını yapıyorlardı. Çadırın arkasında yapılan provaları işçilerin seyretme isteğini ise reddediyorlardı. Koydukları kurallarla çadırlardaki diğer işçileri disiplinli hareket etmeye çalıştırıyorlardı. O gün okunacak şiirler seçiliyor ve bu şiirleri kimlerin okuyacağı belirleniyordu. Şiir okuma görevini üstlenenler ellerinden geleni yapıyor ve en iyi nasıl okurum diye gün boyu çalışıyorlardı. Aymasan korosu da o gün söyleyeceği türkü ve marşların provasını çadırdaki tüm işçilerle birlikte yapıyordu.

Pazar günü evden çıkarken çok heyecanlıydı. Günlerdir yaptıkları çalışmanın meyvesini bugün alacaklardı. Hep içinde acaba katılım nasıl olacak diye bir düşünce vardı. Çadıra geldiğinde diğer servisler gelmişti. İşçilerin ailelerinden de gelenler vardı, ama bu katılım çok iyi sayılmazdı. "Demek ki biz iyi çalışma yapıp kendimizi, direnişimizi anlatamamışız" diye düşündü.

Öğleye doğru çadır yavaş yavaş kalabalıklaşmaya başlamıştı. Her gelen bir şeyler getiriyordu. Kimi çay, kimi kek, kimi bisküvi, kimi kurabiye... Çay ocağı yiyecekle dolmuştu. Hemen bayan direnişçiler masaları dışarda biraraya getirip, yiyecekleri tabaklara paylaştırdılar. İçeceklerle beraber gelen yiyecekler tüm

ziyaretçilere dağıtılmaya başlandı. Gerçekten de unutulmayacak bir andı. İnsanlar bu dar günlerinde herşeyi birlikte yapmış ve şimdi ortak şekilde paylaşıyordu.

Yemekten sonra programa başlayacaklardı. Çadırın içinde salıncaklar kurulmaya başlanmıştı. Çocuklar çadıra bir başka renk katıyordu. Programda görev alan arkadaşlar ellerinden gelenin en iyisini yapmıştı. Tüm izleyenler beğenmiş, ayrılırken de bir daha ne zaman yapacağız diye isteklerini belirtmişti. Bütün bir günün yorgunluğunu hissetmeye başlamıştı. Ama bu yorgunluk bir şeyler yapabilmenin hazzıyla yaşanan tatlı bir yorgunluktu.

Kitlesel ve coşkulu Aymasan gecesi

Eylemlerini daha geniş kitlelere duyurmak için Aymasan işçileri dur durak demeden koşuşturdular. Direnişin 116. gününde yaptıkları dayanışma gecesi ise son yılların en görkemli ve kitlesel gecesi olmuştu.

Geceyi hem direnişlerinin seslerini duyurmak hem de maddi dayanışmayı örmek için düşünmüşlerdi. Bunun için bastırdıkları biletleri büyük bir özveriyle ulaştırabildikleri her yere ulaştırmaya çalıştılar. Kalem satışında olduğu gibi yine direnişlerini anlattılar. Propaganda için kullanılacak tüm araçlardan yararlanmasını çok iyi biliyorlardı ve bu deneyimleri ile geleceğe iyi bir miras bıraktılar.

Birkaç küçük eksiklik dışında herşey oldukça iyiydi. F tiplerine suskun kalınmamış, sloganlar salonu çınlatmıştı. Ayrıca bir tutsak yakını konuşma yapmıştı. Polisin keyfi olarak üç kişiyi gözaltına almasını temsilci mikrofondan kınayarak protesto etmiş ve derhal serbest

bırakılmasını istemişti. Direnişte olan Ersin Nakış ve Aktif Dağıtım işçileri de geceye katılarak sınıf dayanışmasının anlamlı bir örneğini sergilemişlerdi.

Son yılların en kalabalık gecelerinden birini yapmayı başarmıştı Aymasan işçileri. Tabii ki bu kendiliğinden olan bir şey değildi. Aymasan işçileri bu desteği haketmişlerdi.

Kermes hazırlıkları kadın işçilerde bir canlanma yaratmıştı

Direnişleri aylardır sürüyordu. Son günlerde çadırda bir kermes hazırlığı yapılması üzerine konuşulup duruluyordu. En sonunda Sabahat, "arkadaşlar kermes yapmak istiyor musunuz?" diye kadınlara sordu. Hepsi evet deyince; "O zaman ne duruyoruz ki! Nasıl yapacağız? Kimler görev alacak? Onları belirleyelim. Hemen çalışmaya başlayalım. Öyle kuru lafla bu işler olmaz. Hem hepimizin gün boyu çadırda canı sıkılıyor. Erkekler voleybol oynuyor, başka işler yaparak zaman geçiriyor. Biz burada çakılı oturuyoruz. Şimdi hemen bu işi nasıl yapacağımızı belirleyelim. Ben diyorum ki, önce hepimiz bir şeyler örmeye başlayalım, yapacağımız günü kararlaştırınca da esnafları gezer bir şeyler alırız." Sabahat'ın bu konuşmasından sonra herkes ne yapacağını konuşmaya başladı. Kimisi patik örmeyi, kimi dantel yapmayı vb. önlerine görev olarak koymuşlardı.

Kermes fikri arkadaşlarında bir canlanma yaratmıştı. Sabahat bunun farkına varmıştı. Kendi kendine, demek ki insanlara iş yaptırmak için onlara uygun bir iş bulmak lazım diye düşündü.

Birkaç hafta sonra ekipler oluşturarak esnafları gezmeye başladılar. Bu esnada hem direnişlerini

anlatıyor hem de dayanışmayı örgütlüyorlardı. Tabii her esnaf duyarlı davranmıyordu. Bunu beklemek de zaten olanaksızdı. Bu çalışmadan sonra ellerinde hatırı sayılır bir malzeme birikmişti. 24-26 Ağustos'ta Sarıgazi'de şenlik olacağı haberini almışlardı. Hemen belediyeye gidip bir stand almış, üç gün boyunca kermes eşyalarını orada sergilemişlerdi. Bu üç gün boyunca erkek işçilerle birlikte ekipler oluşturmuşlar, direnişlerini şenliğe katılan insanlara anlatmışlardı. Sabahat üç gün boyunca yapılan şenlikte şunu görmüştü; arkadaşları artık tutukluklarını aşmışlardı. Onlar hakları için onurlu bir direniş yaptıklarının farkındaydılar.

Sonraki günlerde de kermes hazırlığı tüm hızıyla sürdü. Bir komite kurulmuş, hatta bu komiteye erkek temsilciler de katılmıştı. Bir gün akşam üzeri çadıra telefon geldi. Yarın Maslak'ta kadın şenliği yapılacağını, kermes açabileceklerini söylediler. Çadırda fazla kimse yoktu. Sabahat görev alarak şenliğe gitti. Şenlikte kermeslerine ilgi çok büyüktü. İnsanlar artık onları tanımışlardı. Hepsi kendileri için gururlandırıcı sözler söylüyordu. O gün Sabahat bir başka duygu seline kapılmıştı...

Yağmura rağmen kitlesel katılımlı kermes etkinliği

Sonunda kermes gününü netleştirmeye karar verdiler. Bu kadar geç kalmalarının bir nedeni de gece yapmış olmalarıydı. Gecede de kermeslerini açarak maddi dayanışmayı örgütlemişlerdi.

O pazar kermes için karar alınmıştı. Bildiri bastırarak, bütün partiler, sendikalar ve kitle örgütlerine duyurmuşlardı.

Sabah uyandığında isyan etti. Hava çok kötüydü. "Şimdi ne olacak" diye düşünmeye başladı. Çadıra geldiğinde tüm arkaşlarında bir hüzün vardı. Yağmur yağmaya başlamıştı. Ama onlar kararlarını vermişlerdi. Ne olursa olsun bugün bu kermesi yapacaklardı. Ayrıca bir de program hazırlamışlardı.

Öğleye doğru insanlar akın akın çadıra gelmeye başlamıştı. İşçiler şaşırmışlardı, bunu tahmin etmiyorlardı. Gelen insanlar evlerinde yiyecek hazırlamışlar ve paylaşmak için çadıra getirmişlerdi. Yağmurdan korunmak içinse ziyaretçiler ve direnişçilerde yoğun bir çalışma başlamıştı. Çok kısa zamanda tüm alan yağmurdan korunaklı bir hale gelmişti. Kocaman alana dev bir çadır kurulmuştu adeta. O gün tüm kötü hava koşuluna rağmen kermesi yapmışlardı. Ve sınıf dostları onları bugününde de yalnız bırakmayarak en büyük dayanışmayı örgütlemişlerdi. Tüm işçilerde sabahki umutsuzluğun yerini heyecan almıştı. Kermesi organize eden komitedekileri ise haklı bir gurur...

Ankara yürüyüşü eylemine coşkulu katılım

Aymasan direnişçileri KESK ve DİSK'in başlatmış olduğu Ankara yürüyüşüne direnişlerinin son günleri olmasına rağmen tüm coşkularıyla katılmış ve orada sendikal ihanetin simgesi haline gelen konfederasyon başkanları Bayram Meral'in gerçek yüzünü teşhir etmişlerdi.

Bayram Meral işçilerin protestoları yüzünden ne yapacağını bilememiş, işçilerin görüşme talebini geçiştirmek ve daha fazla büyütmemek için ayaküstü kabul etmişti. İşçiler ikili görüşmede Meral'in ihanetçi

kimliğini yüzüne vurmuş ve sendika olarak niçin sahip çıkmadığının hesabını sormuşlardı. İşçilerin bu tavrı karşısında Meral soğuk terler dökmüştü.

Direnişe anlamlı destek

Aymasan direnişi son yıllardaki direnişler içinde en çok ziyaret edilen direnişlerden biriydi. Mahalle halkının çadırı hiç yalnız bırakmamasının yanında demokratik kitle örgütleri de ziyaretlerini tüm direniş boyunca sürdürdüler. Birçok fabrika toplu ziyaret gerçekleştirdi. Öz Çelik-İş'te örgütlü MAPA işçileri, TEKSİF'te örgütlü Modital Tekstil işçileri, Birleşik Metal-İş'te örgütlü ABB ve Alümag işçileri, Tek Gıda-İş'te örgütlü Tekel işçileri, Yol-İş'te örgütlü Karayolları işçileri ve Petrol-İş'te örgütlü Malazlar işçileri toplu ziyaret yapan fabrikaların başında gelmekteydi. Ayrıca Hava-İş sürekli maddi-manevi yardımlarını esirgememişti. Tabii bunda Hava-İş'in eğitim uzmanı Munzur Pekgüleç'in Aymasan'da sendikal örgütlenmenin gerçekleşmesindeki rolünün payı vardı. Tekel işçileri ise sigara temini ve maddi yardım ile Aymasan işçileriyle sürekli dayanışma içerisinde oldular. Ayrıca ABB ve Alümag işçileri maddi dayanışmayı organizeli bir şekilde yapan diğer işletmelerdi.

Direnişin bu kadar ziyaretçi alması tabii ki devletin hoşuna gitmemişti. 12 Ağustos'ta Aymasan işçilerini ziyaret etmek isteyen EKB, Dicle Kadın Kültür Merkezi, Barış Anneleri İnisiyatifi, Yeni Demokrat Kadın, HADEP'li kadınlar, ÖDP'li kadınlar, DMP'li kadınlar, TUYAB'lı tutsak anneleri, Vardiya müzik grubu, sosyolog Pınar Selek, şair Ruhan Mavruk ve Nazlı Top yolda polis tarafından durdurularak 7 saat gözaltında

istemesinin açık bir göstergesiydi. Buna rağmen gözaltına alınanlar daha sonra çadırı ziyaret ederek dayanışmalarını gösterdiler.

Aynı gün polisin kuş uçurtmamak için çırpındığı saatlerde Reha Tekstil işçileri dayanışma pikniği düzenlemişlerdi. Pikniğe Aymasan direnişçileri de katılmışlardı. Piknik esnasında işçilere telefon gelmiş, gözaltı va abluka anlatılmıştı. Reha Tekstil işçileri bunu duyunca pikniği yarıda bırakıp Ayamasan direnişini ziyaret kararı almışlar ve topluca ziyaret etmişlerdi. Polisin engelleyemediği bu ziyaret sonrası telaşı görülmeye değerdi. Birbirlerine adete ateş püskürmüşlerdi. Tabii ki direnişçilerin ziyaretçilere gösterdiği yakınlık ve ilgi, direnişin insanlar için bir çekim merkezi haline gelmesinde önemli bir rol oynadı

Direniş bitiyor

Yarın direniş bitiyordu. Patronla anlaşılmıştı. Cuma günü direnen 102 işçinin paraları peşin olarak ödenecekti. Bugün çadırda son gece nöbeti tutulacak, yarın çadır paralar ödendikten sonra sökülecekti. Yaşanan onca güzel şeyden sonra, çadırı sökmek, buradan ayrılmak hiç de kolay olmayacaktı. İşçilerin yüzlerinde bunun hüznü hemen belli oluyordu. Gece nöbetine kadın direnişçiler, sosyalist basın ve mahalle halkı da kalıp hep birlikte nöbet tutacaklardı.

Akşam çadır misafirlerle dolup taşmıştı. Direnişin bittiğini duyan herkes son bir defa ziyaret ediyordu. Gecenin ilerleyen saatine kadar türküler, marşlar söylendi, halaylar çekildi, fıkralar, anılar anlatıldı. İşçilerin yazdığı şiirler okundu. Hiç kimse gecenin bitmesini istemiyordu.

İşçiler direnişi değerlendiriyor

İşçiler direnişi değerlendiriyor

Gecenin ilerleyen saatinde misafirlerin büyük bir kısmı gitmiş, geriye sabahlayacak ekip kalmıştı. Hüseyin Kamçıcı o gür sesiyle söz istedi:

"Arkadaşlar, yedik içtik, türküler, marşlar söyledik. Bunlar çok güzel. Ama ben diyorum ki, biz bir daha bir araya gelemeyiz. Gelin, bu yaşadığımız 170 günün bir değerlendirmesini yapalım. Ne yaptık, ne yapabilirdik, nerede hata yaptık? İlerisi için dersler çıkaralım. Yarın başka direnişlere gittiğimizde, onlara nelere dikkat etmeleri gerektiğini söylememiz gerek. Ethem senden başlayalım. Bize direnişle ilgili görüşlerini aktar."

"Herkesin böyle bir direnişi yaşamasını isterim"

"Arkadaşlar, ben direnişin bu kadar uzun süreceğini tahmin etmemiştim. Bu kadar uzun sürmesi belki de

dışarda iş imkanlarının olmaması ve ekonomik krizden dolayıydı. Bana göre direnişte kopmalar fazla değildi. Ben bir direniş olacağını tahmin ediyordum. Bu direniş on kişiyle de olsa yaşanacaktı. Ama bu kadar insanın direneceğini tahmin etmiyordum. Zaten 50-60 kişi patronun adamıydı. Bunlar ilk günden itibaren gelmediler. Kalan 180 kişidense birçoğu çalışmak zorundaydı. Bir kısmı siyasi nedenlerle direnişi sürdürmedi. Bir kısmı ise direniş esnasında yaşanan küçük olaylardan dolayı kendini geri çekti. Bu kadar insanın direnmesinin bir diğer sebebi ise, bence böyle bir işi bir daha bulamayacak olmalarıydı. Bir kısım işçi ise işe dönmeden öte paralarını alabilmenin tek yolunun bu olduğunu gördü ve dışarda da iş bulabilme imkanı olmadığı için direnişe katıldı.

"Kopmaların bir diğer nedeni de aile içinde yaşanan sorunlardı. Süre uzadıkça huzursuzluklar arttı ve aile içinde sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Bunun da kopmalarda büyük etkisi oldu diyebilirim. Çünkü ben de son dönemde çalışmak zorunda kaldım. Bu durumda birçok arkadaş da son döneme kadar çadıra geldi ve son dönemde çalışmak zorunda olduğu için koptu.

Bu kopmaların sebebi ne olursa olsun geçerli bir sebep değildir. Bence duyarlı olmamamızın nedenidir. Baktığımızda ülkenin genel durumundan farklı olmadığını görüyoruz. Ülkede bunca haksızlığa karşı ses çıkmadığını görüyoruz. Sesini çıkaran çok az bir kesim. Bizim durumumuz da böyleydi. Çok az bir kesim bu haksızlığa hayır diyebildi. Bir kısmı başka çaresi olmadığı için mecburen devam etti. Onun için genel olarak sorunu ülkenin içinde bulunduğu durumdan soyutlayarak ortaya koyamayız. Eğitim sorununu çözmeden ve iyi bir denetleme aygıtı kurmadan bu tür sorunları hep

yaşayacağız.

"Deri-İş'te böyle bir direniş yaşayacağım hiç aklıma gelmezdi. Ama ülkedeki genel sendikal duruma baktığımızda, sendika görevini yaptı diyebiliriz. Sendika bizim direniş boyunca aldığımız tüm kararları sahiplendi. Eksik yanları yok muydu diye sorduğumuzda, elbette vardı. Bunları genel olarak değerlendirdiğimizde, eğitimsizliğin kendini gösterdiğini görürüz.

"Direnişimizin diğer direnişlerden güçlü olmasının ana sebeplerinden biri, iyi bir örgütlenmeye sahip olmamızdı. Bu görevi ne kadar yerine getirdiğimiz ayrı bir tartışma konusudur. Komitelerimiz direniş öncesi ve direniş süresince olaya hakimdi. Bu kadar etkin olmamızın bir diğer nedeni ise, daha önce fabrikada yaşanan istifa olayıydı. Sendikadan istifaların yaşandığı ve geri dönüldüğü süreçte insanların hızlı bir politikleşme süreci yaşadığı söylenebilir. 1 Mayıs'a katılım, 8 Mart'taki etkinlik, diğer direnişlere ilgisiz kalmamak, onlarla dayanışma örgütlemeye çalışmak, işçilerin siyasallaşmasını sağladı. Diyebilirim ki, daha önce sendikadan istifa olayı yaşanmasaydı, biz çadırda bu kadar etkin olamazdık. Direnişimize o dönemin deneyimleri üzerinden başladık. İçerdeki en büyük eksikliğimiz, ki bu sendikanın da eksikliğidir, yeterince eğitim çalışması yapılamadı ve işçiler tam anlamıyla denetlenemedi.

"Bazı işçiler sendikaya güvenerek ustalara karşı geliyor ve işten kaytarıyorlardı. Biz işçiler hiçbir zaman sendikaları işten kaytarmanın aracı olarak kullanmamalıyız. Sendikalar bizim siyasal birlik alanlarımız olarak öne çıkmalıdır. Bizim işyerinde de sendika geldiği günden itibaren ekonomik birliktelikten öte siyasal bir birlikteliğin aracı oldu. Bunu istismar

eden bir avuç insanı işçi olarak görmesek de, sonuçta bunlar yine de işçi, bunların eğitilmesi öncü işçiler ile sendikanın görevidir. Biz içerde iyi bir eğitim çalışmasını oturtabilseydik ve dışarda farklılıklarımızı değil ortak yanlarımızı ileri çıkarsaydık, ben inanıyorum daha iyi bir sonuç elde ederdik.

"Tabii buna bugün ülkedeki işçi sınıfının ve ezilen emekçilerin ortak sorunu olarak bakmak gerekiyor. Patronlar bizim bu farklılıklarımızdan yararlanarak bizi çalışma alanlarında bölebiliyorlar, bizler geri bilincimizden dolayı onlara hizmet eden bir tutum alabiliyoruz. Bence işçiler işyerlerinde siyasi ve etnik farklılıklarını bir yana bırakmalı, ezen-ezilen farklılığını öne çıkarmalıdırlar. Patronlar genel olarak örgütlü bir şekilde mücadele ediyorlar. Bizlerse parçalanmak için elimizden geleni yapıyoruz.

"Diğer direnişlerle bizim direnişimizi karşılaştırıp, biz daha güçlüydük, biz daha çok ses getirdik diyebiliriz. Ama bunlar bence bizim daha birçok şey yapmamızın önünde engel değildi. Bence biz, bu kadar güçlü olmamıza rağmen gereken etkiyi de yaratamadık. Eylemlerimizi farklılaştırabilirdik. Zamanla bizim ve sendikanın kendini geri çekmesi, direnişin belli bir hedefe odaklanmasına neden oldu. Ve işçiler çadıra sadece orada görünmek için gelmeye başladılar. Bu dönemde bizler eylemlerimizi daha da güçlendirerek, ki aynı anda iki direniş daha yaşanıyordu, bölge içinde, genel olarak ülke çapında ses getiren eylemler yapabilirdik. Örneğin Türk-İş'e giderek orada oturma eylemi yapabilirdik. Bırakın polis çağırsınlar ve bizi kendi sendikamızdan atsınlar. O zaman sendika bürokratlarının gerçek yüzleri de ortaya çıkardı. Daha farklı şeyler yapma imkanımız da vardı. Ama bizler son

dönemde paraya odaklandık ve bunu aşmak için hiçbirimiz çaba sarfetmedik.

"Ülkede bir kriz lafıdır gidiyor. Aslında üretimde bir krizden söz etmek mümkün değil. Son yıllarda işverenler zaten ürettiklerinden fazla kâr edemiyorlardı. Onlar bu işletmeler üzerine düşük faizle kredi çekiyorlar, bu parayı işletmeye değil başka bir bankaya yatırıyor, aradaki faiz farkıyla servetlerine servet katıyorlardı. Sıkıştıkları anda ise tüm taşınabilir varlıklarını İsviçre bankalarına taşıyorlardı.

"Bizim işletme için de aynı süreç işledi diyebiliriz. Çünkü elimizde onbinlerce sipariş vardı. Üstelik kâr etmemesi imkansız olduğu halde, son yıllarda satış mağazalarını bir bir kapatmıştı. Fabrikanın önündeki küçücük bir satış mağazasında günde milyarlarca liralık satış yapılıyordu. O zaman şöyle düşünebiliriz; işverenler emeksiz kazanılan paraya alışmışlardı, bu genel olarak ülkedeki tüm işletmelerin son dönemde uyguladıkları bir yöntemdi. Tabii buna büyük iş sahipleri karşıydılar ve son dönemdeki banka operasyonları ve mali kriz, arkasında büyük bir gücü olmayan işletmeleri tek tek batırdı. Bunlar da her krizde olduğu gibi çareyi işçi çıkartmakta buldular ve yine kabak bizim başımıza patladı. Kriz diyorlar. Şöyle bakıyorum, hangi zengin harcamalarını kıstı, hiçbiri. Bizim yalıyı bastığımız gün, orada bir çalışan, 'bir gün önce sizin patron Sezen Aksu'nun yaşgününü kutladı' dedi. Adamlar yine zevk için harcamalarını yapıyorlar. Yaşamlarında hiçbir değişikliğe gitmiyorlar. Tabii bizim aramızda bunların bilincinde olan çok azdı. Adam bizi kapının önüne koymuş, hala onun samimiyetinden bahseden, hala suçu sendikaya ve öncü işçilere atan işçiler vardı. Bunların da düşünme kapasiteleri bu kadar. Biz hala dostumuzu ve

düşmanımızı seçemiyoruz.

"Patronlar paraları olduğu için, bizim de örgütsüzlüğümüzden yararlanarak bizleri eziyorlar. Bizi çadırda bölmek için patronun birçok manevrası oldu. Bizlere yazılar gönderdi, bu yazılarda kendini aklamaya çalıştı. Ne yazık ki birçok arkadaşımız söylenenlere kanabildi. Bize elindeki artık malları vermeyi istedi... Bunun gibi birçok manevra tutmadı. Yine de bunlar çadıra gelen birçok insanın kafasında bulanıklığa yolaçtı. Bu arkadaşlar yaptıklarıyla gerçekte patronun çıkarlarına hizmet ediyorlardı. En son masaya oturduğumuzda, bu bölünmüşlüğün yolaçtığı zayıflıktan dolayı parayı faizi ile birlikte istediğimiz halde, faizini alamadık. Bunda, bizim son süreçteki hareketsizliğimiz, öncü işçiler ve sendikanın bunu tam karşılayamaması bir etkendi. Fakat en büyük etken yaşadığımız genel bölünmeydi.

"Direniş boyunca basında geniş bir yer tuttuk diyebiliriz. Yalı baskınından dolayı tüm kanallar dakikalarca bizim haberimizi verdi. Tabii, onlar kendi açılarından 'kullanabilecekleri' bir haber bulmuşlardı, ama biz de bu sayede direnişimizi daha geniş kesimlere duyurabildik. Yalı baskınından sonra çadıra geldiğimizde, Avrupa'dan dahi telefonlar aldık. Bazı kanallar da (Ulusal ve Flash) yanımızda yer aldılar. Basın açıklamalarımızda ve etkinliklerimizde sesimizi duyurdular.

"Sosyalist basından arkadaşlar ise, çadırın ilk gününden son gününe kadar hep yanımızda yer aldılar. Bizlere bir basından öte arkadaş gibi davrandılar. İlk başlarda bu arkadaşlara ters bakan işçi arkadaşlarımız vardı, ama zaman içinde bu arkadaşlar da yanlış düşündüklerini anladılar.

"Kısacası direnişimizi basın üzerinden her dönem en

üst noktada anlattık diyebiliriz. Bu da direnişimizin bir diğer güçlü yanıydı.

"Komiteler bir direniş ve işyeri için çok önemlidir. Komiteleri kurarken samimi ve dürüst insanları seçmek zorundayız. Tabii insanları bu yönleriyle ayırdedebilmek zor. İnsanların bir komitede çalışabilmesi ve yararlı olabilmesi için, iyi bir denetim kurmamız gerekiyor. Bizim komitelerin en zayıf yönü denetlemeyi oluşturamamızdır. Komiteler işçilerin genel durumunu yansıtmıyordu. İş yapmayan işçiler de komitelerde yer alabiliyordu. Bu da bu komitenin aldığı kararları uygulamayı zora sokuyordu. Onun için komiteleri, özellikle de direniş komitelerini oluştururken, insanları isabetle seçmek ve iyi bir denetim mekanizmasını kurmak zorundayız. Örneğin çadıra bir tahta asarak o günkü programı duyurabilir, yapılacakları ve görev almak isteyenleri önceden tespit edebiliriz. Direniş boyunca izin alma işini de birkaç kişiyle değil hepimiz birlikte yapmalıydık diye düşünüyorum.

"Bu zayıflıklara rağmen, direnişimizde komitelerin özel bir yeri vardı. Görevlerini yaparken ne kadar zorlansalar, ne kadar yetersiz kalsalar da, komiteler olmasaydı direniş bu şekilde devam edip sonuçlanmazdı.

"Son olarak, herkesin böyle bir direnişi yaşamasını isterim."

"İşçi olmanın anlamını yeniden bilince çıkardım"

"Ethem'e teşekkür ediyorum. Sözü Kelime ablaya bırakıyorum."

"Vallahi ben ilk günü hiç unutamıyorum. Kapıya geldik, kocaman bir kilit. Hepimiz atılmışız, yalakalar

bile... En çok da onların o yüz halleri aklımdan çıkmıyor.

Düşününce, iyi ki direndim diyorum. Çok şey öğrendim. Unuttuğum sınıfımı hatırladım. İşçi olmanın anlamını yeniden bilince çıkardım. Ben işçilerin atılmasını istemem, ama bir direnişi yaşamalarını isterim. 36 yaşındayım, 170 gün çadırda direndim, işçinin hakkını ancak kendisinin araması gerektiğin öğrendim. Pişman oldum, niye önceden işçi arkadaşlarla daha iyi dostluklar kurmamışız diye. Birbirimizin aile içlerine girememek bizlere birçok bedel ödetti. Keşke direnişten önce yakınlaşabilseydik. O zaman belki de herkes sonuna kadar direnirdi. Benim diyeceğim bu kadar."

"O gün tüm öfke ve kinimizi kustuk"
"Bu tam bir başkaldırıydı"

"Mehmet abi, senden özellikle patronla yapılan görüşmeyi anlatmanı istiyorum."

"İşverenle sendikanın görüşmeleri tıkanmıştı. İşveren sürekli olarak, kendisinin işçilerle anlaşabileceğini, fakat sendikanın anlaşmaya yanaşmadığını söylüyordu. Bu, bazı işçilerin kafasında bulanıklık yaratıyordu. Hatta hepimizin evine böyle bir mektup göndermişti. Sendikacılar bunun doğru olmadığını söylüyorlardı, ama anlayan kim! En sonunda sendikacılar kendileri olmadan işveren ile işçilerin görüşmesini önerdiler. Biz patronla doğrudan görüşecek, böylece patronun niyetini anlayacaktık.

"Sonunda bir randevu ayarlandı. Türk-İş 1 No'lu Bölge'de patronla işçiler biraraya geleceklerdi. Çadırda tüm arkadaşlar varken, işverenle görüşmeye kimin gideceği ve ne konuşmak gerektiği üzerine toplantı

yaptık. Biz sendikacıların da katılmasını istedik.

"Bir arkadaş toplantıya kendisinin de katılması konusunda ısrar ediyordu. Kendisinin gelmemesi ve giden arkadaşların sorunu çözmemesi durumunda hesap soracağını söylüyordu. Bunun üzerine kendisinin de gelmesini, ama tüm arkadaşların sorunlarını dile getirmesini istedik.

"Hazır sendikaya gelmişken, bölge temsilcisi ile görüşürek bize destek olmalarını istedik. Patron geldiğinde, işçilerin ortak tepkisini göstermek, onların kinini de ifade edebilmek için sabırsızlanıyordum.

"Patron uzun zamadır anlattığı şeyleri yine anlatmaya başladı. Zor durumda bulunduğunu, işyerini kapatmak zorunda olduğunu, gelininin bileziklerini bozdurup geçinebildiğini söylüyordu. Ben bunları duyunca çıldırdım. Arkadaşlar da açık açık tepkilerini dile getirmeye başladılar. Sanki daha önce işverenin açıklamaları karşısında süt dökmüş kedi gibi oturan, sorunlarını dile getirmekten korkan işçiler bizler değildik. Söz almak için herkes birbiriyle yarışıyordu.

"Bir arkadaş şunları söyledi: 'Bize gelinimin bileziklerini bozdurdum diyorsunuz; iyi, sizin var ki, bozdurup geçiniyorsunuz. Pekala biz ne yapacağız? Kiramızı nasıl verip, çocuklarımızı okula nasıl göndereceğiz? Artık satacak hiçbir şeyimiz kalmadı. Şimdiye kadar bu işyerine verdiğimiz emeğin karşılığının bu olmaması gerekiyordu. Kriz dediniz, bunun karşılığında ödemelerde anlayış gösterdik, aylarca fedakarlık yaptık. Ama sonra karşımıza çıkıp bir açıklama yapma ihtiyacı dahi duymadan, bir kağıt parçasıyla, bizim aylarca yapmış olduğumuz fedarkarlığın ve yıllardır verdiğimiz emeğimizin karşılığını böyle verdiniz.'

"Bu arada patron sorulara cevap vermeye çalışıyordu. Baktım bizim bayan arkadaşlardan biri iyice sinirleniyor, söz almak için sabırsızlanıyordu. Yani hepimizde acayip bir boşalma isteği vardı. Herşeyi söylemek istiyorlardı.

"Bu arada bir arkadaş sözaldı: 'Biz bu işyerinde haksız uygulamalar karşısında sendikalı olduk. Sizse bizim örgütlülüğümüzden rahatsızdınız. Amacınız bizim örgütlülüğümüzü dağıtmaktı. İşyerinde bayan işçilere yapılan tacizlere karşı çıktık. Siz bir işveren olarak kendi işyerinizdeki bu olumsuzlukların önünü alamadınız. Yaptığımız fedakarlıklar karşısındaki bu tavrınızın adı hainliktir.

"Baktım adam sinirlenmeye; 'Ben buraya sizinle anlaşmaya geldim, siz benden hesap soru§yorsunuz. Sorguya mı geldim? Böyle devam ederseniz toplantıdan ayrılırım' demeye başladı.

"Bayan arkadaş araya girdi: 'Siz ve tüm işverenler yurtdışına kaçarak ucuz işçiliğe yöneliyorsunuz. Bu şekilde kendinizi kurtarmaya, daha fazla kazanmaya çalışıyorsunuz. Ya biz, biz ne yapalım, bizim gideceğimiz bir yer var mı?' diye sordu.

"Ondan sonra başka bir arkadaş; 'Evet Duran Bey! Tüm işverenler başka ülkelerde üretime başladınız. Niçin kendi ülkemizde üretip kendimiz kazanmıyoruz? Hem bu sadece Aymasan özelinde yaşanan bir sorun da değil. Ülke ekonomisi içinde gerekli olan budur. Siz bu ülkeyi düşünüyorsanız bu şekilde dayanırsınız. Biz işçiler sizin gibi düşünmüyoruz' dedi.

"Adam baktı, bu işçilerle anlaşmak zor. Bizim Başkan Yener Kaya'ya döndü; 'Bunlara ne olmuş böyle, hepsi profesör olmuşlar. Bunlar benim işçilerim değil. Benim işçilerim anlayışlı, fedakar işçilerdi. Bunlar ise ülkenin tahlilini yapıyor, bana akıl veriyorlar. Bu böyle gitmez,

ben bu işçilerle zaten çalışamam' dedi.

"Ben baktım, toplantıya katılmakta ısrar eden arkadaş patronun sözlerine inanmış, 'Acaba biraz daha fedakarlık yapsak mı? Baksanıza adamcağız zor durumdaymış' diyordu. Arkadaşlar ya sen diyorsun deyince, bizimki sesini kesti.

"O gün tüm öfkemizi ve kinimizi patronun yüzüne kustuk diyebilirim. Ama ne de olsa onlar kurnazdı, onlar herşeyden bir çıkar yol bulmasını bilirlerdi. Baktı ki bizi böyle ikna edemeyecek, farklı yöntemlere başvurmaya başladı.

"Biliyorsunuz, bizim arkdaşlardan bir kısmı paralarını istiyordu. Adam bunlarla nasıl kurduysa bağ kurdu. Ve bizim de zayıflığımızdan yararlanarak, direnen işçilerin paralarını istemelerini sağladı. Biz bu talebi karşılamaz diye bakıyorduk. Ama meğer herşeyi önceden ayarlamışlar. Yani patron bizi yine bizimle vurdu diyebilirim. Ama en çok işçilerin o günkü tavrı hoşuma gitmişti. Bu tam bir başkaldırıydı diyebilirim."

"Bazı şeyleri insanların yaşayarak öğrenmesi gerekiyor"

Kamçıcı: "Mehmet abi sağol. İnan ben şimdi senin anlattıklarınla toplantıyı tekrar yaşadım. Şimdi arkadaşlar ben de aklımda çıkmayan bir olayı anlatmak istiyorum."

"Direnişin ilerlediği ve ekonomik sıkıntıların daha fazla yaşandığı bir süreçte havalar iyice soğumaya başlamış, okullar açılmıştı. Eğitim ve yakacak ile ilgili yardımlar sağlanmaya çalışılıyor, ama yeterli olmuyordu.

"Direniş çadırını bir grup DYP'li yönetici ziyarete gelmişti. Arkadaşlar sohbet etmeye başladılar. Biliyorsunuz, biz çadıra gelen tüm ziyaretçilere

elimizden gelen sıcaklığı daima gösterdik. Adamlar nasıl yardım edebiliriz, ne eksiğiniz var diye sormaya başladılar. İşte kış geliyor kömür lazım, okullar başladı eğitim desteği vb... Adamlar; haftasonu toplantımız var, birkaç işçi arkadaş gelin, oraya milletvekillerimiz gelecek, kömür yardımı yapabiliriz, dediler. Tabii bizim arkadaşlarda bir umut doğdu. Fazla umutlanmayın, bir şey çıkmaz bunlardan dedik, ama anlatamadık. Bir de biliyorsunuz sol partiler geliyor, maddi yardım yapıyorlardı, bu arada CHP de 1 milyar göndermişti. İşçi arkadaşlar, hep belli çevrelere ulaşmaktansa tüm kesimlere ulaşmalıyız ve herkesin desteğini almalıyız diye ısrar ettiler. İyi dedik, bir ekip oluşturup haftasonu toplantıya gitmek üzere görevlendirdik. Çünkü bazı şeyleri insanların yaşayarak öğrenmesi gerekiyor, yoksa anlatmanın imkanını bulamıyorsunuz.

"Haftasonu arkadaşlar toplantıya katıldılar. Döndüklerinde yaşananları anlattılar. Oradakiler kendileriyle fotoğraf çektirmiş, taleplerini dinlemiş, yardım yapacaklarını, hatta patronla görüşerek arabuluculuk yapacakların dahi söylemişlerdi. Çadırda bir umut havası esmeye başladı. Tabii yardım gelmedi, hatta bu olay bir ara arkadaşlar arasında alay konusu oldu.

"Arkadaşlara dedim ki, bunlar seçim dönemi olmadıktan sonra kimseye yardım etmezler. Eğer bu direnişimiz bir seçim dönemine denk gelseydi siz o zaman burayı görürdünüz. Biri gider diğeri gelirdi. Belki yardım da yaparlardı. Ama bu yapılan yardımlar senin benim param; bizim yarattığımız ürünlerin, ödediğimiz vergilerin, sigorta primlerinin ve daha birçok şeyin parası. Bunların emeğimizle yarattığımız değerleri hortumlandığı gün gibi ortada. Onun için düzen partilerine güvenmeyin. Ama bu olay bence çok iyi oldu.

Hepiniz kime güvenip kime güvenmeyeceğinizi en azından yaşayarak öğrendiniz, dedim."

"En önemli hatamız talebin paraya indirgenmesi oldu"

"Şimdi de söz Nebahat'da."

"Arkadaşlar, ben bizim en önemli, belki de en büyük hatalarımızdan biri hakkında konuşmak ve görüşlerimi söylemek istiyorum. Talebin paraya indirgenmesi olayını...

Aslında bugün düşündüğümde, bu bizim suçumuz değil. Neden bizim suçumuz değil derseniz, biz hepimiz bilinç düzeyi ileri olan işçiler değiliz. Direnişe çıkarken de öyleydik, bu direnişte bizi nelerin beklediğinin pek farkında değildik. Burada herşeyden önce bize yol göstermesi gerekenler, sınıfa öncülük yapmayı hedefleyenlerdi. Onların bizi bu konuda uyarması gerekiyordu. Çünkü onlar bilinçleriyle bizim önderlerimiz olduklarını vurguluyorlardı. Tabii bunda bizimle buluşamamaları gerçeği temel bir etken. Bizler yıllardır siyasetten tamamen kendimizi çekmiş durumdayız. Varsa yoksa ekmek davası. Ama bugün artık ekmek davası da kalmamakta. Bizler başımıza bir iş gelmedikçe gerçekleri görmek istemiyoruz.

"Dolayısıyla, suçu bizim dışımızdakilere yıkıp kendimizi kurtarmak bir yol. Burada kendi suçlarımızı da ortaya koymamız gerekiyor.

"Bizler, sendika ve öncü işçiler, ne zaman ki 'işe geri dönmek isteyen de, parasını almak isteyen de direnmek zorunda' dedik, bence talebin parayı dönüşmesinin önünü açtık. Bundan sonra parasını isteyen veya en azından parasını kurtarmanın peşinde olan

arkadaşlarımız bu talebi gündemlerine aldılar. Ve o günden sonra çadırda her zaman parayı dillendirdiler. Biz neden işe geri dönme talebinde ısrar etmemiz gerektiğini bir türlü anlatamadık. Bu konuda sendikanın ve biz öncü işçilerin basiretsiz davranması geri işçileri cesaretlendirdi. Ve bu talep yavaşa yavaş taban bulmaya başladı. Öyle ki, bir dönem bu talebi dile getirmediler, ama bir hazırlık olduğu belliydi. Biz komitede bu kararı geçirmeyiz diye düşünüyorduk.

"Sonunda öyle bir taleple geldiler ki, bizim elimizi kolumuzu da bağlamışlardı. Alttan alta iyi bir örgütlenme yapmışlar, sendika yönetiminde direnişe başından itibaren karşı çıkan bir unsur bulmuşlar ve patronla da nasıl olduğu hala muğlak bir irtibat kurmuşlardı. Ve komitede, çadırda direnen işçilerin paralarının istenmesi kararını aldırmışlardı. Öyle ki, bizim öncü arkadaşlarımız dahi bunu kabul ettiler. Tabii onlar biraz da işveren nasıl olsa bunu kabul etmez diye düşündüler. Bu arada sendikanın genel kurul dönemine girmesinin de etkisi vardı. Sendika bir an önce bu direnişi bir sonuca bağlamak istiyordu.

"İşte arkadaşlar, böylece biz para talebine indirgedik direnişimizi. Patron tabii ki böyle bir şeyi bekliyordu. Bize 45 gün sonra paranızı peşin veririm, çadırı sökün diye teklif getirdi. Biz de paramızı faizi ile birlikte peşin verdiğin gün çadırı sökeceğiz dedik.

"Paramızı faizi ile birlikte istedik, ama bizim güçsüz yanımız olan direnişe devam etmeyenlerden dolayı faizleri alamadık. Çünkü adam 'kabul ediyorsanız paranızı veririm, yoksa herkese eşit dağıtırım' deyip işin içinden çıkmıştı. Paraları eşit dağıtsa, aylarca direnmişiz, hepimiz için bir yıkım olacak. Sen direniyorsun, öbürü direnmiyor, ama senin eline geçen hiçbir şey yok. Bu

birçok arkadaş için yıkım olurdu diye düşünüyorum.

"Kısacası biz çadıra gelmeyenleri önemsemedik. Oysa en sonunda onlar bizim elimizi kolumuz bağladılar ve gücümüzü zayıflattılar. Biz talebin net belirlenmesinin neden önemli olduğunu kavrayamadık, bizim için para veya iş hepsi bir dedik, ama masaya oturunca aynı olmadığını anladık. Bence bir direnişin geleceğini iki şey belirliyor. Birincisi direnişe devam etmeyen işçiler, ikincisi talebin net olması. Diğer etkenler de önemli, ama ana etkenler bunlar. Söylemek istediklerim bu kadar."

"Bu direniş benim için mücadele kılavuzu olacak"

"Biliyorsunuz, polisle birçok sefer karşı karşıya geldik. Aytenler'in yaşadıkları bir olayı var. Ayten'den bunu anlatmasını istiyorum."

"Sabahları çadırda yoklamadan sonra yapılacak işler için görev dağılımı yapıyorduk. Yalı baskınından bir hafta sonra, Kartal'da basın açıklaması yapacağız, onun için bildiri bastırılmıştı. Ben, Müslüm, Mert, Ahmet Tekin görev aldık ve çevredeki fabrikalara bildiri dağıtmaya çıktık. Bildiri dağıtmamızdan rahatsız olan biri bizi polise şikayet etti. Bizi gözaltına aldılar. Ben bir hafta önce de alınmışım, hiç rahatsız olmadım. Müslüm de, Ahmet de aynı durumda, nasıl olsa alışmıştık. Baktık, polislerin bize tepkisi ve kini felaketti. Kendi kendime, sesimizi bayağı duyurmuşuz dedim. Polisler, gazeteleri okuduklarını, tüm polis teşkilatıyla sürekli karşı karşıya geldiğimizi bildiklerini söylediler. Konuşmalarında bizi yıldırmak istediklerini açık açık belirtiyorlardı.

"Önce ifademizi aldılar. Bildirinin yasal olmadığını, elimizde izin belgesi olması gerektiğini söyleyip bizi içeri aldılar. Ben bunun bizi alması için bir sebep olmadığını söyledim. Komiser bana 'bunu yasal yollardan halledersin' dedi. Bizi hücreye attılar.

"Saat gece 12:00'ye kadar hücrede bekledik, sonra bizi hastaneye götürdüler. Bu arada eşim olayı duymuştu. Baktım, karakolun bahçesinde sendikacılar, arkadaşlar, eşim bekliyor. Hastaneden gelirken polisin biri yanımızdaydı. Aslında kendilerinin iyiniyetli olduklarını, birçok şeye göz yumduklarını söyledi. Ben biraz tepki gösterip, kendilerinin kapkaççılarla işbirliği kurduklarını, tüm kirli işlerde parmaklarının olduğunu söyleyince, bizi gece üç buçuğa kadar beklettiler.

"Ondan sonra bizi bekleyen arkadaşlarla çadıra geldik. Nöbetçi arkadaşlarla bu konuyu tartıştık. Ben o gün şunu bir kez daha gördüm; mücadele etmemiz gerekiyordu. Haksızlığa karşı sessiz kalmamalıydık. Bundan sonra bu direniş benim için, bu yolda yürümenin, mücadelenin kılavuzu olacak diyebilirim. Benim de söyleyeceklerim bu kadar."

"Maddi dayanışmaya çadırdaki tüm insanlar seferber edilmeli"

"Yaşar, şimdi de senin görüşlerini alalım."

"Ethem'in söylediklerine tümüyle katılıyorum. Ben biraz mali işlerden bahsetmek istiyorum. Biliyorsunuz, direniş boyunca maddi dayanışmayı örmek için birçok şey yaptık. Ben size Hacıbektaş şenliğindeki bir anımızı anlatmak istiyorum.

"Ben, Nebahat, Şengül abla, Mazlum dördümüz, Ümraniye Hacıbektaş Derneği ile birlikte şenliklere

gittik. Ben bir işçi olarak ilk defa böyle bir etkinliğe katılıyordum. Orada gördüğüm ilgi gözlerimi yaşarttı diyebilirim. Adeta duygu seline kapıldım. Yolculuk yaptığımız arkadaşlar bizi oturtacak yer bulamıyorlardı diyebilirim. Yol boyunca sanki kırk yıllık arkadaş gibi sohbet ettik, saz çaldık, türküler söyledik. Hacıbektaş'a vardığımızda çadırımız ayrılmıştı. Tüm insanlar bize yardımcı olabilmek için ellerinden gelen herşeyi yapıyorlardı. Sosyalist basın, Eğitim-Sen kalemlerimizi satabilmemiz için bizlerle seferber oldular. Kaldığımız üç gün boyunca tek tek bütün çadırlara davet edildik, onlarla sabahlara kadar sohbet ettik ve direnişimizi anlattık.

"Hiç unutamayacağım anıma gelince. Bir kahveye gittik, kalem satıyoruz. Ben neden direnişe geçtiğimizi ve neden kalem sattığımızı anlattım. Kimse kalem almadı. Buradakiler kendilerinin Bergama köylüleri olduklarını söylediler. Ben, direnişimizde hep kendilerini örnek aldığımızı, onların direniş ruhunu taşıdığımızı söyleyince, bu sefer hepsi kalem almaya başladılar. Bunun üzerine kahvede bulunanlarla sıcak bir sohbet yaptık.

"Hacıbektaş'ta arkadaşlarla beraber çok güzel anlar yaşadık diyebilirim. Orada tanıdığımız insanlar güven veren, sevgi dolu insanlardı.

"Arkadaşlar, ben kalem satışına sırf maddi açıdan bakmamak gerektiğine inanıyorum. Kalem satışı direnişimizi anlatan bir araç olmalı. İnsanlarla sıcak diyaloglar kurma, onların sorunlarını öğrenme imkanı bulmamızdan dolayı kalem satışında ısrarcı olmalıyız. Bundan sonraki direnişçilere diyebileceğim, bu tür organizasyonlar gerçekleştirsinler, ama onu bir para aracı olarak değil de kendi haklı mücadelelerini anlatmanın bir

aracı olarak kullansınlar. Bu bilinçle hareket etsinler, alır mı almaz mı ikilemine düşmeden her insanla konuşup diyalog kursunlar. Kalem satışında diğer sendikalara verdiğimiz kalemler maddi ve manevi işlevini yerine getiremedi. Çünkü, aylar sonra gidiyorsun, kalemler hale çekmecede. Adam utanarak ya kalemleri geri veriyor ya da parasını. Maddi dayanışmaya çadırdaki tüm insanları seferber etmek gerektiğine inanıyorum. Benim söyleyeceklerim de bu kadar arkadaşlar."

"Sadece kendimiz için değil, işçi sınıfı için direndiğimizi anladık..."

Evet Dursun, sen ne diyorsun? Direniş boyunca hemen her gün buradaydın. Senin direniş hakkındaki görüşlerin ne?

"Patronun bize böyle bir süpriz yapacağını bekliyorduk. Ben bu durumu arkadaşlara daha önce söylemiştim. Nihayet bu süprizle 31 Mayıs'ta karşılaştık. Her zaman kapısından girdiğimiz fabrikanın kapısı o sabah bize kapatılmıştı. O gün fabrikanın etrafında birçok polis vardı, bu çok ağırıma gitti. Bazı arkadaşlarımız kapının yüzümüze kapatılması karşısında ağladı. Biz de o gün sendikayla direniş kararı aldık.

"Bugün diyorum ki, iyi ki direniş kararını almışız. Direniş ilk başlarda olmasa da ilerledikçe çok olumlu oldu. Birçok şey öğretti bize. Atılan 246 kişiydik, ancak bunların hepsi direnişe katılmadı. Katılan arkadaşlarımızla çadırda çok iyi dostluklar geliştirdik. Fabrikada çalışırken birçok arkadaşımız birbiriyle konuşmuyordu bile. Ama çadır bizi birleştirdi. Sanki bir okul gibi oldu. Her sabah işe gider gibi çadıra geliyorduk. Her sabah yoklama yapıyorduk. Her sabah

günlük gazeteleri ve ilk başta olmasa da sonraları sosyalist basını okuyorduk.

"Daha sonraları, sadece kendimiz için değil işçi sınıfı için direndiğimizi anladık ve bu bilinçle hareket etmeye çalıştık. Hiçbir direnişin yapamadığını yaptık diyebilirim. 15-16 Haziran'ı kutladık, büyük bir gece yaptık, kermes, halk günü gibi etkinlikler düzenledik, tiyatro, şiir ve koro grupları oluşturduk. Patronun kulübünün ve yalısının önünde eylem yaptık. Bizim dışımızda yapılan tüm eylemlere katıldık. Direnişleri ziyaret ettik. Bu esnada mahkemeleri tanıdık, onların da patronlara hizmet ettiğini öğrendik.

"Daha önceleri gazete okuyordum, ama sosyalist basını çadırda tanıdım. İyi ki de tanımışım, diğer gazetelerle sosyalist basın arasındaki farkı gördüm. Bu gazetelerin bizim gazetemiz olduğunu öğrendim.

"Ben direnişten önce kahveden çıkmıyordum. Ama direnişten sonra kahveyi terkettim. Gitsem bile oyun oynamıyorum.

"Kendi aramızda çok iyi kaynaştık, direnişteki insanlar birbirlerine sahip çıktılar. Çözemediğimiz bir sorunumuz olduğunda hep birlikte çözüm bulduk.

"Bizim bu direnişin iyi gitmesinde ve sonuca ulaşmasında öncülerimizin de çok büyük rolü var. Her direnişte böyle öncüler olsa direnişler başarıya ulaşır diye düşünüyorum.

"Ayrıca direniş çadırımızın Topselvi gibi bir mahallede olması da bize çok avantaj sağladı. Mahalle halkı bizi yalnız bırakmadı. Bir de direnişimize çok ziyaretçi geliyordu. Ama gelenlerin içinde işçiler azınlıktaydı.

"Direnişimiz hem çadırdaki arkadaşlarımız arasında, hem de dışardan gelenler arasında çok iyi dostluklar

yarattı. Öyle günlerimiz oldu ki, ailemizle çıkan sorunları bile direnişteki arkadaşlarımızla çözdük.

"Dedim ya, bu direnişten çok şey öğrendik. Bir de mücadele edilince kazanılacağını öğrendim. Tabii bizim sendikamız da farklıydı. Musa abi, Hüseyin abi, Naciye abla hep bizim yanımızdalardı, onların haklarını ödeyemeyiz.

"Bu direniş boyunca sendikanın önemini anladım. Bundan sonra çalıştığım yerde sendika varsa hemen üye olacağım, eğer yoksa getirmek için mücadele edeceğim. Bunu birçok arkadaşımın da böyle düşündüğüne inanıyorum. Benim bir arkadaşım 25 yıl çalışmış 3 milyar tazminat almış. Ben 8-9 yıllık işçiyim 6 milyarın üstünde para aldım.

"Bir de direnişte insan fedakarlık yapmasını bilecek. Ev kirasını veremeyebilir, evinin ihtiyaçlarını gidermeyebilir. Aile arasında sorun çıkabilir. Bunlar her direnişçinin başına gelebilir. Bunlarda fedakarlık yapmak zorundayız, yoksa direniş sürmez.

"Direnişimizin olumlu devam etmesinde ve sonuçlanmasında öncülerimiz, sendikamız ve sosyalist basının önemli rolü oldu. Son olarak 'birlik, mücadele zafer' ve 'zafer direnen emekçinin olacak' diyorum."

"Direnişimizde Topselvi halkının apayrı bir yeri vardı"

"Sabahat abla sen ne düşünüyorsun? 170 gün direniş yaşadık, birçok olayla karşılaştık. Senin bu konuda düşüncelerin ne? Dönüp baktığında, direnişten aklına ne geliyor?"

"Ben çok heyecanlı bir insanım. Yaşadığım bu 170 günün her gününü doya doya yaşadım diyebilirim.

"Çadırın kurulması gözümün önüne geliyor. Herkeste bir heyecan, birşeyler yapma isteği, sanki biri bize kara çalmış da biz bu karayı kabul etmiyor, bu karayı patrona çalıyorduk. Çadır bulundu, tüpler, güğümler, çaydanlıklar, bardaklar... Bir anda boş alanda bir ev kuracak kadar eşya toplanmıştı. Mahalle halkının yardımıyla, kilimdi, halıydı, kalastı derken eksiklerimizi akşama kadar tamamlamıştık. O günü ve o anı hayatımda unutamam.

"Sabahı da hiç unutamıyorum. Çok zoruma gitmişti, o kadar emek verdiğin yerde bir köpek gibi kapıya koyulmak çok kötü. O gün kapıda olduğumuzda anladık bunu. Bir köpeği bile kolay kolay kapıya koyamazsın. Ama bunlar bize bir köpek kadar bile değer vermeyerek, kapının önüne koydular.

"Bizim direnişimizde Topselvi halkının apayrı bir yeri vardı. Onlar bizim gerçek gücümüzdü. Çoluk çocuk bütün mahalle halkı bizim 170 günlük direnişimizin en büyük destekçisi oldular. Ufacık çocuklar sloganlar atarak mahallede yürüyorlardı. Kalem satışında, bilet satışında olsun hepsi bizimle dayanışmak için adeta sefeber oldular. Gece birlere kadar bizi çadırı yalnız bırakmadılar. Hatta çoğu zaman bizimle sabahladılar.

"Ben bu mahallenin bu kadar duyarlı davranmasını, işçilerin ağırlıkta olmasına bağlıyorum. Çünkü Topselvi tamamen işçi-emekçi mahallesi. Direnişimiz boyunca biz halktan, halkın da bizden güç aldığını söyleyebilirim. Ben hepsine tek tek teşekkür ediyorum. Her sabah onları sloganlarla uyandırıyorduk, artık bizim boşluğumuzu hissedeceklerini düşünüyorum.

"Ben bu direnişte bir de şunu gördüm. İnsanın aç kalınca ne yapacağını tahmin etmek zor. Bir gün akşam üstü arka kapıdan bilgisayar çıkarmaya kalkışmışlardı.

Arkadaşlar görüp hemen haber verdiler. Çadırda bulunanlar hemen arka kapıya gittik. O zaman çevik kuvvet akşama kadar nöbet tutuyordu. Ne oluyor dedik, polisler araya girdiler, arabayı çıkarmak istediler. Bize nasihatta bulundular, bu yaptığımızın yasal olmadığından dem vurdular. Gözaltına alma tehdidi savurdular. O zaman hiç tahmin etmediğim arkadaşlar polise bir çıkıştı ki, ben bile şaşırdım. Daha önce polislerle konuşmayın dediğimizde bizi dinlemeyenler, gerçekleri görünce farklı bir tutum aldılar. Bir arkadaş, 'Bunlar buradan her istediğini çıkaracaksa, biz ne diye burada duruyoruz?' dedi. Daha sonra tabii ki bilgisayarı çıkartamadılar. Aslında bilgisayar bahaneydi, bizim kararlılığımızı ölçüyorlardı. Demek ki insanlar kendi mücadelelerine sahip çıkarsa kazanırmış.

"Benim diyeceğim bu kadar. Güzel bir direniş oldu, elimizden geleni yaptığımıza inanıyorum."

"Ne olursa olsun çadırı terketmeyecektik"

"Arkadaşlar, bence sohbetimiz son derece anlamlı. Ben şimdi Zafer arkadaşa sözü bırakmak istiyorum."

"Arkadaşlar, benim aklıma hep Kartal'da yapacağımız basın açıklamasından bir gün önceki polis ablukası geliyor. Ben ilk başta ne olduğunu anlayamadım tabii, o gün bir etkinliğimiz de yoktu. Zannedersem basın açıklaması cumartesi günüydü ve günlerden de cumaydı. Tek tek çevik otobüsleri gelmeye başladı; 1 tane, 2 tane, 3 tane... Tam 7 tane çevik otobüsü, artı 2 panzer, 2 tane büyük gözaltı otobüsü ve sivil ekipler derken, bu boş alanda yer kalmadı diyebilirim. O gün sendikanın da karşıda toplantısı vardı. Çadırın en zayıf günlerinden biriydi, en fazla 25 kişiydik. Ben gerçekten şaşırdım,

bize saldıracaklarını düşündüm.

"Hemen arkadaşlarla biraraya geldik, karar aldık. Topselvi halkını, tanıdıklarımızı, dostlarımızı, ulaşabildiğimiz bütün insanları çadıra çağırmayı kararlaştırdık. Ne olursa olsun çadırı terketmeyecektik. Çıkarırlarsa bizi zor kullanarak çıkarabileceklerdi. Mahalleye yayıldık, arkadaşların evlerine gittik. Bir saat içinde bir de baktım, çadır 125-130 kişi oldu. Mahalle halkı o gün gerçekten özverili davrandı ve çadıra sahip çıktı."

"Zafer hazır o konuyu anlatmışken ben de bir şeyler söylemek istiyorum" diyerek, Turan söz aldı:

"Bir gün önce Aytenler'i bildiri dağıtırken gözaltına almışlardı. Gece saat 11:00'e kadar oradaydım. O arada benim kayınvalidem ameliyat olmuş, sabah doğru hastaneye gittim. Saat 23:00'te Mazlum beni aradı; 'polisler çok kalabalık bir şekilde geldiler; otobüsler, panzerler, siviller, her yer polis kaynıyor' dedi. Şaşırdım. Bizim o gün, Zafer'in de dediği gibi, patronla görüşmemiz vardı ve bir gün sonra da Kartal Meydanı'nda basın açıklamamız vardı. Çadırda kaç kişi var diye sordum. 15-20 kişi dedi. Mazlum'a; 'Orada telefon numaraları yazıyor, bizim işçilere telefon et, hemen herkes çadıra gelsin, ben de geliyorum. Kalabalık olmamız lazım, saldırırlarsa karşı koymalıyız' dedim. O zaman saldıracaklarını düşünmüştüm.

"Ben çadıra geldiğimde 100 kişi kadar toplanmıştı. Ama her taraf polis! Sendikalar masasından başkomiser beni çağırdı. 'Ne oldu, burada kim var ki bu kadar polisi getirdiniz?' dedim. 'Bugün basın açıklamanız varmış' dedi. Ben 'Yok, basın açıklaması yarın, bildirilerimiz var, onları dağıtıyoruz' dedim. Neyse, o gün saldırmadılar bize... Evet Zafer, devam edebilirsin."

"Bir direnişe ailesini katmadan işçiyi tam anlamıyla sahiplendiremezsiniz"

"Ben halk günü hakkında bir şeyler söylemek istiyorum aslında. Biz halk gününe gereken önemi vermedik. Biraz önem verseydik, tüm arkadaşlar gerçekten gönülden isteselerdi, evlerdeki birçok sorunu da çözmüş olacaktık. Çünkü halk gününde eşlerimiz, annelerimiz de bizimle beraber gün boyu çadırda kalıyor, o paylaşmayı, dayanışmayı, arkadaşlığı görünce, direnmenin onurunu anlıyorlardı. Benim ailem için de böyle oldu diyebilirim. Annem olsun, hanım olsun, bir daha ne zaman yapacaksınız diye sürekli olarak soruyorlardı. En azından işçi arkadaşlarımızın aileleri birbirlerini tanıyıp manevi anlamda birbirlerine destek olacaklardı. Bir direnişe ailesini katmadan işçiyi tam anlamıyla sahiplendiremezsiniz, ben bizim direnişte bunu gördüm.

"Bir de gece ve salonun sahibi hiç aklımdan çıkmıyor. Biz salona iki saat önce gittik. Bin kişilik bir salon. Ben kesinlikle burası dolmaz dedim. Ama saat ilerledikçe insanlar merdivenlerden akın akın gelmeye başladılar. Şok geçirdim, bir türlü inanamadım.

"Bir ara salon sahibi geldi, salon tıkabasa dolmuştu. Adam adeta ağlıyordu, artık salon çökecek diye. 'Bu kadar insanı nereden buldunuz, Topselvi'de adam kalmamış' diyordu. Ben de güldüm. Gerçekten de muhteşem bir kalabalık vardı. Direnişimiz gerçekten destek buldu.

"Herşey artık bitti sayılır. Ben çadırı gerçekten çok özleyeceğim. O arkadaşlığı, dostluğu, voleybol maçlarını... Herşeyin yeri bambaşka."

"Turan sen neler söylemek istersin? Sen bu direnişin direklerinden biriydin."

"Biz bunu bekliyorduk, daha öncesinden de hazırlıklıydık, kapanacağının farkındaydık. Direniş yapma ihtimalinin yüksek olduğunu tahmin ediyorduk. Ama hangi gün olacağını kestiremiyorduk. Sabah servisler çalışıyordu, ama bir de geldik ki kapının önünde kalabalık... Kapıda insanlar bekliyor. Ben, tamam olay gerçekleşti dedim kendi kendime. Tabii heyecanlandım. Resmi olarak açıklanmasa da, ben direnişin başladığını hissettim. Etrafta tek tük polisleri farkettim. Biz tamam dedik, en azından biz haklıyız. Patron hiçbir bildirim yapmadan, yasal olmayan bir uygulama gerçekleştirmişti. Orada ilk sloganı attım; "Aymasan bizimdir, bizim olacak!" Daha önce içerdeyken de kendi kendime slogan üretiyordum. Biz tazminatlar yatırılırsa kaç kişi kalırız hesabı yapıyorduk, ama ortada ne tazminat ne de açıklama yapacak biri vardı. Tabii böyle olunca tüm işçiler mecburen direnişe katılmak zorunda kaldı.

"O sabah öyle olaylara tanık oldum ki. Sessiz bildiğin, bundan hiçbir şey olmaz dediğin bir işçi içeriye polisi sokmuyor. 'Helal olsun' dedim. İnsanlar gerçekten farklı bir ruhhali içerisindeydiler. Yıllarca emek verdiği fabrikanın kapısı suratına kapanıyordu.

"Ben bu direniş boyunca şunu anladım arkadaşlar; hakkını arayan eğer ezilen halktansa, ona dayak ve hapishane yolu gözükür. Bizim eksik kaldığımız bir yer de F tipleri idi. Yasalara bakıyorsun, biz işçilerin karşılaştığı haksızlıklar güya yasalara göre suç. Buna rağmen biz hiçbir şey yapmıyoruz. Sesini çıkardığın anda hemen hücreye tıkıyorlar. Öbür taraftan bakıyorsun,

halkı soyanlar, çeteler krallar gibi yaşıyorlar. Aslında yavaş yavaş tüm hayatımızı hücreleştiriyorlar, ama biz hala bunun farkında değiliz. Hücrelere atılanlara bakıyorsun, aydın kişiler, işçi sınıfının önderleri. Onları bizlerden yalıtarak dışarda azgın bir sömürü yapmanın koşullarını yaratıyorlar. Biz de bu suskunluğumuzla buna hizmet ediyoruz

"Mesela basın açıklamasına gidiyoruz. Hasan Ali Yücel'in orda polis önümüzü kesti; toplu yürüyemezsin! Ya, biz toplu yürüyünce ne olacak, sanki banka mı hortumluyoruz? Ondan sonra Hava-İş'in ses cihazını alana sokmadılar. İnsana pes dedirttiriyorlar.

"Bizim diğer direnişlerden bir farkımız da gelen ziyaretçilere yaklaşımımız, onları karşılamamız ve ağırlamamızdı. Diyebilirim ki, çadıra gelen hiç kimse direnişçi çayını içmeden gitmemiştir. İnsanlar orada kendilerini rahat hissediyorlardı. Bu da onların çadıra sürekli gelmelerini sağlıyordu. Bir de her gün oynadığımız voleybol maçları bizim kaynaşmamıza yardımcı oldu diyebilirim. Sosyalist basından devrimciler ve gelen ziyaretçilerle hemen her gün maç yapıyorduk. Hatta bir keresinde sosyalist basını yenip baklavalarını bile yemiştik.

"Benim direniş için söyleyeceklerim bu kadar. Ve diğer arkadaşların görüşlerine katılıyorum. Her emekçi böyle bir direnişi yaşamalı."

"Direniş bana kendi gücümüzü gösterdi"

"Hüseyin abi, ben bir şeyler daha söylemek istiyorum."

"Buyur Sabahat abla."

"Ben yalı baskınından sonra rahatlama hissettim.

Artık bundan sonra her eyleme katılırım dedim. Dediler patronun evine gidiyoruz, iyi dedim, gidelim. Bir de ne göreyim, saray yavrusu. Biz emek verelim, eşşek gibi çalışalım, kendisi saraylarda sefa sürsün. O zaman zavallı olduğumu anladım. Bunca yıldır bunların hepsinin bizim emeğimizle olduğunu anladım. O anda elime geçirsem, onu lime lime ederdim herhalde. Bize çıkıp bir açıklama dahi yapmadı, en çok da bu gücüme gitti.

"Ama direniş bana kendi gücümüzü gösterdi diyebilirim. Bir gün Maslak'ta kadın festivaline gittik. Bizim standı gören herkes, sizinle gurur duyuyoruz, böyle devam edin dedikçe ben daha da bir gururlandım. Ben zannediyorum ki, bizi bizden başka düşünen yok. Orada bir karı-koca geldi. Duran Akbulut'un çok yakınlarıymış. Bizi tebrik ettiler ve 10 milyon bağış yaptılar. O gün ezilen insanların gücünü anlamıştım.

"Biz kadınlar çadırda güçlüydük ve bizim direnişin diğer direnişlerden bir diğer farkı da buydu. Geçen gün gazetede okudum, Göktaş işçileri diyorlar ki; "Aymasan'ın kadın işçileri gelip slogan atınca, bizim slogan atmayan arkadaşlarımız da utanarak slogan atmaya başladılar.' Bunu okuyunca bayağı hoşuma gitti. İnsanlar demek ki kadınların böyle bir direniş yaşadığını görünce cesaret alıyorlar. Benim diyeceklerim de bu kadar."

"Aymasan direnişi bundan sonraki direnişlere ışık tutacak"

"Arkadaşlar, ben sözü Hasan arkadaşa vermek istiyorum. O direnişçi olmadığı halde, 170 gün boyunca bizi yalnız bırakmadı. Dışardan biri olarak, onun direniş hakkındaki gözlemlerini almak istiyorum."

"Bu direniş hakkında söylenecek çok şey var. Eksiklikleri yok muydu derseniz, elbette vardı. Bizim ve siz direnişçilerin bundan sonra yapması gereken, bu eksiklikleri gün yüzüne çıkarıp sınıfın ders almasını sağlamaktır.

"Bence en büyük eksiklik denetleme mekanizmasının kurulamaması idi. Direniş bu anlamıyla zaferle mi bitti diye sorarsanız, her direniş bitmek zorundadır. Ve direnişin kaderini direnen insanlardan çok, bir anlamda direnişe ve sınıfa ihanet eden işçiler belirlerler. Sizin gücünüzü bölüp, güçlü yanlarınızı zayıflatırlar. Onun için tek bir direnişe çok büyük görevler yüklemek yanlış olur. Bence direniş en iyi zaman ve noktada bitmiştir.

"Bence bu direnişin güçlü yanları hep konuşulacaktır. Çünkü bu zamana kadar hiçbir direnişin başaramadığı kadar iş başardı. Bu başarıları ve bunu yaratan gücü sınıfa göstermek zorundayız. Ben bu direnişten müthiş güzel dersler aldım ve yaşadığımı sürece de unutamayacağımı belirtiyorum. Aymasan direnişi birçok yönüyle sınıfın bundan sonraki direnişlerine bir ışık tutacaktır diyorum, hepinize teşekkür ediyorum."

"Biz de teşekkür ediyoruz Hasan arkadaşa. Ben sözü şimdi Sevgül'e bırakmak istiyorum."

"İşçi sınıfı adına olumlu deneyimler bırakan bir direniş ..."

"Aslında bütün arkadaşlar hemen her konuya değindiler. Ben olayı biraz da uluslarası cepheden değerlendirmek istiyorum (çadırda gülüşmeler). Arkadaşlar, son yıllarda ülkemizde İMF ve DB'ye bağımlı politikaların ürünü olarak bitmeyen krizler yaşanıyor. Yıkım programlarıyla işsizlik, yoksulluk, açlık

ve günden güne ağırlaşan yaşam koşulları dayatılıyor. Taşeronlaştırma, özelleştirme, esnek çalışma gibi uygulamaların yanı sıra kriz bahanesiyle de fabrikalar kapatılıyor. Her geçen gün işsizler ordusu büyüyor.

"Küreselleşme, 'yeni dünya düzeni' gibi politikalarla sermaye uluslararası düzeyde merkezileşirken, işçi ve emekçilerin varolan örgütlülükleri de her türlü yol ve yöntemle dağıtılmaya çalışılıyor. Bu arada işçilerin örgütlenme alanı olan sendikalar ise işlevini yerine getiremiyor. Sendika bürokratları işçilerden önce işverenleri krizden kurtarma çabası içine giriyorlar. Krizi gerekçe göstererek her türlü olumsuzluğa razı oluyor, hatta sermayeye fon aktarma cüretini bile gösterebiliyorlar. İşçilerin kendilerini ifade etmeleri, çıkış yolu aramaları şöyle dursun, genel anlamda varolan siyasi ve ekonomik baskılarla birlikte, kendi sınıflarının karşıtı düşünce ve ideolojilere savrulduğu olumsuz bir süreçten geçiyoruz.

"Böylesi bir süreçte az önce saydığım sebeplerden dolayı Aymasan patronu bizi de kapının önüne koymuştu. Ama Aymasan işçileri bu saldırıya karşı suskunluğu değil direnişi seçtiler.

"Bizim amacımız işe geri dönmek ya da kazanılmış haklarımızı almaktı. İlerleyen süreçte işçi arkadaşların direnişe bakışı, bilinç düzeylerinin yükselmesiyle birlikte farklılaşmaya başladı. Birçok şeyi öğrendiler, ciddi bir bilinç sıçraması yaşadılar. Fedakarca çalıştıkları işyerinde acımasızca kapıya konulmalarıyla birlikte, sömürüyü ve uzlaşmaz çelişkiyi daha iyi anladılar. Sorunların sınıfın genel sorunlarından bağımsız olmadığını direniş okulunda öğrenerek, daha çok bilinçlerine yerleştirdiler.

"Başlangıçta talepler belki aynıydı. Ama özellikle direnişte öncü rolü üstlenen işçiler, direnişin sonraki

sürece bırakacağı etkiyi de değerlendirerek, talepleri bu yönde şekillendirmeye başladılar.

"170 gün boyunca direniş ruhunu canlı tutmaya çalıştık ve bu bağlamda birçok eylem gerçekleştirdik. Eylem mekanlarının tümü işverene dönük yerlerdi. Bu önemli bir başka noktaydı. Eylemler sırasında saldırı ve gözaltına maruz kalındı. Yapılan saldırılara bütünlüklü karşı duruş sergilendi. Belleklere kazınacak şekilde örnek oluşturdu. Direniş sürecinde gerçekleşen diğer tüm eylemlere katıldık ve aynı dönemde yaşanan iki direnişle (Aktif ve Göktaş) ortak bir komite oluşturmak için çaba harcadık. Deneyimsizliklerimizden dolayı bu alanda başarılı olduğumuz söylenemez, ama bundan sonraki direnişler için bir ön açıcılığı oldu.

"Sonuç olarak Aymasan direnişi 170. gününde, işverenle yapılan anlaşma sonucu yarın bitecek. İşverenin çalışmayacağını, direnişteki işçilerin alacaklarını nakit olarak ödeyeceğini söylemesi üzerine, arkadaşlarla son bir durum değerlendirmesi yaptık. İşçilerin genel eğilimi üzerinden direnişin örgütlü biçimde bitirilmesi kararına vardık. Direnen işçilerin kazanımı, paralarını nakit olarak alacak olmasıdır. Diğer işçiler alacaklarını taksitle alacaktır.

"Direnişimizin bundan sonra yaşanacak direnişlere örnek teşkil etmesi ve işçi sınıfı hareketine katkı sunabilmesi için, eksikleri, hataları ve doğrularıyla objektif olarak tahlil edilmesi gerekir. Bir takım hedeflerin hayata geçirilmemesinin nedenleri var. Bunlardan birisi, direniş öncesinde işyerinde ciddi örgütlenme komitelerinin oluşturulmamış olmasıdır. İkincisi, direniş süresince öncü işçilerin kolektif çalışmayı yeterince hayata geçirememesidir. Bir diğeri, Aymasan dışındaki çevrelerin direnişi gerektiği şekilde

yaygınlaştırma çabası içerisinde olmamasıdır.

"Bu arada sendikal alanda yaşanan eksiklikleri de gözden kaçırmamak gerekir. Diğer sendikaların bu sorunu kendi sorunlarından bağımsız görmeyerek tabanlarını harekete geçirmeleri ve direnişi yaygınlaştırarak kitleselleştirmeleri gerekirken, alevlendirilmesi gereken bir kıvılcımı küllenmeye bırakmayı tercih etmişlerdir. Aymasan dışındaki örgütlü güçlerin kendilerini bu konuda sorgulamaları gerekmektedir. Direnişin değerlendirilmesi yapılırken bu da gözönünde bulundurulmalıdır.

"Aymasan direnişi, yaşam koşullarının günden güne kötüleştiği, işten çıkarmaların arttığı, sendikal örgütlülüklerin dağıtılmaya çalışıldığı bir dönemde işçi sınıfı adına olumlu deneyimler bırakan bir direniş olmuştur. Genel süreç üzerinden bakıldığında, direnişin kazanımsız sonuçlandığını söylemek büyük bir haksızlık olacaktır. Benim söyleyeceklerim de bu kadar."

"Tahtaya çakılan son çivi"

"Arkadaşlar, benim direnişin ilk gününde yazdığım bir yazı vardı: 'Tahtaya çakılan ilk çivi'. Ben biraz önce bir yazı daha yazdım ve şimdi sizlere düşüncelerim olarak bu yazımı okuyacağım. Bu yazımın başlığı 'Tahtaya çakılan son çivi'.

"Ben Aymasan'da 31 Mayıs 2001 tarihinde atılan 246 işçiden biriyim. İşçi kimliğimize, onurumuza yapılan bu saldırıya örgütlü gücümüzle karşı durduk ve son yıllarda işçi sınıfına örnek olacak direnişimizi başlattık. Büyük bir çaba ve gayretle direniş çadırımızı kurduk. Şunu belirteyim ki, burası bizim okulumuz oldu. Direnişimiz 170 gün sürdü, örgütlü başlayıp örgütlü bir şekilde

bitirdik. Bu 170 günlük süreçte kendimizi her anlamda geliştirmeye çalıştık. İşyerimizde çalışırken sahip olduğumuz bakışaçısının direniş çadırındaki bakışaçısından tümüyle farklı olduğunu gördük. O dönem biraz bomboş bir şekilde yaşadığımızı hissettik. İşçi sınıfının sorunlarına karşı duyarsız olduğumuzu, eksikliklerimizi, diğer işçi dostlarımızdan kopuk olduğumuzu gördük.

"Bu süreçte birçok kazanımımız oldu. Bizler direniş çadırında gerçek işçi ve siyasi kimliğimize kavuştuk. Ülkemizin gündemine oturmuş konular hakkında kendi aramızda tartıştık. Diğer taraftan bizleri ziyaret eden sınıf dostlarımızın, sendikaların ve emekten yana olan kitle örgütlerinin bizleri yalnız bırakmadığını gördük. Bizlerden maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemediler. Ziyaret eden dostlarımızla sohbetler edip karşılıklı fikir alışverişinde bulunduk. Onlardan aldığımız düşünceleri ve kendi düşüncelerimizi diğer direniş ve grevlerdeki işçi arkadaşımıza aktardık/aktaracağız.

"Bizleri seçim zamanı yaklaştığında aklına getiren siyasi partilerin hiçbirisini aramızda görmedik. Herkes desteklediği siyasi partinin yöneticilerini bekledi. Ama onlar 170 gün boyunca bizleri ziyaret etmediler. Tabii ki burada emekten yana olan partileri ayrı tutuyorum. Onlar hem maddi hem manevi anlamda destek verdiler. Tabii bu süreçte insanların siyasi fikirlerinde de önemli değişiklikler yaşandı.

"Bu arada, 30 kupona mikser, 50 kupona fırın veren, yıllardır kapitalizmin yanında olan, işçi sınıfının sorunlarını gündemine almayan, işini tamamen ticarete döken, görevini gerçek anlamda yapmayan boyalı basını hiçbir zaman aramızda görmedik. Burada hepimizin kavradığı gerçeklerden birisi de, biz emekçilere sosyalist

basın hariç başka kimsenin sahip çıkamadığı idi. Sosyalist basın emekçilerinin bizlere özellikle manevi yönden destekleri küçümsenmeyecek kadar büyük olmuştur.

"Arkadaşlar, son yıllarda örgütlü kesime sermaye tarafından yapılan saldırılar gün geçtikçe çoğalıyor. Örgütlülüğü dağıtıp yerine esnek çalışmaya dayalı sistemi oturtmak istiyorlar. Buna hiçbir zaman izin vermemeliyiz. Sermaye sınıfına karşı inançlı tavrımızdan hiçbir zaman taviz vermemeliyiz.

"Bizler direniş süresince yaptığımız basın açıklamaları, patronun evi önünde, işyerinin başkanı olduğu büyük kulüp önünde oturma eylemiyle, direniş çadırında inançlı duruşumuzla patrona geri adım attırdık. En önemlisi ise, direnmenin önemini anlatmaktır diyorum."

Kamçıcı sözlerini tamamladıktan sonra bu uzun değerlendirme sohbetine ara verdiler. Birkaç işçi kalkıp çay koydu ve diğer işçiler uzun süredir oturmanın verdiği gerginliği atabilmek için fabrika etrafında tur atmaya karar verdiler.

Bu bedel ödenmesi gereken bir sınıf savaşımıydı

Aymasan çadırına 170. güneş doğmak üzereydi artık. Bu çadırın üzerine doğan son güneşti. Sevgül arkadaşlarından izin alıp evine gitti. Kızını birazdan okula göndermesi gerekiyordu. Ondan sonra hemen çadıra dönecekti, o gün onun için zor bir gün olacaktı. Çünkü o 170 gün boyunca direnişin adeta kaptanlığını yapmıştı. Ve bugün gemiyi de en son onun terketmesi gerekiyordu.

7 yıldır Aymasan'da çalışıyordu. Kadın olmanın tüm zorluklarını yaşamıştı. Evlenmiş, boşanmak zorunda kalmıştı. Yıllardır kızıyla beraber babasının yanında kalıyordu. Fabrikadaki işçiler onu temsilci seçmişler, omuzlarındaki yük daha bir artmıştı. 170 gündür her gün kızıyla, annesi ve babasıyla kavga ediyordu. Onlar kendilerine zaman ayırmadığından yakınıyorlardı. Hakları vardı, ama ne yapabilirdi ki? Bu bir sınıf savaşımı idi ve bundan önce yüzbinlerce işçi bedel ödenmesi gerektiğinde ödemişlerdi. Şimdi de sıra kendilerine

gelmişti. Ya bu kavgadan kaçacak, bir fare gibi köşelerde yaşayacaktı, ya da onurlu bir mücadele verip, gereken bedeli ödeyip, göğsünü gererek dolaşacaktı. O direnişin ilk gününden bugüne hiçbir zaman tereddüt etmemişti. Ödemesi gereken bedeli her ne pahasına olursa olsun ödeyecekti ve ödedi de. Direniş boyunca gece yarılarına kadar çadırda kalıp tüm işlerle ilgilenmiş, arkadaşlarının sorunlarını kendi sorunlarının önüne koymuştu.

Bugün direniş bitiyor diye düşündü. Tarif edemeyeceği bir hüzün vardı içinde. Ayrılık acısı gibi bir şeydi bu, kolay değildi. 170 gün boyunca birçok şey yaşamıştı. Şimdi bir anda hayatında oluşacak bir boşluk gibi duruyordu. Yarın çadır olmayacaktı. Buna nasıl alışacaktı, o da bilemiyordu. Ama kendi kendine karar almıştı, ne olursa olsun ağlamayacaktı, onun gözyaşlarını kimse görmeyecekti.

Kızını okula gönderdikten sonra çadıra doğru yola koyuldu. İşçiler gelmiş, garip bir bekleyiş içindeydiler. Acaba neler düşünüyorlar dedi içinden. Hepsi değişik duygular içinde, ama en vurdumduymazı dahi bir parça acı hissediyordur diye düşündü.

Öğlene doğru Musa Servi bir açıklama yaparak; direnişin bittiğini, direnen işçilerin alacaklarını nakit, diğer işçilerinse taksitle alacağını belirtti. Açıklama işçilerin attıkları sloganlarla sık sık kesildi. İşçiler "Zafer direnen emekçinin olacak!", "Direne direne kazanacağız!", "Yaşasın Aymasan direnişimiz!" sloganlarını atıyorlardı.

Sevgül de sloganlara tüm gücüyle katılıyor, arkadaşlarına moral vermeye çalışıyordu. Arkadaşlar, öyle yenilmiş gibi durmayın, haydi bakalım halaya dedi. Halayın başına geçerek grev türküsünü söylemeye

başladı. Halay bir anda kalabalıklaşmış, birçok işçi halaya katılmıştı.

Öğleden sonra işçiler sırayla paralarını almaya başladılar. Ve işte o an gelmişti. Parasını alan işçi arkadaşlarıyla vedalaşıp gidiyordu. Ve çadıra ilk keser vurulup ilk çivi sökülmüştü. Gözleri gibi korudukları ve bu direnişin namusu saydıkları çadırlarını kendi elleriyle yıkmaya başlamışlardı.

O anda meşhur Hababam Sınıfı'nın göçü geldi aklına ve o hüzünlü bir türkü: "Başın öne eğilmesin, aldırma gönül aldırma"... İçinde garip bir ürperti duydu, ama kendi kendine söz vermişti, ne olursa olsun ağlamayacaktı. O sırada Mehmet Saçı yanık sesiyle bir türkü tutturmuştu:

"Fincanın etrafı yeşil
at kolların boynumdan aşır
sarhoşum dilim dolaşır..."

Etrafına baktı, kızların hepsi ağlıyordu. Nebahat, Mehtap, Arzu, Selda... Onlara, ne ağlıyorsunuz, ağlayacak bir şey yok, diyerek çıkıştı. Bu bir kavga, bu bir sınıf kavgası, bu kavgada duygusal davranamayız; bizler her olayı mantıklı bir şekilde değerlendirmeli ve ona göre karar vermeliyiz, dedi. Ve o anda tüm gücüyle haykırmak istedi; büyük usta Nazım Hikmet'in o meşhur dizelerini tüm gücüyle haykırmalıydı:

"Ve elbette ki, sevgilim, elbet,
dolaşacaktır elini kolunu sallaya sallaya,
dolaşacaktır en şanlı elbisesiyle: işçi tulumuyla
bu güzelim memlekette hürriyet.."

Aymasan'da direniş ve kadın işçiler gerçeği

Aymasan'da direniş ve kadın işçiler gerçeği

Konu Aymasan direnişi olunca, kadın işçilere ve elbette direnişe kazandırdıklarına değinmemek hem büyük bir eksiklik hem de haksızlık olur. Direnişe başladığımız ilk günden son ana kadar, yani 170 gün boyunca, biz Aymasan'lı kadın işçilerin emeği üzerinden atlanamayacak kadar büyüktür.

Hani çok söylenir, ***"Gökyüzünün ve yeryüzünün yarısı kadınlardır"*** diye. Tam da bu sözü doğrularcasına direnişimizin yarısıydık. Elbette ondan kopuk, ayrı, bağımsız bir çalışma yürütmedik. Biz, direnişin içinde hem onu güçlendiren bir dinamik olarak hareket ettik, hem de kadının kapitalist sistem tarafından ikinci sınıf görülmesine neden olan geleneksel değer yargıları ve alışkanlıklara karşı, sınıf bilincini savunan, hak eşitliğini

arayan ve özgürlük bilincini geliştirmeyi amaçlayan bir hatta yol aldık.

Bana yazı yazmam söylendiğinde, kadın işçilerin rolünü anlatmanın zor olacağını biliyordum. Ama yazmaya başlayınca, düşündüğümden daha kapsamlı bir konunun payıma düştüğünü gördüm. Çünkü ben direnişimiz içerisindeki bir eylemi ya da bir komite faaliyetini değil, öncesiyle de bağlantılı olarak değişen, öğrenen ve öğreten kadın ve erkek işçilerin dönüşümünü ve direniş sürecinin tümünü anlatmak zorundaydım.

Bir atasözümüz der ki; "Kadı kızında bile o kadar kusur olur". Eksiklerimin olacağını biliyorum. Hem yaşım genç, hem yaşam tecrübelerim sınırlı, hem de yaşamın en esaslı deneyimlerini Aymasan'da öğrenenlerden birisiyim. Hoşgörünüze sığınarak elimden geldiğince, dilimin döndüğünce, 170 gün süren bir irade ve onur savaşında, kadın işçilerin rolünü anlatmaya, kimi deneyimlerimizi ve derslerimizi sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Yoksul sayılabilecek bir ailede büyümüş, işçi olmaktan başka çaresi olmayan bir genç kadın ne yapar? Kalıcı bir iş arar. Ekonomik özgürlüğünü kazanmayı amaçlar. İki arkadaş, sene 1997, başladık gezmeye. İş bulmak kolay değil, sokaklar benim gibi vasıfsız işçilerle dolu. Birçok işe başvurduktan sonra Aymasan Ayakkabı Fabrikası'nda işçi alındığını duyduk. Git-gel koşturduktan sonra, bekçinin de yardımıyla içeriye alındık. 24 yaşındaydım, toydum. Daha önce fabrikada çalışmamıştım. Kolay değildi tabii ki.

Fabrikadan içeriye girince bizi bir usta karşıladı. Bakışlarından huzursuz olduğumu söylemeliyim. Bize satılık birer metaymışız gibi bakıyordu. Sonra bir eksik görmemiş olacak ki, gelin başlayın, dedi. Sonunda işçi

olmuştum. Sevinçliydim. Ne de olsa emeğimle yaşayabileceğim bir iş bulmuştum. Ama beni nelerin beklediğini bilmiyordum.

İşe başladığım ilk gün, işçi dediğin öyle süslü püslü olmaz diye bir fikir vardı kafamda. Üstüme başıma çok da özenmeden, özellikle makyaj yapmadan işe gittim. Beni kalite kontrol bölümüne verdiler. İçeri girdim. Bir de ne göreyim, birçok kadın gayet bakımlı, makyajlı. İtiraf etmeliyim, kendimi kısa bir an için bile olsa, deyim yerindeyse, yetim gibi hissettim. Kadın işçilerin bazıları neredeyse gün boyu makyaj tazeliyordu. İşçiye benzemediklerini düşündüm. Bu durum bende şaşkınlık yaratmadı değil.

Ben toyum ya, oradan oraya koştum, koşturuldum durdum. İnsanların arasında koşturmaktan, azarlanmaktan dolayı daha ilk gün işimden soğumuş hissediyordum kendimi. İşçi arkadaşlarımın bile beni ezdiğini söylemeliyim. Ne olursa olsun, zamanla işe alışıyorsun. Yine de çok zorlandığımı belirtmeliyim.

Fabrikada kadın olmak...

Fabrika yaşamı oldukça çarpıcıdır. Bir kadın işçi için, hele de gençse, biraz da eli yüzü düzgünse, hayat hiç de kolay olmuyor. Yaşananlara bilinçli bir işçi gözüyle bakıldığında anlaşılırdı. Ama işçinin işçiye yabancılaştığı bu ortam, en nihayetinde patron tarafından desteklenen bilinçli bir tutumun sonucuydu. Ve bunları zamanla daha iyi kavrayacaktım.

Neler yaşadık neler...

İlk gün yemeğe çıkacağım. Yemekhaneyi bilmiyorum. Çay saatini ve yerini bilmiyorum. Çay saatinde kalabalığı takip ederek gittim ve çayı aldım. Bir de ne

göreyim, erkekler bir yanda kadınlar bir yanda. Ben de ortadan yürüdüm. Tanıdık birini bulsam, erkek, kadın farketmez oturacağım. Ama bulamadım. Mecburen kadın işçilerin arasında bir yer bulup oturdum. Huzursuz olmuştum. Yabancıydım. Zamanla bu ayrımların yanlışlığını ve olumsuz sonuçlarını daha net gördüğümü söylemeliyim. Açık söylemeliyim ki, en belirgin ayrım da buydu. Sistemli olarak kadın ve erkek işçileri diyalog kurmamaları için birbirlerinden ayırmışlardı. En küçük bir samimiyet dile düşmek demekti; ki bu durumda 17. madde gerekçe gösterilerek işten atılan her zaman kadın işçi olurdu. Çünkü erkek işçilerin bu ve benzeri olaylar geliştiğinde sorumlu tutulmaları beklenemezdi. Ne de olsa egemen olan anlayışa göre erkekler kadınlardan üstün varlıklardı. Serviste erkekler ve kadınlar ayrı otururdu. Yemeklerde ve çay saatlerinde de...

Sakın sanmayın ki bu ayrım her zaman her yerde geçerliydi. Bir yandan birbirine bu kadar uzak bir toplulukken, aynı zamanda bir dizi sağlıksız yakınlaşmalar yaşanıyordu.

İşe ilk giren kadın işçiler, erkek işçilerin bakışlarının merkezi olurlardı. Evli mi, bekar mı, dul mu öğrenilir, sonra bu bilgiyle de bağlantılı olarak yakınlaşmalar yaşanırdı. Bir genç kadın güzelse, biraz da insan ilişkilerinde rahat, içe kapalı değilse yanmıştı. Tavrın katı olduğunda ise yanaşamıyorlardı.

Diyalog kurduğumuz erkek arkadaşlarda en küçük bir sululuk gördüğümüz anda sohbetimizi kesiyorduk. Yoksa bu gelişme ve yakınlaşmanın, her ne kadar arkadaşça da olsa, ilerde çıkma teklifine varma olasılığı vardı ve bu genç bir işçi kadın için ciddi bir tehlike demekti. Kimi arkadaşlar en küçük bir sululukta sohbetini kesse de, kimi kadın arkadaşların rahatlığı bu sağlıksız ilişkileri

besliyordu.

Kadın işçiler bir yandan işçi oldukları için ezilirlerken, diğer yandan da cinsel kimliklerinden dolayı sömürülüyorlardı. Düşünün ki, erkek arkadaşlar benim için kendi aralarında iddiaya girmişler, ne zaman ustabaşının sevgilisi olacak diye kendi aralarında konuşuyorlarmış. Duyduğumda çok üzüldüm onlar adına. Bu ilkellik esasında bizi bize yabancılaştırdığı için üzüldüm. Bunu işe giren her kadına yapıyorlardı.

Tabii ki, gerek işini yaparken, gerekse de insan ilişkilerinde ciddi olduğunda, bu zamanla sana duyulan saygıyı arttırıyordu. Ama bu, iki dostun, iki arkadaşın sohbetinden de uzak oluyordu. Çünkü kontrolü elden bıraktığında seni "hafif" görürler ve o zaman da yıpranırsın. Zamanla düzeyli arkadaşlıklar kurduk. Ama bayağı zorlandığımı söylemeliyim.

Örneğin işyerinde flört etmek çok risklidir. Çünkü ya evlenmek zorundasın ya da fabrikanın diline düşersin. Bu yüzden fabrikada duygusal ilişkilere kapalı olmak en iyisiydi.

Kadın olmak bir işçi için gerçekten de çok zor. Ama yozlaşmış ya da bilinçsiz kadınlar da erkeklere aynı kaba yaklaşımla bakabiliyordu. Bu erkeklerde de kadınlarda da yozlaşmanın düzeyini gösteriyordu. Sorun kadın ya da erkek olmak değildi. Hepimizde de yanlış yaklaşımlar yaşanıyordu.

Dikkatimi çeken ayrımlardan birisi de ücret farklarıydı. Aynı işi yapıyorduk. Farklı ücretler alıyorduk. Bir kadın işçi olarak, erkeklerle aynı işi yapıyorsun ve erkekler, "neden kadınlar bizim kadar para alıyor" diye tepki gösteriyorlardı. Ama yapılan işi de görmezden gelmesini biliyorlardı. Kimi arkadaşlara göre sadece erkek olmak bile daha yüksek ücret almanın

gerekçesidir.

Tabii haksızlık etmemek gerekir. Fabrika yöneticileri bütün işçileri eziyorlar. Ustalar, usta başları kaba ve küfürlü konuşurlardı. Onların baskısı karşısında biz kadın işçiler ve erkekler aynı durumdayken, biz bir de erkek işçilerden laf duyardık. Bir de onlar tarafından ezilirdik. Kölenin kölesi olmakta bu oluyordu anlayacağınız.

Sabahat abla anlatmıştı; çalışırken bir gün mini etekli bir bayan gelmiş fabrikaya. Bütün işçilerin gözleri bayanda. Sabahat abla kızmış haklı olarak. "Niye bakıyorsunuz çocuklar, ayıp" diyerek uyarmış. Onlar devam etmiş ve üstüne üstlük laf da atmışlar. Sabahat abla durur mu, "Senin hanımın giymezse bir gün kızın giyer" diye kızmış hepsine. Erkek arkadaşlar bu uyarılar karşısında da duyarsız davranmışlar.

Tabii bunlar değişti daha sonraki süreçte. Özellikle de sendikalı olduktan sonra bu ve benzeri yaklaşımlar ciddi oranda azaldı. Ama bizi "mal" gibi görmeleri de onların suçu değil bence. Bilinçli olarak körüklenen bir ayrımdı bu. Aileden başlayarak böyle yetiştiriliyoruz. Ve biz kadınlar fabrikada çalışırken çok yönlü baskılarla yüzyüze kalırken, cinsel kimliğimiz yüzünden de fiili tacizlerle boğuşuyorduk.

Sendikasız bir işyerinde ne oluyorsa, Aymasan'da da o oldu. Ne eksik, ne de fazla. Kreş yok, doğum izni 40 gün, evlilik izni sadece bir hafta. Kadın işçi hamile kalınca işten atılırdı. Özel rahatsızlıklarımızda fabrika doktoru izin vermiyordu. Viziteye kolay kolay çıkamıyorduk. Tuvaletlerin kullanımı bile bizi zorluyordu. Rahatsızsın, tuvalete gitmen lazım, ama öyle aklının estiği gibi gidemezsin. İş çoksa bırakamazsın. Zaten molalar da sınırlı. Sayımızın zaman zaman 700'ü bulduğu da düşünülürse, bu kısa sürelerde ihtiyaçlarımızı

gidermenin, kısa da olsa dinlenmenin ne kadar zor olduğunu göreceksiniz.

Bunlar yetmezmiş gibi, söz konusu olan iş seçimi olduğunda ise fiziksel zorluklarımız gözardı ediliyor, kadın ve erkek işçiye göre işler seçilmiyordu. İş ağır ya da hafif, usta ne derse onu yapmak zorundasın. Bir de bizi küçümserlerdi. Erkek arkadaşlar bayanların çalışmaması gerektiğini düşünürdü çoğunlukla.

Fabrikadaki sistem işçileri öyle ayırmıştı ki, fabrika içerisinde işçiler birbirlerini tanımıyorlardı. Çeşitli bölümler yapmışlardı; kesimhane, taban, depo, imalathane, kalite kontrol gibi. İşçiler bir bölümden çıkıp diğer bölümlere geri gönderiliyordu.

Biz işçiler de kendi bölümümüzde kendimize yakın gördüğümüz bir ya da iki kişiyle ilişki kurmakla yetindik. Bu arkadaşlıkları çoğaltamadık. Dar bir çerçevede arkadaşlık kurduk, arkadaşlıklarımızı genelleştiremedik, samimi olamadık. Biriyle arkadaşlık kurarken, güzel giyinip giyinmediğine, konuşmasına, saçına başına bakıp arkadaş oluyorduk. Tipini beğenmediklerimizle sudan bahanelerle ilişkiye geçmiyorduk.

Bu arada kadınlar arasındaki ilişkilere de değinmek lazım. Erkek arkadaşlarla uzaktık, ama kadınlar olarak da çok yakın değildik. Kavgalar, küskünlükler, kırgınlık ve kızgınlıklar en çok da biz kadınların arasında olurdu. Birbirimizi çekemezdik, yarışırdık gizliden gizliye. Giyim, kuşam, makyaj ve markalar birbirimize laf atmanın birer aracı olurdu.

İki kadın biraraya gelince konuştukları sorunlar ve konular sınırlı olurdu. Mesela arkadaşımız evliyse konuşma eş, çocuk, kaynana ve ev üzerine gelişir. Bekarsa sevgilisi ya da nişanlısı, inançları birinci

gündemler olurdu. Buna bir de mezhep ayrımları ya da Kürt-Türk, memleket vb. ayrımlar eklendi mi, iyice yabancılaşırdık birbirimize. Birlikte kültürel etkinlere gitmez, politika hiç konuşmazdık.

Anlayacağınız, aynı fabrikada aynı işi yapan kadın ve erkek işçilerin sağlıklı diyaloğunu bırakın bir yana, biz kadınlar bile birbirimize uzaktık. Bizi bir çatı altında bile yabancılaştırmayı başarmışlardı.

Tüm bunlar mücadelenin gelişmesiyle, direnişin gücüyle aşılacaktı...

Sendikal örgütlenme sonrası sürecin kazanımları

Sendikal örgütlenme sürecinin ardından önemli hak kazanımları elde ettik. Fakat en önemlisi günlük yaşamda kaydettiğimiz ilerlemelerdi. Bu gelişme bence en çok biz kadın işçilere yaradı. Ustabaşlarının küfürlü konuşması kesildi. İnsanca muamele görmeye başladık. Bize saygılı davranmak zorundaydılar artık. Herşeyden önce ücretler arasındaki uçurumlar kalktı. Haklarımızı kazanmak ve korumak için aynı sendikanın çatısı altında birleşmek, erkek arkadaşlarımızla daha seviyeli ilişkiler kurmamızın önü açıldı. Sendika bize insanların birbirine destek vermesinin önemli olduğunu gösterdi. Belki bütün sorunlarımız çözülmedi, ama günlük yaşamımız kesinlikle olumlu yönde değişti.

Biz bazı kadın işçiler fabrika içerisinde sosyal hayatı renklendirmek için etkinlikler düzenledik. Bu girişimciliğimiz kısa sürede sonuç verdi. Folklor, koro ve tiyatro grubu kurduk. 2000 yılının yazında birlikte piknik düzenledik. İşçileri biraraya toplayıp güzel ve arakadaşça bir gün geçirmelerini sağladık.

Daha sonra 2001 yılının 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü birlikte kutladık. Gündemlerimizin, sohbet konularımızın değişmeye başladığını söylememe gerek var mı bilmiyorum. Anlayacağınız, sosyalleşiyor, içe dönüklüğümüzü kırıyorduk. Cenazesi olan arkadaşa destek oluyor, hasta arkadaşlarımıza sahip çıkıyor, düğünlere birlikte gidiyorduk. 2001 1 Mayıs'ında da üretimi durdurarak alana gittik.

Ancak bu çalışmalar bizi birbirimize yakınlaştırsa da yeterli olmadı. Çünkü biz sendikalıydık, ama örgütlü olmamız için bilinç düzeyinin genel olarak yükselmesine ihtiyaç vardı. Ve aynı amaçlar için hepimiz sorumluluk almalıydık. Sendikamız eğitim toplantıları düzenliyordu, ama işçiler gereken ilgiyi göstermiyordu. Birçok arkadaş ya katılmıyor ya da katıldıklarında dinlemiyorlardı. Genel olarak sınıf bilinci kalıcı bir bilince dönüştürülemedi. Yapılan etkinliklere katılanlar da dar bir çevreyle sınırlı kalıyordu, bunu aşamıyorduk. Fabrikamızda ortak bir çalışmayı örgütleyememizin sıkıntılarını en çok da direniş sürecinde yaşadık. Belki bunu dışarıya çok yansıtmadık ve gidermek için çok emek harcadık. Ama yine de bu örgütsüzlüğümüzün bedelleri oldu.

Direniş sürecinde kadınlar

Direniş sürecinin en çok kadın işçileri eğittiğini belirtmeliyim. Değişimse bence en çok erkek işçilerde oldu.

Direniş başladığından son güne kadar, kadın işçilerin katılımını ve emeğini gözardı edemeyiz. İşten atılan işçilerden kadın arkadaşların yüzde 90'ı direnişe fiilen katıldılar. Aymasan işçisi 170 gün süren ve işçi sınıfının

direnen yüzünü gösteren bir pratik sergileyebildiyse, inanıyorum ki bunda biz kadınların rolü azımsanmayacak kadar büyüktür.

Gerek direnişi sahiplenmede, gerekse de bunu çadırdaki günlük yaşama yansıtmada kadınlar iradi bir tutum sergilediler. Biz her gün işe gelir gibi gittik direniş çadırına. Direnişimize sahip çıktık. Ailelerimiz kızdı, eşlerimiz istemedi, çocuklarımız huzursuz oldu, ama inanmıştık ve vazgeçemezdik. Yine de tüm bunlar örgütlü değil kendiliğinden oluyordu. Bilinçli değildi. Çoğumuz kendimizi geliştirmeye zaman bulamamıştık. Evin geçindirilmesine ekonomik katkıda bulunma zorunluluğu çalışma yaşamımızın saatlerini uzatırken, sosyal yaşantımızı da ortadan kaldırıyordu. Direniş başlamadan önce dostluk ve arkadaşlıklarımızı geliştirememenin sancılarını yaşadık. Yine rekabet, kıskançlık, küskünlük, kimi zaman çekememezlikler yaşansa da, direniş en çok bizim bu zayıflıklarımızı kırmamıza, kendimizi kişilik ve işçi sınıfının bir katılımcısı olarak geliştirmemize yaradı.

Direniş başladıktan sonra ilk başta çekinenler, yanımıza yanaşmayanlar, hiç konuşmayanlar yavaş yavaş yakınlaşmaya başladılar. Bizi kardeş gibi görmeye başladılar. Direniş çadırında can ciğer bir aile olduk. Bir lokma ekmeği paylaşmaya başladık. Direniş sırasında bir gün bir ablamızın omuzlarına bir erkek arkadaşımız masaj yapmıştı. İşyerinde çalışırken bu olay yaşansaydı, herkes ikisine sevgili oldukları gözüyle bakardı. Oysa çadırda bir aile olmuştuk. Erkek arkadaşımız dokunmuş, masaj yapmıştı. İçerde olsa eminim bu ablamız buna izin vermez, çekinirdi. Evli bir kadının çekinmesi de doğaldı. Ama çadırda durum değişti, birbirimizi tanımıştık. Öyle bir kenetlendik ki, kimse bizi ayıramazdı. Ha erkek, ha

kadın bir ortaklık kurulmuştu. Kimi zaman kadınlar çay dağıtırken, erkek arkadaşlar da bardakları topluyordu. Erkek arkadaşlarımız çadırda katılımcı oldular. Yemekleri onlar dağıtıyorlardı. Orada yaşadığımız duyguları başka yerde yaşamamız mümkün değil. 10 yıllık işçiler 6 ayda çok şey öğrendiler. Kadınların ve erkeklerin diyaloğu gelişti. Zaman zaman sürtüşmeler olmuyor değildi. Ama bunlar bir aile içinde de olmuyor mu?

Çadıra çıktığımızda dar bir arkadaş çevresine hapsolmuştuk. İlk önce bu darlığı kırmaya karar verdik. Birçok etkinlik düzenledik. Direnişin başından beri, neredeyse yarısı kadınlardan oluştuğu için, onları aktif kılmanın, güçlendirmenin direnişimiz bakımından büyük bir enerji yaratacağını biliyorduk. Ama gariptir ki, daha ilk günden bir kadın komitesine ihtiyaç olduğunu bilmemize rağmen ancak 50'li günlerde somut adımlarımızı atabildik. Bu süreçte POAŞ Bandırma kadın işçilerinin ve ailelerinin direniş sürecindeki deneyimlerinin destekçiler tarafından bize aktarılması kafamız daha da açtı. Birçok destekçi arkadaşımızdan yeni yeni bilgiler alıyor, geçmiş deneyimleri öğreniyorduk.

Kadın komitesi kurulduktan sonra işimize daha bir dört elle sarıldık. Önce kadın işçilerin, sonra da erkek arkadaşların evlerini ziyarete gittik.

Bu ziyaretlerimizin direnişimizi geliştirdiğini düşünüyorum. Çünkü evde tencere kaynamayınca, çocuklar yemek isteyince, en çok kadın mağdur oluyor. Bir de böyle bir süreci hiç yaşamadıysa, kadın haliyle huzursuz oluyor ve eşini geri çekmeye çalışıyor. Böyle bir ziyareti gerçekleştirdiğimiz bir arkadaşımızın eşinin direniş bittikten sonra anlattıkları, ev ziyaretlerinin ne kadar önemli olduğuna işaret ediyor:

"Eşim 170 gün direnişte kaldı. Bu arada biz de çok zorluklar çektik. Ben ilk başlarda bu direnişteki işçilerin kazanacaklarına inanmıyordum. Hatta Dursun'a kazanamayacaksınız, boşuna direniyorsunuz diyordum. Ama kazandılar. Arada bir ben de çadıra gidiyordum. Oradaki bayan işçiler bize karşı çok iyi davranıyorlardı. Dışarıdan gelenleri önce onlar karşılıyorlardı. Bu durum beni memnun etti. Hatta iki bayan işçi evimize geldi. Bizim sorunlarımızla ilgilendiler. Bu günlerin de geçeceğini, herkesin fedakarlık yapması gerektiğini anlattılar. Beni rahatlattılar. Kadınlar direnişin ileriye gitmesi için çalışıyorlardı. Herkesin yapmayacağı, yapamayacağı işleri yapıyorlardı. Ben ilk defa direniş gördüm. Eşin içinde olunca değişik oluyorsun, maddi yönden olsun, aile ilişkisi açısından olsun bizi çok etkiledi. Çocuklar babalarını özlüyorlardı. Babamız niye gelmiyor, niye hep orada kalıyor diyorlardı. Çocukların özlemi ve ben de merak ettiğimden çadıra gidiyordum. Arkadaşlıkları çok iyiydi. Hepsi birleşti, mücadele etti ve kazandılar. Böyle yapılarsa her yerde bütün işçiler kazanır. Tabii işçilerin ailelerinin daha fazla destek vermesi gerekiyor. Ben direnişteki bayanları çok sevdim."

Anlayacağınız, emeklerimiz boşa gitmiyordu. İşçi kadınlar erkek işçilerin eşleri ile güzel dostluklar kurdular. Herkes kendince bir şeylerin ucundan tutmaya başlayınca anlamlı işler yapıldı. Kadınlar her yerdeydiler; ne arkada ne de yanda durdular. Biz kadınlar, yalı baskınındaki gözaltından tutun da bir eyleme, kültürel etkinliklere kadar tümünde yerimizi almış, en ön safları tutmuştuk.

Bulgaristan'dan göç eden arkadaşlarımız sendikanın ne olduğunu bilmezken, direnişte çok şey öğrendiler.

Bulgaristan'da çocuğu olan kadınlar birçok hakka sahiptiler. Örneğin burada kadın doğum yaptığında 40 gün izin kullanabiliyor. Orada birinci çocuk için 8 ay, ikinci çocuk için 1.5 sene, üçüncü çocuk için de 3 sene ücretli izin veriliyordu. Tabii kreş de vardı. İsteyen çocuğunu kreşe veriyor, isteyen kendisi bakıyordu. Üstelik izinler dışında her ay her çocuk için bakım parası veriliyordu. Kadının özelliklerini dikkate alan bir çalışma anlayışı vardı. Kadın işi ile erkek işi aynı değildi. Mesleğine göre değişmekle birlikte, çoğunlukla kadınların daha kolay işlerde çalışması sağlanıyordu. Orada kadın çalışıyor diye aslı küçümsenmezdi, böyle bir şey yoktu. Çünkü mecburdu çalışmaya. Az para veriyorlardı, ama değeri büyüktü. Kadın ve erkek çalıştığında, aile rahat geçinebiliyordu. Bulgaristan'da evi ve arabası olmayan aile yoktu. Herkes aynı seviyedeydi aşağı yukarı. Bizde ise zengin ile fakir arasında kocaman bir uçurum...

Fabrikaya geldiğimde beklediklerimi bulamasam da mecburiyetten çalıştım. Sordum soruşturdum, sendikanın ne olduğunu. İşçi örgütü olduğu olduğu için, hiç olmazsa haklarımı talep edebilirim diye kabul ettim. Ve de haklıymışım.

Dayanışmanın güçlenmesi, direnişin güçlenmesi demekti. Biz de buna uygun bir pratik sergilemeye çalıştık. Kendi aramızdaki dostluğu geliştirmek için erkek arkadaşlarla birlikte uğraştık. Yemek yapmaktan voleybol oynamaya kadar kardeşçe bir ortam oluşturmayı amaçladık. Kimi zaman birbirleriyle sorunları olan eşlerin ilişkisine dostça katkılarda bulunuyor, sorunların giderilmesi için uğraşıyorduk. Dert ortaksa çözüm için mücadele de ortaktı ve bu temel perspektif bizim ciddi olarak önümüzü açtı.

Direnişin ön saflarında duran bir arkadaşımız direnişe çıktıktan sonra paylaşımlarımızın çok geliştiğini, birbirimize güvenmeye başladığımızı söylemişti.

Açıkçası direnişten önce de değişimler başlamıştı. Ama asıl değişim direniş sürecinde oldu. Direniş kadınların da erkeklerle yanyana olabileceğini gösterdi. Kadınların da gerektiğinde erkekler kadar ileriye gidebileceğini, öne çıkabileceğini gösterdi. Kimi kadın arkadaşlarımız hasta hasta çadıra geldiler. Evde kalamıyorlardı. Eşlerine, çocuklarına direnişin önemini anlatıyor, onları da direnişe katıyorlardı. Sadece erkek işçilerin eşleri değil, kadın işçilerin eşleri de zamanla direnişin kopmaz bir parçası oldular. Bu pek sık rastlanmayan durum direnişteki erkek arkadaşlara da olumlu bir örnek oldu. Kadınlar öne çıktı çünkü. Direniş kendimize özgüvenimizi artırdı. Bu güven bizi başarıya götürdü diyebiliriz.

Kadınlar etkin bir rol üstleniyor

Biraz da etkinliklerimizden bahsedeyim.

Halk gününün yapılacağı gün işçiler aileleriyle birlikte sabah servisleriyle çadıra geldiler. Hepimizin yüzünde bir gülümse, bir canlılık, memnuniyet vardı. Herkes birbiriyle konuşuyor, şakalaşıp gülüşüyordu. Öğlen yemeğini ailelerimizle birlikte yedik. Daha sonra konuşmalar, şiir dinletisi, müzik, tiyatro gösterileri yapıldı. Kadın komitesinin örgütlediği bu etkinlik çok beğenilmişti. Herkes memnun ayrılmıştı.

Bunun verdiği cesaretle bir de kermes düzenlemeye karar verdik. O güne kadar örgü örmek direnişe yabancılaştırıcı bir etki yaratırken, biz bunu kolektif emeğe dönüştürmeyi başardık. Planlandığımız sürede

gerçeklemese de, yağmurlu bir günde geniş bir katılımla yaptık kermesimizi. Direnişçi işçilere maddi katkı sağlamış olmak ve bunu el emeğimizle gerçekleştirmek çok güzel bir duyguydu. Kadınları aktif kılmak için geliştirdiğimiz bu yöntemler bizleri de geliştirdi ve daha geniş düşünmemizi sağladı. Kadınlar olarak çadırda yöresel yemek günleri yaptık. Baklava açıp işçi arkadaşlarımıza dağıttık. Tek tek ya da kalabalık sohbetler gerçekleştirdik. Dergilere neden kadının kendisini geliştirmesi gerektiğini anlatan yazılar yazdık. Bunlar direnişin kazanımlarıdır.

Bir de gece yaptık. Kadın işçiler olarak her eylem ve etkinlikte olduğu gibi gecede de etkin bir rol oynadık. Folklor, tiyatro hazırladık. Gecemiz son yılların en kitlesel, en coşkulu gecesi oldu. Kalabalık bir dost topluluğu ile sınıf dayanışmasını içten yaşamıştık.

Aymasan'daki kadın işçiler dayanışmayı ve paylaşmayı öğrendiler. Ve öğrendiklerini öğrettiler de. Erkek işçilerle birlikte ortak çalışmalar yaptık. Örneğin akşam nöbete kalan erkek arkadaşlara çadırdan ayrıldıklarında çadırı temizlemiş olmaları gerektiğini söylediğimizde duyarlı davrandılar. Sabahları bütün kilimleri çırpıp yerine seriyorlardı. Akşam yemeğinin bulaşıklarını yıkıyor, temiz bir çadır devrediyorlardı yeni güne. Çay nöbeti sıraya tabi idi. Burada da erkek ve kadın işçiler birlikte çalıştılar. Belki de evinde tek bir çay doldurmamış erkek işçi kalktı, bulaşık yıkadı, etrafı süpürdü bizimle. Ve bunu zamanla zevkle yapmaya başladılar. Eskiden bu işleri kadın işi olarak gören erkek arkadaşlar değişmişlerdi. Bütün bu işleri bizim işimiz olarak gören kadın arkadaşlar da değiştiler tabii. Ev işlerinde yardım değil paylaşımın esas olduğunu öğrendik.

Gece çadır nöbetine kalma meselesini anlatabilirim. Direnişe çıktık. Kadın arkadaşlarımızın bazıları geceleri sadece erkeklerin nöbetçi kalmasını istemiyordu. Kadınların da bu görevi yapması gerektiğini söyledik. Bir arkadaşımız şiddetle karşı çıktı. Bir erkek olarak kadınların gelmesi halinde kendisinin gelmeyeceğini söyledi. Aysel abla güzel bir yanıt vermişti: "Biz arkadaşız, herşeyi paylaşıyorsak cefayı da paylaşmalıyız. Görevde ayrım olmaz. İşçiyiz, birlikte hakkımızı arıyoruz. Sen niye biz kadınları dışlıyorsun?" dedi.

Erkek arkadaşların bazıları mahallede dedikodu çıkacağından korkuyormuş. Kesinlikle olmaz dedik. Çünkü kadın işçiler nasıl davranmaları gerektiğini biliyorlardı. Mahalle halkı bizim varlığımıza alışmıştı. Sebahat ve Aysel abla, "Biz kalacağız, isteyen de kalsın" dedi. İtirazlarımız sonuç getirdi, kimi geceler hep birlikte nöbete kaldık. Tabii kadın işçiler erkekler kağıt oynadıklarından geceleri biraz yalnız kaldılar. Ama olsun, bizi küçümseyen bakışaçısını kırmış, yeni göreve soyunmuştuk. Ve başardık da.

Aymasan kadın işçileri olarak direnişi yaşadıktan sonra, kendimize olan özgüvenimiz daha da arttı. Önceden toplum önünde konuşmaya cesaret edemezdik. Ya konuşurken yanlış cümle kuracağız diye korkar ya da heyecanlanır ne diyeceğimizi unuturduk. Örneğin ben ilk konuşmamı, Kadıköy Halk Eğitim'de Vardiya'nın konserinde yapmaya çalıştım. Beni sahneye çağırdılar. Biraz Aymasan direnişini anlattım ve konuşmayı bıraktım. Heyecandan ne diyeceğimi bilemedim. O kadar heyecanlıydım ki, yanımdaki arkadaşlarıma siz devam edin bile diyemedim. Konser bittikten sonra kendi kendimi yedim bitirdim, ben nasıl konuşamam diye. Sonuçta direnişte yaşadığım süreci anlatacaktım. Ama

şimdi toplum önünde, panelde bile konuşabiliyorum.

Kadın ve erkek işçiler birlikte direnince, birbirlerine olan saygıları da artıyor. Çevik kuvvet saldırınca biz kadınlı erkekli kolkola girdik. Birlikte dayak yedik, birlikte itiraz ettik, birlikte sloganlarımızı attık. Erkek arkadaşlar bayanların kararlılığını görünce kendilerine cesaret geldiğini söylediler. Herkes gördü, hayatın her alanında kadın ve erkek birlikte yürümek zorunda. Çünkü biz işçiler birlikte eziliyorsak, ezilmediğimiz bir dünyayı da yine birlikte kuracağız.

Eyleme ya da herhangi bir çalışmaya gidilirken, kadın ve erkek arkadaşlardan ortak görevlendirme yapılıyordu. Bununla hem yapılan çalışmalardan daha çok verim alınıyor, hem de kadın-erkek birlikte mücadele etmeye ve paylaşmaya alışıyordu. Bu ilişkilerle kadınlar kendilerini geliştirirken, erkek arkadaşlar da artık mücadele arkadaşlarının cinsiyetine bakmadan ortak çalışmayı öğreniyorlardı.

Söylemeden geçemeyeceğim, kadınlar daha atak. Öylesi zor anlarda gözleri korku görmüyor. Polis vurur, canımı yakar... Bunu düşünmüyoruz bile.

Bir kere fabrika kapısından içeri gireceğiz. Polis erkek arkadaşları tartaklıyor. Kadınlar öne geçince durdular. Kadınların mücadele içinde kendisine olan özgüveni gelişti. Direniş nedir bilmeyen işçiler olarak, altı ay içinde Türkiye'deki gelişmeleri yorumlar hale geldik.

Gördüğünüz gibi, kadın işçilerin yeralması direnişlere güç katan önemli bir avantaj.

Bizlerin oradan oraya koşturmamızın en temel nedeni, işçilerin birliğini ve ortak hareketini sağlamaktı. Bir de yüzyıllardır ezilen kadınlar olarak, hem ezilmişliğimize isyan, hem de birlikte daha güçlü olduğumuzu

göstermekti amacımız. Dayanışma kolektif düşünceyi, o da örgütlülüğü geliştiriyor.

Örgütlenme ve bilinçlenme konusunda tam başarılı olduğumuzu söyleyemem. Bizlerin de yeterince bilgili olmamasının tabii ki bunda etkisi oldu. Kimi anlarda sorumluluklar paylaşılmadı. Bundan dolayı kaynaşmamızın kırıldığı anlar oldu. Kimi öncü arkadaşlarımızın dediğim dedik tutumları olumsuzluk yarattı.

Burada belirtmeliyim ki, bizim kadınlar olarak yaşadığımız gelişme tarihsel önemdeydi. Çünkü en çok kadınlar arasında rekabet vardı.

Direnişte kadınların öncülüğünden kimi zaman rahatsız olan erkek arkadaşlarımız da olmadı değil. Ama bunu çok fazla belli etmediler. Çünkü biz hem oldukça kalabalıktık, hem de kararlıydık. Ve bunu kırmak salt sınıf bilinci alınmasıyla mümkün değil. Kadın sorunu konusunda bilinçlenmek, geleneksel değer yargılarıyla savaşmak, kadını körelten anlayışlara karşı inatla mücadele etmek gerekiyor.

Küskünlükler, birbirini çekememezlikler daha çok kadınlar arasında yaşansa da, geçmişe göre önemli bir mesafe alınmıştı. Kimi zamanlar kadınların öne çıkmasına tepki gösterenler süreç içinde buna alıştılar. Bir de öne çıkmayan, ama arkadan direnişi güçlendirenlerimiz vardı. Bu kadınlar belki öncü gibi görünmediler. Ama direnişi sırtladılar. Kadın işi olarak görülen işleri hiç rahatsızlık duymadan büyük bir titizlikle yaparak, insanlara örnek oldular. Aynı zamanda hiçbir eylemden geri kalmadılar.

Kadınların sayıca çokluğu direnişe olan kamuoyu ilgisini arttırdı. Mahalle halkının yakınlaşmasını sağladı. Kadın işçilerin direnişin sosyal tabanını geliştirdiğini

söylemek gerekir. Biz onyıllarda yapılamayanı altı ay içerisinde yaptık. Hem de eksikliklerimize rağmen. Tabii ki çok dersler çıkardık. Ama herşeyden önce kavgada önde olmanın tadını aldık.

Kadın işçiler bakışlarını sadece bir noktaya değil başka yerlere de çevirdiler. Bir konu veya direnişleri hakkında soru sorulduğunda ilk zamanlar çekinen kadınlar zamanla bu çekingenliği üzerlerinden attılar. Çünkü zamanla öğrenip değişiyorlardı. Bu tanımlama bazı erkek işçiler için de geçerli.

Direnişte kendimizi bir kadın olarak değil işçi sınıfının bir parçası olarak gördük ve bu da bizi onurlandırdı. Direniş süresince arkadaşlarımızı daha yakından tanıdık, paylaşmayı, birlikte hareket etmeyi öğrendik. Fabrikada çalışırken sevmediğimiz ve güvenmediğimiz arkadaşları sevmeyi ve güvenmeyi öğrendik. Ne kadar önyargılı olduğumuzu gördük.

Aymasan direnişi bize mücadelenin bitmediğini gösterdi. Artık başka işyerlerinde çalışsak da, bu tecrübelerimizi o insanlarla paylaşacağız.

Artık direniş bitti, ama dostluğumuz bitmedi. Hala görüşüyoruz. Ve dün dönüp de yüzüne bakmadığımız erkek arkadaşlarımızla kardeşçesine birlikte yürüyoruz. Bu hem tek tek Aymasanlı kadın işçilerin kazanımıdır, hem de işçi sınıfının parçası olan ezilen bütün kadınların...

Aymasan'da direniş komiteleri

Aymasan'da direniş komiteleri

(Direnişçi bir işçinin komiteleşme deneyimlerini ele alan ve direnişi değerlendiren yazısı)

Direniş öncesi işyeri komitesi ve yaşanan sorunlar

Aymasan'da '97 yılı sonlarında hızlı bir sendikalaşma yaşandı. İyi bir zamanlama ile üretimin yoğun dönemine denk getirilerek, daha işveren ne olup bittiğini anlayamadan sendikalaşma çabası başarıyla sonuçlandı.

Ama sendikalaşmakla sorunlar sona ermemiş, varolan sıkıntılarımıza yenileri eklenmişti. İşyerinde yaşanan baskılara bir de işverenin sendikayı kovmayı hedefleyen baskı ve tehditleri eklenmişti. İşveren sendikal örgütlülüğü tasfiye etmek için sürekli baskı yapıyor, işten atmakla tehdit ediyordu. Nitekim pek çok kez de bunu denedi.

İşverenin vaadlerine aldanan ya da baskısını göğüsleyemeyen arkadaşlarımız vardı. Yaşananlara müdahale etmek, sendikalaşmanın önemini bilince

çıkarmak için eğitim acil bir ihtiyaçtı. İşyerinde bölgecilik, kadın-erkek ayrımı, mezhep farklılıkları işçiler arasında bir çatışma nedeniydi. Patron bu farklılıklarımızı çok iyi kullanıyor, birlikte hareket etmemizi engelliyordu. İşçi sınıfını bölüp parçalamayı, birbirine düşman etmeyi hedefleyen bu tür suni ayrılıklar ortadan kaldırılmalıydı.

Örgütlülüğü sağlamlaştırmak, işyerinde yaşanan sorunlara müdahale etmek, ayrılıkları ortadan kaldırmak için, sendikanın öncülüğünde bir işyeri komitesi oluşturduk. Bu ilk işyeri komitemiz, tüm çalışma birimlerini temsil edebilecek işçilerden oluştu. Bu komitenin görevi işyerindeki sorunları çözmek, işverenden gelebilecek her türlü tehdit ve saldırıya karşı işçileri hazırlamak, sendika ile ortak toplantılar düzenlemek, işçilerin taleplerini dile getirmek, işçileri toplantı sonuçları konusunda bilgilendirmek ve alman kararlar doğrultusunda işçileri harekete geçirmek şeklinde belirlenmişti. Bu komitede yer alan işçilerin sayısının çokluğu, etnik, kültürel ve mezhepsel farklılıklar, toplantılarda karar alma mekanizmalarının işlemesinde zaman zaman aksamalara neden oluyordu.

Bu nedenle bu komitenin üstünde yer alan, dar ve gizli, sınıf bilinci ile hareket edebilecek, daha işlevli politikalar üretebilecek bir komiteye ihtiyaç vardı. İşyerinin sorunlarına hakim olan, tartışan, çözüm üreten ve genel komiteyi doğru politikalarla yönlendirebilen gizli ve güvenilir bir komite oluşturma kararı aldık.

Gizliliğine büyük önem verdiğimiz bu komite bir süre sonra işveren tarafından ortaya çıkartıldı. Örgütlülüğü dağıtmak için işverenin eline büyük bir fırsat geçmişti. Bu komitenin varlığını işçiler arasında saflaşma yaratmak için iyi bir şekilde kullandı. Zaten binbir zorlukla

sağlanan güven ortamı büyük yara aldı.

Böylece henüz yolun başında olduğumuz sendikalaşma süreci zorlu bir dönemece girmiş oldu. İşveren bu güvensizlik ortamında çeşitli vaatlerle işçilerin sendikadan istifa etmelerini sağladı. 40-50 civarında işçinin dışında tüm sendikalı işçiler istifa ettiler.

Sendikadan istifa etmeyen işçiler ile sendikacılar işbölümü yaparak, ev ev dolaşarak bir yıla yakın bir süre faaliyet yürüttüler. İşçiler tekrar sendikaya üye yapıldı. Sendikamız yine eski üye çoğunluğuna ulaştı. Artık daha dikkatli hareket etmemiz gerekiyordu. Gizli komite eksiklikleri nedeniyle işveren tarafından ortaya çıkartılmıştı. Bu deneyim bizler için acı ve zorlu olmuştu. İşyerinde tekrar genel komite çalışmaları hayata geçirildi. Yaşanan bu olumsuz deneyim, ihtiyaç hissedilmesine rağmen, dar komite oluşturulmasına kaygıyla bakmamıza neden oldu. İkinci bir bozgunu kaldıramayabilirdik. Dar, gizli, sınıf bilinci ile hareket edebilecek bir komitenin çok gerekli olmasına karşın, yanlış bir adım sendikamızı işyerinden çok uzun bir süreliğine yok edebilirdi. Üst komite deneyiminin olumsuz izlerinin silinmesi için bir süre beklemek gerekiyordu. İşçiler arasında yok olan güven duygusunun tekrar sağlanması için bu zorunluydu. Bu nedenle yolumuza, bütün sıkıntılarına rağmen, genel komite ile devam ettik.

2001 yılı bizim için çok sıkıntılı bir yıl oldu. Sorunlarımız her geçen gün artmaktaydı. Ücretlerimizi ve sosyal haklarımız alamıyorduk. İşverenin krizi bahane ederek işçi çıkartmak istemesi, ciddi problemleri gündeme getiriyordu. Bu dönemde, genel komiteyi daha işlevli hale getirecek, karar mekanizmalarını işletecek, sağlıklı kararlar alınmasını sağlayacak bir komite ihtiyacı

kendini yakıcı bir şekilde hissettirmeye başladı. Çünkü zorlu bir sürece girmiştik. İşverene karşı tüm iyiniyetli yaklaşımlar sonuçsuz kalmıştı. Onun karşısında daha güçlü durmamız gerekiyordu.

Geçmişte yaşadığımız olumsuz üst komite çalışmasındaki tüm eksikliklerimizi ve yanlışlarımızı dikkate alarak, tekrar dar bir komite oluşturduk. Kolektif çalışmayı tam anlamıyla hayata geçirmede yaşadığımız sıkıntılara rağmen, bu sefer daha deneyimliydik. Zaman içinde komitemizin işyerindeki etkinliği arttı. Direnişe geçtiğimiz güne kadar fabrikada yaşanan tüm sorunların çözümünde, alternatifler üretmede etkin bir rol oynadı.

Komiteli çalışmanın önemi

Kapitalizm bir sistem olarak varolduğundan bu yana, yeryüzü bu sistemin ortaya çıkardığı iki uzlaşmaz sınıf olan işçi sınıfı ile burjuvazinin mücadelelerine sahne olmuştur. Gelinen yerde, işçi sınıfı da burjuvazi de, bu mücadelelerden ciddi birikimler elde etmiştir.

İktidarı elinde tutan güç olarak burjuvazi pek çok imkana sahiptir. Zor aygıtı, medya, işçi sınıfının belli kesimlerini satın alma olanakları, eğitim kurumları vb. ile işçi sınıfını kendi ideolojisine göre şekillendirmeye çalışmaktadır.

Ama bizler biliyoruz ki, burjuvazi ne kadar kendi düzenini allayıp pullasa da, işçi sınıfını ideolojik olarak kuşatmaya çalışsa da, kapitalizmin "kâr, daha çok kâr" mantığına dayalı işleyişinden dolayı, işçi sınıfının insanca yaşam özlemlerine yanıt verme imkanlarından yoksundur. Dolayısıyla emek-sermaye çelişkisini ortadan kaldırmak mümkün değildir.

Türkiye'de ve dünyamızda işçi sınıfı, sömürüsüz bir

dünya yaratacak devrimci dönüşümlerin öncü toplumsal gücüdür. Bu nedenle sınıfın örgütlülüğü ve sınıfsal mücadelesi insanlık adına yaşamsal bir öneme sahiptir. İşçi sınıfının bu mücadeleyi kendiliğinden varetmesi, gerçek bir sınıf bilincine kendiliğinden ulaşması mümkün değildir. Sermayenin işçi sınıfını kendi ideolojisine göre şekillendirme, mücadelesini düzen kanallarına akıtma imkan ve becerisine sahip olduğu kapitalist sistemde, işçi sınıfına sınıfsal bilinç taşınmak zorundadır. Bu da işçi sınıfını daha ileriye taşıyacak, onu sınıf mücadelesinde öne çıkaracak olan öncü öznenin işidir.

Sınıfı bilinçlendirme süreci disiplinli bir çalışmayı, planlı ve programlı hareket etmeyi gerektirmektedir. Çünkü sermaye sahip olduğu kurumlar ve olanaklar sayesinde işçi sınıfının karşısına çok güçlü ve örgütlü bir sınıf olarak çıkıyor. İşçi sınıfı da yıllardır sermayenin karşısına bir güç olarak çıkabilmek için örgütlenmeye çalışıyor. Ama halihazırdaki tek örgütlülükleri olan sendikalar, burjuvazinin sendika ağaları üzerinden kurduğu denetimden dolayı, çoğu kez sınıfı kapitalizme eklemleme misyonunu yerine getiriyorlar.

Sendikalar işçi sınıfının en önemli ekonomik mücadele araçlarıdır. Ama sınıfsal bilinç yaratmada ekonomik mücadele tek başına yeterli olmamaktadır. İşçi sınıfının sınıfsal bilinç kazanmasının araçları ve olanakları yaratılmalıdır.

Fabrikalar sömürünün açık ve net bir şekilde yaşadığı alanlardır. Sınıfın sermaye karşısına bir güç olarak çıkabilmesi, saldırıları göğüsleyebilmesi, taban inisiyatifine dayanan örgütlenmelerle birleşik bir güç olarak davranabilmesine bağlıdır. Bu da, işyerlerinde kolektif ve organize bir çalışmanın ifadesi demek olan,

öncü işçilerden oluşan komiteleşmeleri gerektirmektedir. Kolektif çalışma işçi sınıfının bünyesine taşıdığı zaafların giderilmesinde, sınıfsal bilincin gelişmesinde en önemli araçtır. İşverenin işçiler üzerinde oynadığı oyunları bozmak, körüklediği suni çelişkileri ortadan kaldırmak, gelebilecek saldırılara karşı perspektif üretmek, kolektif ve bilinçli bir çalışmayla mümkündür. Bu da komiteleşmelerin artan önemini ortaya koymaktadır

Aymasan'da direniş komiteleri

31 Mayıs sabahı fabrika kapılarının 246 işçiye kapanması ile direnişimiz başladı. Ama direnişe çıkmak yalnızca bir başlangıçtı. Süresi belli olmayan ve hedefi kazanmak olan bir direnişti bu. Bizi çok büyük sıkıntılar bekliyordu. Kültür, bilinç düzeyi ve siyasi eğilimleri farklı 246 işçi ile başlamıştı direnişimiz. Olabildiğince çok işçiyi direniş çadırında tutmak, eğitmek, sınıf bilincini geliştirmek gerekiyordu.

Kadın işçilerin aile ve çevre baskısından kaynaklanan sorunları da gündeme gelmeye başlamıştı. Buna rağmen Aymasan'ın kadın işçileri erkek arkadaşlarından hiç de geri kalmadılar. Her türlü baskı ve zora karşı emeklerine sahip çıkmanın önemini kavradılar ve zaman içinde ailelerinin de desteğini alarak direnişe dört elle sarıldılar.

Ama her kazanım binbir emekle sağlanıyordu. İşçilerin aileleri ile görüşmek, hem işçi arkadaşlarımızı hem de ailelerini ikna etmek, ekonomik sıkıntılar başta olmak üzere pek çok sıkıntıya göğüs germelerini sağlayarak onları mücadeleye çekmek, yoğun bir emek ve fedakarlık gerektiriyordu.

Direniş çadırımız hem içeride hem de dışarıdan pek çok tehlike ile yüzyüzeydi. İçeride huzursuzluk çıkarmak isteyenlerin, işvereni çadırda olanlar hakkında bilgilendirenlerin, dışarıdan bizleri parçalamak için çeşitli söylentiler çıkaran işveren ve polislerin çadırımız üzerindeki bozguncu etkileri ortadan kaldırılmalıydı.

Bu da daha planlı ve programlı bir çalışmayı gerektiriyordu. Direniş öncesinde varolan işyeri komitemizin yanı sıra, direnişin başladığı günlerde, direnişi ileriye taşıyacak, fikir üretecek, dışa ve içe dönük çalışmalarımızı organize edecek komiteler oluşturduk.

Oluşturulan komiteler şunlardı:

İç Komite: Direniş çadırının iç güvenliğini korumak ve sağlamlaştırmak, direnişi bırakan işçilerin evlerine giderek ikna edip tekrar direnişe katılmalarını sağlamak, çadır içerisinde disiplinli ve programlı bir çalışmayı sağlamak, çadırda görevlendirmeler yapmak (çay, yemek ile ilgilenme, misafirleri karşılama, vb.).

Dış Komite-Basın Komitesi: Direnişimizi basına ve kamuoyuna duyurmak, kamuoyunun maddi-manevi desteklerini sağlamak. Direnişin duyurulması için gerekli materyallerin (bildiri, ilan, afiş) hazırlanmasını ve dağıtılmasını organize etmek.

Mahalli Komite: Çevre halkının direnişe olan duyarlılığını arttırmak, desteklerini sağlamak.

Mali Komite: Bir direnişin can damarlarından olan mali durum, direnişin devamlılığında önemli bir faktördür. Bu nedenle, direnişimize gelen yardımların denetimi, yapılacak organizasyonlardan elde edilen gelirin denetimi, işçiler arasında eşit paylaşım, işçilerin yaptığı harcamaların denetimi için bir mali komite oluşturduk.

İşçi sınıfının geçmiş deneyimlerinden, başarıya ulaşmak için bu tür organizasyonların hayati bir önem taşıdığını biliyoruz. Ama komiteler üzerinden böyle bir işbölümümün yapılması sıkıntılarımızı istediğimiz düzeyde gidermedi. En önemli sorunlarımızdan biri, oluşturulan bu komitelerin çalışmalarını sağlamaktı. Komitede yer alan arkadaşlarımız çadıra ne pahasına olursa olsun sahip çıkan, gecesini gündüzüne katan, samimi ve duyarlı arkadaşlardan seçilmişti. Ne var ki kolektif çalışma için bunlar yeterli olmuyordu. Bizler bunu yaşayarak gördük. Kolektif çalışmayı özümseme ve hayata geçirmenin güçlüklerini yaşadık. Benmerkezli davranışlar, kariyerizm hastalığı, işçiler arasındaki eşitsizlikler vb. de karşımıza çıkan ciddi engellerdi.

Pratik kişilerin aynasıdır. Fabrikada çalışırken duyarlı dediğimiz, gözümüzü diktiğimiz, güvendiğimiz arkadaşlarımızın aşması gereken zayıflık ve zaafları vardı. Bunlar komite çalışmalarında ve çadırın günlük yaşamında kendini ortaya koymuştu. Düzene muhalif olmak yetmiyordu. Düzenin şekillendirdiği kişiliği aşabilmek temel önemde bir sorundu. Zira öncülük kariyerizmle, bireycilikle, benmerkezcilikle bağdaşmaz; bu zaafların olduğu yerde öncülükten bahsedilemezdi.

Bunlar direnişimizde ve komitelerimizde öncelikle yok etmek zorunda olduğumuz hastalıklardı. Samimiyetinden şüphe etmediğimiz arkadaşlarımızın çabası ve özverisi, bu zayıflıkların dışa yansımasının önüne geçiyordu. Sendika yöneticilerimizin de yerinde müdahaleleriyle, bu zayıflıkların farkında olan işvereni daha da umutlandıracak davranışların etkisini azaltabildik.

Direniş çadırı hepimiz için birer okul oldu. Direniş tecrübemiz yoktu. Bundan kaynaklanan tüm eksiklik ve hatalarımıza rağmen, komiteler direnişin sağlıklı

gelişiminde önemli bir rol oynadılar. Düzenlediğimiz etkinlikler, faaliyetler, eylemlilikler bunun kanıtıdır.

Bizler, direniş komitelerinde yer alan işçiler ve direnişi başından sonuna kadar binbir sıkıntı ve fedakarlıkla sırtlayan işçi arkadaşlar olarak, artık beş ay önceki işçiler değildik. Yaşamda herşeyin yazılanlar, çizilenler ve söylenenler kadar kolay olmadığını gördük; müdahale etmenin, değiştirme ve dönüştürmenin zevkini ve zorluklarını yaşadık. Başarının yarattığı mutluluğu tattık. Bu direniş bize kazanmak için bedel ödemeyi göze almanın gerektiğini öğretti. En büyük kazanımımız, bizzat yaşayarak edindiğimiz deneyim, tecrübe ve birikim oldu.

Aymasan direnişinin diğer direnişlerden farklı yanları

Aymasan direnişini değerlendirirken ve diğer direnişlerden farklılıklarını ortaya koyarken, 170 gün süren bu direnişin hangi şartlarda yaşandığına bakmak gerekiyor.

Aymasan direnişi, Şubat krizinin faturasının emekçilere çıkartıldığı, kazanılmış hakların gaspına yönelik saldırıların yoğunlaştığı, işsizler ordusunun çığ gibi büyümesine karşın toplumun en örgütlü kesimi olan sendikalardan bile tepkinin gelmediği, devletin saldırılarının katliamlara varmasına rağmen hapishanelerde yüzlerce insanın ölümüne ve sakat kalmasına göz yumulduğu bir süreçte yaşandı.

Sınıf mücadelesinin geçmiş deneyimleri bizlere göstermektedir ki, bu krizlerin faturasını ödemek emekçilerin kaderi değildir. Koşullar ne kadar kötü olursa olsun, işçilerin birlik ve mücadelesi sonucunda

kazanan işçi sınıfı olmuştur.

Aymasan direnişi de, tüm olumsuz koşullara rağmen, saldırılara karşı bir başkaldırı olarak kendini ortaya koydu. En önemli avantajlarımızdan biri, uzlaşmayı değil mücadeleyi temel alan, sınıf perspektifini hayata geçirmeye çalışan, Tuzla ve Kazlıçeşme'de bir mücadele geleneği yaratan ilkeli bir sendikada örgütlü olmamızdı.

Direnişe başlarken birçok avantaja sahiptik. Bir direniş deneyimimiz olmasa da, sendikalaşma sürecinde ve sendikamızı yaşatma çabamızla deneyimler edinmiştik. İşverenin baskılarına karşı kısa süreli direnişler, sendikadan toplu istifalar ve kalan 40-50 sendikalı işçi ile tekrar örgütlenme çabamız ve başarımız, tüm bu süreçte yaşadıklarımız, bizlere örgütlülüğümüzü korumanın ne kadar zor ve çetin bir iş olduğunu göstermişti. Kazanmak, özveri, çaba ve kararlılık gerekiyordu. İşverenin vaadlerine inanmamamız gerektiği, kazanılmış haklarımızı korumak ve yeni kazanımlar elde etmek için birlikte mücadele etmemiz gerektiği pek çok işçi arkadaşımızın beynine kazınmıştı. Direniş öncesi edindiğimiz bu deneyimler, bize direniş sürecinde büyük kolaylıklar sağladı.

Fabrikanın önüne kurduğumuz direniş çadırının konumu da avantajlarımızdan biriydi. Çadırımız, bir tarafı mahalle bir tarafı sanayi bölgesi olan alanın ortasında yer alıyordu. Hemen önünde minübüs yolunun geçtiği işlek bir cadde vardı. Bu, mahalle halkıyla ve işe gidiş-dönüşlerinde işçilerle diyalog kurmamızı kolaylaştırıyordu.

Direniş boyunca sosyalist basın, sendikamız ve öncü işçilerin işbirliği içinde hareket etmeleri, direniş boyunca yaşanan sıkıntılarımızın hafifletilmesinde önemli bir rol oynadı.

5 ay süren direnişimiz tüm eksikliklerine rağmen başarıyla sonuçlandı. Bu süreç, direnişe geçen işçilerin sınıf bilincinin gelişmesini, sınıf dostlarını ve düşmanlarını çok net bir şekilde görmelerini sağladı.

Direniş sürecinde en önemli sorun işçilerin bilinç düzeylerinin farklılığıydı. 246 işçiyi bir arada tutmak, her geçen gün azalan sayımızı tekrar arttırmak gibi bir sorunumuz vardı. Bu nedenle işçilerin eğitimi birinci derecede önem taşıyordu. Bu eğitim zaten bir okul olan direniş çadırında yapılacaktı. Kamuoyuna sesimizi duyurmamız ve desteklerini almamız gerekiyordu. Bu direnişimizin başarısı için olmazsa olmaz koşullardandı. Bu nedenle işçilerin teorik eğitiminin yanında pratik eğitimi daha fazla ağırlık kazanmaktaydı.

Aymasan direnişi boyunca, sesimizin kamuoyuna duyurulması ve işçiler arası birlikteliğin pekiştirilmesi için pratik faaliyetlere önem verildi. Fabrika önünde basın açıklamaları, Büyük Klüp önünde eylem, İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğü önünde basın açıklaması ve işveren hakkında şikayet dilekçelerinin müdürlüğe iletilmesi, Kartal Meydanı'nda basın açıklaması, İHD'de basın açıklaması, Aymasan işçilerinin kamuoyuna seslerini duyurmak için gerçekleştirdiği eylemliliklerdi.

Bu eylemlilikler içinde işverenin yalısının önünde yapılan eylem, hayata geçirilişi ve militan karakteri ile önemli bir yere sahiptir. İşverenin zenginliğinin simgesi olan yalısının önünde eylem konulması, dikkat çekmesini sağladı. Son yıllarda sermayenin eylemlere dönük saldırılarını göz önüne alarak önden gerekli önlemleri aldık. Eylemimizi başarıya ulaştırmak için büyük bir gizlilik içinde hareket ettik. Aksi takdirde bizler daha Kartal'dan çıkmadan polis tarafından engellenecektik. Eylem tam bir gizlilik içinde, birkaç kişinin bilgisi

dahilinde planlandı. İşçi arkadaşlarımız otobüslere bindiklerinde, nereye gittiklerini bilmiyorlardı. İşverenin boğazdaki yalısının önüne gelindi. Hedefimize ulaşmıştık. Yalı önünde işverenle görüşmek için beklemeye başladık. İki saatlik oturma eyleminden sonra kolluk güçleri zor kullanarak bizleri ve sendikacı arkadaşlarımızı gözaltına aldı.

Dışa dönük eylemlerin yanı sıra çadırda da pek çok etkinlik gerçekleştirdik. 15-16 Haziran anması, mahalle halkının katılımı ile gerçekleştirdiğimiz halk günü, işçilerin el emeklerinin sergilendiği kermes, katılımın çok yüksek olduğu Aymasan işçileri ile dayanışma gecesi düzenledik. Basına ve kamuoyuna yaşadığımız gelişmeleri bildirmek için onbinin üzerine bildiri dağıtımı yaptık, kalem satışları gerçekleştirdik.

Direniş süresince bizlerle aynı sorunları yaşayan işçilerle dayanışmayı hedefledik. Aynı sürece denk gelen Aktif Dağıtım ve Göktaş işçilerinin direnişleri ile direnişimizi ortaklaştırmak, birlikte eylemler yapmak için çaba sarfettik. Sık sık direnişlerini ziyaret ettik, direnişimizi ziyaret ettiler. Aktif Dağıtım ve Göktaş işçileri ile birlikte hareket etmek, dayanışmayı örmek, bu zorlu süreçte destek sunmak ve almak çok önemliydi. Direnişleri ortaklaştırmak ve ortak eylem koymak gücümüze güç katacak, sesimizin daha gür çıkmasını sağlayacaktı. Sermayeyi korkutacak, hedeflerimize ulaşmamızı çabuklaştıracaktı. Bu amaçla Aktif Dağıtım ve Göktaş'taki duyarlı işçilerle biraraya geldik, fakat birkaç toplantıya rağmen somut eylem kararları alamadık. Bizlerin ve sendikamızın tüm çabalarına rağmen işçiler sendikalarından destek alamadılar.

Bu da sendikal bürokrasinin sınıf mücadelesinde nasıl ciddi bir engel olarak karşımıza çıkabileceğini gösteriyor.

Sermaye kendi çıkarları için güçlerini birleştirmeyi ve organize hareket etmeyi başarabiliyorken; biz ezilenler, sömürülenler, hakları her geçen gün ellerinden alınanlar olarak biraraya gelmeyi beceremiyoruz. Buna en büyük katkıyı hain sendika ağaları yapıyorlar. Aktif Dağıtım ve Göktaş işçilerinin örgütlü oldukları sendikalar kendi başlarına hareket etmeyi tercih ettiler.

Aktif Dağıtım direnişi hala devam ediyor. Göktaş işçileri 85 kişi ile 14 Eylül 2001 tarihinde çıktıkları direnişi, 14 Aralık 2001 tarihinde yargıya başvurma kararı ile sona erdirdiler. Aynı dönemde, Bursa'da Üç Yıldız fabrikasında Haziran 2001'de işten atılan işçilerin 112 gün süren direnişleri, yine tazminatların alınması için yargı yoluna başvurma kararı ile sona erdirildi.

Direniş sürecimizdeki etkinlik ve eylemlerin başarıyla gerçekleştirilmesi, disiplinli ve organize bir çalışmayı zorunlu kılıyordu. Bizler kazanmak için yola çıkmıştık. Bunun biricik yolu komiteli çalışmayı esas almaktan geçiyordu. Bu nedenle, sendika yöneticilerimizin de önerisiyle, direnişin ilk günlerinde, direnişimize yön verecek komiteleri oluşturduk. Sendikacıların da yer aldığı, işçiler içinde duyarlılığı, samimiyeti ile öne çıkan işçilerden oluşan komitemiz, tüm eksikliklerine rağmen direniş boyunca kolektif bir çalışma ortaya koymaya çalıştı. Bu, direnişimizin kazanımla sona ermesinde önemli bir rol oynadı

Aymasan direnişi, fabrikaların bir bir kapandığı, işten atmaların yoğun olarak yaşandığı, fakat buna rağmen kriz gerekçesiyle tepkisiz kalındığı bir süreçte yaşandı. Özellikle bulunduğu bölgede hiçbir direniş olmamasından kaynaklı, direnişimiz öncü bir rol üstlendi. Daha sonra başlayan direnişlere de örnek teşkil etti.

Yakın bölgede Aksu Elektrik'te çalışan işçiler hiçbir

hakları verilmeden işten atılmışlardı. İşçiler direnişi ziyarete gelmiş, haklarını almak ya da işlerine geri dönmek için ne yapmaları gerektiği konusunda direnişçilere danışmışlardı. Direnişçilerle ve Deri-İş Sendikası yöneticileriyle konuşan işçiler direniş kararı aldılar. Örgütlü olmayan bir işyeri olmasına rağmen, birkaç gün süren direnişten sonra haklarını aldılar. Bu olay Aymasan direnişçilerinin de kendilerine güvenlerini artırdı. Aymasan işçileri, işçi sınıfına örnek olduklarını, öncü bir direniş yürüttüklerini bu somut örnek üzerinden daha iyi algıladılar. Bu, direnişin daha kararlı ve sağlam yürümesi konusunda etkili oldu.

Direniş üzerine değerlendirmeler

31 Mayıs günü başlayan Aymasan direnişi tam 170 gün sürdü. 170. günün sonunda direnen işçiler, işten çıkarılmadan kaynaklı bütün haklarını alarak direnişe son verdiler.

Aymasan direnişi sınıf mücadelesi açısından önemli dersler içeriyordu. Direniş, bitmesinin hemen sonrasındaki süreçte, hem işçiler, hem sendika, hem de direnişi kendi direnişi olarak sahiplenen sosyalist basın tarafından değerlendirmelere tabi tutuldu. Bir direnişin bütün yönleriyle özümsenmesi ve ortaya konması açısından önemli gördüğümüz bu değerlendirmelerin kitapta yer almasını önemli ve anlamlı bulduk. Bu bölümde işçilerin, sendikanın ve kitabın çalışmasına katılan sosyalist basının direniş üzerine değerlendirmeleri yer alıyor.

Aymasan işçilerinin direniş değerlendirmesi:

Direniş mücadele eden işçiler lehine bitmiştir

Sermaye, "yeni dünya düzeni", "küreselleşme" adı altında uluslararası düzeyde merkezileşirken; işçi ve emekçilere, İMF ve Dünya Bankası'na bağımlı politikalarla işsizlik, yoksulluk ve açlık dayatılıyor. Taşeronlaştırma, özelleştirme, esnek üretim gibi uygulamalar hayata geçirilmeye çalışılıyor. Ülkede üretim ortadan kaldırılıyor, tamamen dışa bağımlı politikalarla emperyalizmin uşaklığı yapılıyor.

İşçilerin çıkarlarını koruması gereken sendikalar ise, işverenlerden önce krizi gerekçe göstererek, işçiler aleyhine olan her türlü uygulamayı kabul ediyorlar. Hatta bununla da yetinmeyerek, işverenleri kendi yarattıkları krizden kurtarma çabası içine girerek fon aktarma cüretini bile gösterebiliyorlar. Örgütlü olunan yerlerde bile işçilerin, yaşanan ekonomik ve siyasi baskılar karşısında kendi sınıflarının karşıtı düşünce ve ideolojilere savrulduğu olumsuz bir süreçten geçiyoruz.

Biz Aymasan işçileri de yaşanan bu genel sorunlardan payımıza düşeni aldık. Fakat saldırılar karşısında sessiz kalmadık, kabullenmedik. 31 Mayıs sabahı işe geldiğimizde kapıların yüzümüze kapandığını gördük. Bu son dönemde hiç de yabancı olunmayan bir durumdur. Kriz bahanesiyle işverenlerin tümü bu yola başvuruyor, bir bir fabrika bacaları sönüyor ve her geçen gün işsizler ordusuna yenileri katılıyor. Yapılan bu haksız uygulama karşısında, hak almanın yolunun mücadeleden

geçtiği inancıyla, sendikamız Deri-İş önderliğinde direnişe başladık.

Direniş sürecine gelmeden önce, çalıştığımız süre boyunca da ödemelerde sıkıntılar yaşıyorduk. Her türlü fedakarlığı göstermemize rağmen işverenin bir anda tüm işçileri kapıya koyması karşısında, işçiler emek-sermaye çelişkisini somut olarak yaşadılar. İşverenin amacı taşeronlaştırmak, esnek çalışmaya geçmek, örgütsüz, sendikasız çalıştırmaktı. Yani saldırı esas olarak örgütlülüğe karşı yapılmış bir saldırıydı.

Direnişin başında ilk olarak direniş komiteleri kurarak çalışmalarımıza başladık. Bunlar, kendi iç örgütlülüğümüzü sağlamlaştırmak, direnişe katılmayan işçilerin katılımını sağlamak için oluşturulan iç komiteler şeklindeydi. Amacı mahalle halkını, çeşitli kitle örgütlerini ve kamuoyunu bilgilendirmek, direnişimize maddi-manevi katkılarını sağlamaktı. Bu çerçevede basın komiteleri, mali komiteler vb. komiteler kurduk.

Komitelerimiz ve sendikamızla birlikte toplantılar yaparak önümüze hedefler koyduk. Direniş ruhunu canlı tutmaya çalışarak, çadır önünde, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nde, Kartal Meydanı'nda ve İHD'de basın açıklamaları yaparak, direnişimizi kamuoyuna duyurduk. Patron Duran Akbulut'un başkanlığını yaptığı Büyük Klüp önünde oturma eylemi yaptık. Yine patronun yalısı önünde basın açıklaması yaparak işvereni görüşmeye çağırdık. Eylemde saldırıya uğradık, gözaltına alındık. Yapılan bu saldırılar karşısında ilk defa devletin güvenlik güçleriyle karşı karşıya gelen işçilerin birlikte ve kararlı karşı duruşları, belleklere kazınacak şekilde bir etki bıraktı.

Saldırıların sadece Aymasan'a yönelik bir saldırı olmadığının, genel ve sistemli saldırıların bir parçası

olduğunun bilinciyle diğer eylemliliklere de katıldık. Küreselleşmeye karşı da alanlarda yerimizi aldık. İşçiler fabrikaları, kitle örgütlerini, çevre halkı dolaşarak bildiriler dağıttılar, kendilerini ifade ederek mücadelede aktifleştiler. İşçilerin emek ürünü olan etkinlikler gerçekleştirildi. Bu arada, direnişi ziyarete gelen sınıf dostlarımız gözaltına alınarak gözdağı verilmeye, direniş yalnızlaştırılmaya çalışıldı. Tüm baskı ve gözdağlarına rağmen direnişimiz kararlılıkla devam etti.

Varolan diğer direnişlerle (Aktif Dağıtım, Göktaş gibi) ortak komiteler oluşturuldu. Direnişleri bütünleştirme çabalarımız oldu. Direnişlerin tek başına dar eylemliliklerle kendisini ifade etmesinin mümkün olamayacağını, genel eylemliliklere dönüşemeyeceğini biliyorduk. Direnişlerin kendi özgül sorunlarının genel sorunlardan bağımsız olmaması, genel sorunlara karşı koyuşun hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktaydı. Bu düşünceyle biraraya geldik ve deneyimlerimizi birbirimize aktardık. Kısmen olumlu sonuçlar veren bu iyiniyetli çabalarımıza rağmen, bu ortaklık somut olarak genel eylemliliklere dönüşemedi.

Direniş süreci içinde işçilerin direnişe bakışı, gelişen ve dönüşen bilinç düzeyleriyle birlikte farklılaşmaya başladı. Çadırda birlikte üretmeyi ve paylaşmayı öğrendik. İşverene karşı ortak çıkarlarımız için birlik ve beraberlik içerisinde mücadele etmeyi öğrendik. Senelerdir çalıştığımız işyerinde farkında olamadığımız gerçeklikleri çadırda gördük. Sorunlarımızın genel olarak işçi sınıfının sorunu olduğu bilincimize yerleşti ve bu yüzden direnişimizi işçi sınıfının direnişi olarak kabul ettik.

6 aylık süreçte işçilerde genel olarak politikleşme ve bilinç sıçraması yaşandı. Bu gelişim ve dönüşümde sosyalist basının çabası ve katkısı büyüktür. Direnişin ilk

günlerinde sosyalist basına yabancı olan, tanımayan işçiler çeşitli kaygılarla tepkili yaklaşmışlardı. Fakat süreç içerisinde bu kaygılar dostluklara ve ortak üretime dönüştü. Zaman zaman düşen direnişin ivmesinin yükseltilmesinde sosyalist basın büyük ölçüde etkili oldu. Zamanla dostumuzu, düşmanımızı tanıdık. Kuponlarını aldığımız, dedikodu haberlerini takip ettiğimiz boyalı basın ve medya değil, geceli-gündüzlü bize çadırda destek veren sosyalist basın yanımızdaydı. Bugüne dek kurtuluşumuzu vaadeden, oy vererek umut beslediğimiz düzen partileri de yanımızda yoktu. Halkın güvenliğini sağladığını düşündüğümüz devletin emniyet güçleri bizlerin değil, sermayenin korumalığını yapıyorlardı.

Çadırımıza Topselvi halkı ilk günden beri destek verdi ve sahiplendi. Yalı eyleminde gözaltına alındıktan sonra çadıra döndüğümüzde, bizleri geniş katılımlı bir şekilde bekleyerek, bizi her yönüyle sahiplendiklerini gösterdiler. Fakat çevre halkla oluşturulan bu ağı ciddi mahalle komitelerine dönüştürememek de bizim eksikliklerimizden biri oldu.

Çeşitli demokratik kitle örgütleri ve sendikalar da direnişimize destek sundular. Fakat özellikle sendikalardan, tabanlarını harekete geçirme, direnişi bu şekilde kitleselleştirme ve genelleştirme beklentisi içerisinde olduğumuzu her seferinde dile getirmemize rağmen, bu sağlanamadı.

Sonuç olarak direnişimiz 6. ayında, işverenle yapılan görüşme sonucu bitti. İşveren üretime dönmeyeceğini, dönmesi halinde direnişteki işçileri öncelikle alacağını içeren bir protokol imzaladı. Direnişi esas alan işçiler, direnişe katılmayan işçilerden öncelikli olarak haklarının tamamını aldılar. Bu sonuç, mücadele eden işçilerin maddi anlamda da direnmeyen işçilerden daha kazanımlı

olduğunun göstergesiydi.

Aymasan direnişçileri olarak, direnişimizin bitişi ile ilgili yaptığı haberden dolayı, *Evrensel* gazetesini kınıyoruz. Direniş süresi boyunca çadıra uğramayan, yaşanan olumlu gelişmelerle ilgili haber yapmayı tercih etmeyen, zaman zaman küçük haberlerle geçiştiren *Evrensel* gazetesi, yaptığı bu olumsuz haberi gazetenin en iyi görünen bir yerinde, bugüne dek yapmadığı bir şekilde yayınlamıştır. Direnişi iki kelimeyle özetlemiş, işçilerin çoğunluğunun direnişle ilgili düşüncelerini almaya gerek duymadan bir habere konu yapmıştır. Sözkonusu haber, direnişin işçilerin kararları dışında, onların istemediği bir tarzda bitirildiği izlenimi vermektedir. Bu tamamen siyasi çıkar gözeten, faydacı ve iyiniyetli olmayan bir yaklaşımdır.

Aymasan direnişi bugüne dek işçiler ve sendikanın ortak toplantılarından çıkan düşünce ve kararlar doğrultusunda yönlendirilmiş ve bu yöntemi esas almıştır. Son olarak direnişin bu şekilde bitirilmesi kararı da yine aynı bakışaçısıyla alınmış, işçilerle birlikte direnişin nasıl kazanımla sonuçlanacağı değerlendirmesi yapılarak, direnişi esas alan işçiler lehine bitirilmiştir. Yapılan bu olumsuz haberdeki tavır, işçi sınıfı mücadelesini kendisine misyon biçtiğini söyleyen bir gazeteye uygun bir tavır değildir.

Direnişin değerlendirilmesi yapılırken, eksikler ve hatalar kuşkusuz gözardı edilmemelidir. Direnişin yaşanacak olan direnişlere örnek teşkil etmesi ve işçi sınıfı hareketine katkı sunabilmesi için objektif bir tahlili yapılmalı ve dersler çıkarılarak deneyimleri aktarılmalıdır. Fakat bu yapılırken, kesinlikle sözkonusu örnekteki gibi dar siyasi çıkarlar değil, işçi sınıfının ortak çıkarları gözönünde bulundurulmalıdır.

Direnişin işe geri dönüşle sonuçlanması, bizler ve işçi sınıfı adına en büyük kazanım olacaktı. Bu hedeflere ulaşamamanın altında yatan genel ve özel sebepler vardır. Genel anlamda koşulların olumsuzluğu ve bu hedefin önünde ciddi engeller olması; özelde ise öncü diyebileceğimiz, direnişi yönlendirmeye çalışan işçilerin direniş öncesi ve sonrasında ciddi örgütlülükler oluşturamaması, kolektif çalışmayı gerçek anlamda hayata geçirememesidir. Öncü işçilerin asıl taleplerini ve hedeflerini geniş işçi kitlelerine yansıtamamaları, ortak talepler haline getirememeleri de önemli eksikliklerdendir.

Sonuç olarak, tüm eksikliklere rağmen direniş mücadele eden işçiler lehine bitmiştir. Ayrıca işçilerin direniş sürecinde yaşadığı politikleşme ve dönüşme, işçi sınıfına yeni öncüler kazandırmıştır. Yapılan eylemlilikler ve direnişin genel tavrı, olumlu etki ve deneyimler bırakacak kadar önemlidir.

Aymasan direnişi işten çıkarmaların arttığı, sendikal örgütlülüklerin dağıtılmaya çalışıldığı, tüm örgütlü kesimlere saldırıların alabildiğine yoğunlaştığı olumsuz bir süreçte, işçi sınıfı adına olumlu deneyimler bırakan bir mücadele olmuştur. Sürecin olumlu ya da olumsuz değerlendirmesini yapan herkesin kendisini de sorgulaması gerekir.

Birlik, mücadele, zafer!

Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz!

Aymasan direnişçileri

Deri-İş Sendikası'nın değerlendirmesi:

Bir direnişin ardından...

31 Mayıs sabahı başlayan ve 16 Kasım tarihine kadar devam eden Aymasan direnişi bu iki tarih arasına sıkıştırılacak bir mücadele süreci değildir.

Sendikalar kapitalizmin egemenliğinde işçi sınıfının ve toplumsal yaşamın vazgeçilmez örgütlenme alanlarıdır. Ama kârlarından başka bir şey düşünmeyen sermaye sendikaları bir baş belası, kurtulmak gereken bir illet gibi algıladıklarından, onun fabrikalara girmemesi için her türlü yol ve yöntemi kullanmaktadır.

Aymasan ayakkabı fabrikasındaki sendikalaşma ve sendikalı çalışma süreci işçiler açısından hiç de kolay olmamıştır. 650 işçinin çalıştığı fabrikada sabah 9 akşam 9 çalışma saatleri normal çalışma sürelerine dönüştürülmüş, sağlıksız bir ortamda çalıştırılmaktaydılar. Ücretler ise asgari ücret düzeyindeydi. İdarenin baskısı altında ezilen işçiler bu koşullara daha fazla sessiz kalamadılar.

İşçiler içinde kendiliğinden oluşan bu başkaldırı sonucu örgütlenme ihtiyacı duydular. Onlar baskısız, tehditsiz bir çalışma ortamı, insanca yaşamalarını sağlayacak ücret ve sosyal hak istediler. Bu isteklerini gerçekleştirmek için de T. Deri-İş Sendikası'nda örgütlendiler. İşveren işçilerin sendikalaşma çabalarını büyük bir tepki ile karşıladı. İşçilerin üzerindeki baskı ve tehdidini arttırdı, hatta işçilerin bir kısmını kapı dışarı etti. Ama sendikayı fabrikaya sokmaya kararlı Aymasan işçileri, üretimi durdurarak dışarıdaki arkadaşlarına sahip çıktılar ve sendikalaşmadaki kararlılıklarını işverene kanıtladılar. İşveren, sonunda

sendikayı kabullenmek zorunda kaldı ve o günden sonra Aymasan ayakkabı fabrikasında sendikal çalışma başlamış oldu.

17 Ekim 1997 tarihinde Topselviler'deki düğün salonunda bir tanışma toplantısında biraraya gelen sendika yöneticileri ve üyelerimiz, aynı salonda 7 Kasım'da da temsilci seçimi ve toplu sözleşme taslağını görüşmek üzere toplandılar. 21 Kasım Cuma günü de işverenle toplu sözleşme görüşmeleri başlamış oldu. Haftalarca süren görüşmelerden sonra, sonunda işveren işçilere çok önemli ekonomik ve sosyal haklar sağlayan sözleşmeye imza attı.

Ama Aymasan ayakkabı fabrikasında sendikalaşma, toplu sözleşme süreçlerinin başarı ile atlatılması ne işvereni yıldırmış ne de işçiler arasında gerçekleşmesi gereken birlik ve dayanışmayı tam olarak yerleştirmişti.

İşçiler arasındaki grupçuluk, kalifiye işçilerle kalifiye olmayan işçiler arasındaki ayrılıklar, işverenin katkıları ile giderek yokolan değil giderek yükselen bir engel oldu.

1999 yılı toplu sözleşme döneminde işverenin ikinci yıl zammını uygulamak istemeyişi ve işçi çıkartma isteği sendika tarafından kabul edilmeyince, fabrikanın yemekhanesinde işçilerle bir toplantı yapan işveren, sendikadan istifa edildiği takdirde işçilere sendikanın sağlamış olduğu koşullardan çok daha iyi koşullar sağlayacağı, ücretlerini artıracağı sözünü verdi.

İşyeri temsilcilerinin de önderliğinde işyerinde çalışan işçilerden 40-50 işçi dışında tüm işçiler istifa etti. Bu istifalar sonucunda sendikayı fabrikadan kovma hayalleri kuran işverinin hayallerinin gerçekleşmesine ramak kalmıştı, önündeki tek engel istifa etmeyen 40-50 işçiydi. İşçilerin üzerindeki baskılar her geçen gün arttı.

İşveren istifa etmeyen 8 işçiyi işten attı. Kapıda direnişe geçen işçilere işyerinde çalışan işçilerden destek gelmedi. Sendikanın işçilere sahip çıkması, fabrika önünde yaptığı basın açıklaması ile kamuoyu desteğinin sağlanması sonucu, işyerinde çalışmaya devam eden sendikalı işçilerin çıkışı engellenmiş oldu.

İşverenin işçilere sendikadan istifa etmeleri koşulu ile sağlayacağını söylediği imkanlar ve verdiği sözlerin hiçbiri gerçekleşmedi. Aksine çalışma koşulları gittikçe kötüleşmeye başladı. Bundan sonra sendikadan istifa etmeyen üyelerimizle sendika yöneticilerinin gece gündüz demeden işçilerin evlerini tek tek dolaşmaları ile işçiler tekrar sendikaya üye yapıldı.

İşverenin ayakkabı sektörü içinde tek örgütlü fabrika olan Aymasan ayakkabı fabrikasında sendikayı yok etme çabası, tekrar işçiler ve sendika yöneticilerinin büyük çabaları sonucu boşa çıkarıldı.

Ocak 2001 ayı fabrikada ödeme sıkıntılarının başladığı ay oldu. Bu tarihten sonra işçiler ücretlerini ve sosyal haklarını alamadılar. Kısmen yapılan ödemeler işçilerin sıkıntılarını gidermeye yeterli değildi.

İşverenin '97-98 yıllarına göre işlerinde yaşanan kısmen kötüleşme, işçiler arasında derinleşen ayrılıklar, işverenin kalifiye elemanları ile etrafını örmesi ve işçiler arasında yaratılan suni çelişkiler, sendikanın ödeme konusunda yaşanan sıkıntılarda çözüm yolu olarak da işverenle diyalog yolunu seçmesine neden oldu. Fabrikada yaşanan sıkıntılara karşı işçilerin içerisinde tek bir ses yakalanamaması nedeniyle, yapılan eylemlilikler de pasif eylemlerin ötesine geçemedi.

İşverenle yapılan toplantılarda işverenin niyetinin hiç de iyi olmadığı çok kısa bir sürede ortaya çıktı. 1 Haziran tarihinde işverenle bir toplantı yapılacaktı. 30

Mayıs akşamı işyeri komitesi ile yapılan toplantıda işverenin niyeti ve karşılaşabilecekleri konusunda işçiler uyarılmış ve bir direnişe hazırlıklı olmaları çağrısı yapılmıştı. İşveren 1 Haziran'da yapılacak toplantıyı beklemeden işçileri 31 Mayıs sabahı kapı dışarı ederek üretime son verdi. İşçileri ve sendikayı bilgilendirmeden yapılan bu davranış işçilere direnişten başka bir yol bırakmamıştı.

İşveren yaşanan ekonomik krizi de bahane ederek, ülkede yaşanan işten çıkartmalara karşı sendikaların sessiz kalışından cesaret alarak, 246 işçiyi tek kuruş ödemen yapmadan kapı dışarı etti.

Aymasan direnişi de pek çok sıkıntıyı beraberinde getirerek başladı. Gerek sınıfın günümüzdeki nesnelliği, sendikanın bağlı olduğu konfederasyonun duyarsızlığı, direnişin bütün yükünü sendika yöneticileri ve duyarlı işçilerin omuzlarına bıraktı. Sınıf bilincinin yerleşmemiş olduğu Aymasan işçisi için zorlu bir sınav başlamıştı.

Bir direnişin başarılı olabilmesi, işçilerin kararlılığı ve kamuoyu yaratmayla mümkündür. Bu nedenle sendikanın en ciddi gündemi, direniş çadırında işçilerin eğitimi, dışarıda bir kamuoyu yaratmak, maddi-manevi desteği sağlamak oldu.

Sendikanın işverenle yapmış olduğu toplantılar devam etti. İşveren işçilerin içerideki alacakları ve tazminatları için 6 ay sonrasına senet vermeyi, içeride kalan mallarının alınmasına izin verilmesini ve direnişin sona ermesini talep etti. Ama Ocak 2001'den bugüne fedakarlık yapan, ücretlerini ve sosyal haklarını alamayan, dönüşümlü ücretsiz izin kullanan işçilerin ve sendikanın bu şartları kabul etmesi imkansızdı. Ve direniş üretimin tekrar başlaması ve atılan işçilerin tekrar işbaşı yapılıncaya kadar devam etmesi koşulu ile devam

edecekti. İşçiler direniş boyunca fabrikadan mal giriş ve çıkışını engellediler.

Artık işçilerin kararlılığını sağladıktan sonra kamuoyu yaratmak için harekete geçmek gerekiyordu. Sendikan fabrika ve Kartal Meydanı'nda yapmış olduğu basın açıklamaları ile işçilerin sesini kamuoyuna duyurmaya çalıştı. İşçilerin Aymasan işvereni Duran Akbulut'un başkanlığını yaptığı Büyük Kulüp'ün önünde ve işverenin yalısının yanında yapmış olduğu eylemler, aylardır hiçbir hak gaspına sesi çıkmayan işçilerin ve sendikaların sessizliklerini bozması anlamında sınıf adına yapılan önemli eylemlilikler olmuştur. İşçilerin ve sendikanın bu çabaları sonucu, direnişimiz mahalle halkı ve demokratik kitle örgütleri tarafından gereken ilgiyi görmeye başladı. Direniş çadırı her gün akın akın gelen ziyaretçilerle doldu.

Direnişin süresi uzadıkça sorunlar da gittikçe derinleşmeye başlamıştı. Direniş bir süre sonra 60-70 işçinin üzerinde devam etmeye başladı. Ekonomik sıkıntılar ciddi boyutlara ulaştı. Yapılan yardımlar ihtiyaçları gidermekten çok uzaktı. Hoşnutsuzluklar had safhaya ulaşmıştı.

Direnişçi işçilerin sıkıntılarını gidermek için dayanışma amaçlı kalem satışları, gece ve işçilerin direniş boyunca yapmış olduğu el emeklerinin sergiledikleri bir kermes düzenlendi. Yapılan bu faaliyetler işçilerin ve sendika yöneticilerinin büyük özveri ve çabaları sonucu başarı ile gerçekleştirildi. Aymasan işçilerinin Topselvi düğün salonunda yapılan gecesi büyük bir ilgi ve katılım gördü. Yapılan kalem satışları ve düzenlenen gece ve kermes ile elde edilen tüm gelirler işçilere dağıtıldı. Direniş boyunca çadırda yapılan tüm masraflar, işçilerin çadıra geliş gidişleri için

gerekli araçlar sendikaları tarafından karşılandı.

İşveren cephesi bu süreç içinde yakından takip edildi. İşveren hakkında tüm duyumlar değerlendirildi. Gerek İstanbul içi gerek İstanbul dışında çalıştığı iddia edilen yerler tek tek gidilerek kontrol edildi. İşveren kontrolü yapılan yerlerde, direniş devam ettiği süre içinde üretime devam etmedi. Sendikanın yapmış olduğu tüm bu araştırma ve çabalar, işverenin işyerini uzun bir süre açmayacağı gerçeğine inanması içindi.

Aymasan işvereni direnişin ilerleyen günlerinde sendikamızın görüşme taleplerini geri çevirdi. İşveren sendikasının sürece müdahalesi ile tekrar görüşme koşulları yaratıldı.

Direnişi gelinen noktada, 169 gündür direnişi kararlı bir şekilde götüren işçiler için kazanıma dönüştürmek gerekiyordu. Aksi taktirde, işçilerde son dönemde görülen dağınıklık tüm müdahale ve çabalara rağmen giderilemezdi. Sendikanın direniş komitesi ile yapmış olduğu toplantıda bu gerçeklik tespit edildi. Artık mücadele, direnişi omuzlayan işçiler için içeride olan paralarını nakit olarak alma yönünde değiştirildi. İşverene götürülen bu öneri olumlu karşılandı.

Deri İşverenler Sendikası'nda yapılan ve Aymasan işvereninin katıldığı ve bir süre sonra terkettiği toplantıda, sendika yöneticilerinin kararlılığı neticesinde sonuç alındı. Direnişi tüm aksaklıklara rağmen devam ettiren işçiler, içerideki alacakların ve tazminatların peşin ödenmesi, işçiler istedikleri takdirde 250 milyon fazla bir ödeme ya da dava hakları saklı kalmak üzere anlaşma kararı alındı. Ayrıca Aymasan patronu ile T. Deri-İş Sendikası arasında bir protokol imzalandı. Protokole göre, işveren Aymasan işyerinde veya bu adreste herhangi bir ünvan altında işyeri faaliyetine

devam ederse, işyerinde öncelikli çalışma hakkı direnişe devam eden işçilerin olacak.

16 Kasım 2001'de fabrika önünde yapılan bir basın açıklaması ile direnişin hangi şartlarda ve kazanımlarla bitirildiği kamuoyuna anlatılarak sona erdirildi.

Sınıf mücadelesinde en iyi okul direniş çadırlarıdır. Çünkü çadırlarda işçiler ve sermaye iki taraf olarak karşı karşıya gelmektedirler. İşçiler direniş süresince gerçek sınıf dostlarını da düşmanlarını da net bir şekilde görmekteler. Saflar giderek daha da netleşmekte.

Direniş çadırları işçiler arasında dayanışmanın, birlikteliğin ve eğitimin en yoğun yaşandığı yerdir. Aymasan çadırı da işçiler için hayatlarına yeniden yön veren, taraflarını daha da netleştirdikleri bir okul oldu. İşçiler ile sendika yöneticileri arasındaki dayanışma ve birliktelik, koşullar ne olursa olsun, hangi şartlar dayatılırsa dayatılsın, sınıf perspektifi ile hareket eden sendikacıların diğer sendikal bürokrasi ile aralarındaki farkı çok net bir şekilde gösterdi.

Aymasan direnişi pek çok kazanımla sona erdi. Aymasan direnişi ülkede yaşanan ekonomik kriz karşısında faturanın emekçilere çıkartılmasına, işten atılmalara karşı bir başkaldırıydı. Krizi yaratmayanların bedel ödememesi gerektiğinin ifadesi oldu. Aymasan direnişi sendikal bürokrasiye, sınıftan kopuk konfederasyonlara bir cevap oldu.

Aymasan işçisinin bitmeyen kavgası

31 Mayıs 2001 tarihinde başlayan Aymasan direnişi, 16 Kasım 2001'de sona erdirildi. Doğrudan direniş içinde yer alan 108 işçi tazminatlarını alırken, geriye kalan işçilerin tazminatları 2002 yılına kadar 4 taksit halinde ödeniyor. Yapılan protokole göre, fabrikanın yeniden üretime başlaması durumunda öncelikle 108 işçi işe geri alınacak.

170 gün süren direnişin sonuç tablosunu böyle özetlemek mümkündür. Hatta bu tablo üzerinden direnişin kazanımlarını tespit etme yoluna da gidilebilir. Zafer ya da mağlubiyet değerlendirmesi yapılabilir. Ancak bir direnişin başarılı olup olmadığının temel ölçütlerinden biri bu olsa dahi, olaylara sınıf mücadelesi ve işçi sınıfının tarihsel misyonu üzerinden bakanların direnişi bu dar sonuç tablosu üzerinden değerlendirmemeleri gerektiği açıktır. Elinizdeki kitap fazlasıyla gösterecektir ki, Aymasan işçisi bu direniş vesilesiyle çok şey öğrenmiş, sınıf kardeşlerine de çok şey bırakmıştır. Bizim asıl önemli bulduğumuz nokta, bu öğrenme ve öğretme sürecidir.

Aymasan direnişi işten çıkarmaların ve örgütsüzleştirme saldırısının çok yoğun olduğu bir dönemde ve bir bölgede başladı. Bölgedeki işçiler, işten çıkarma, ücretsiz izin, hak gaspları vb. saldırılara maruz kalırken, örgütlü fabrikalar da dahil olmak üzere, saldırılara karşı örgütlü bir karşı duruş sergilenememekteydi. Bu yanıyla direniş ilk andan

itibaren kendi sınırlarının ve taleplerinin ötesinde bir anlam ifade ediyordu. Söz konusu tablo içerisinde Aymasan işçileri direniş yolunu seçerek, daha başından saldırılar karşısında sessizliği kırma anlamında bir kazanımın ifadesi oldular. Daha önce kısmi ve kısa süreli de olsa bir direniş yaşayan Aymasan işçisi, aynı zamanda patronun oyunlarıyla yetkisi düşen sendikayı tekrar örgütlemek gibi zor bir işi başarmıştı. Örgütlenen 8 Mart etkinliklerine, 1 Mayıslar'a katılım, asgari bir sınıf bilincine sahip olunduğunun göstergesiydi. Aynı şekilde örgütlü bulunulan Deri İş Sendikası, Kazlıçeşme-Tuzla mücadele çizgisinin onuruna sahip bir sendikaydı. Bu sayılanlar, genel sınıf hareketinin handikapları arasında başlayan direnişin kazanmak için avantajlı yanları teşkil ediyordu.

Tüm direniş boyunca işçiler sürekli olarak sahip oldukları bilinci geliştirdiler. Daha başından oluşan direnişi çadıra indirgememek olumlu tutumunu daha da geliştirdiler. Başlangıçta dayanışmayı örme bakışıyla yönelinen sınıfın diğer bölükleriyle yer yer dayanışmacı anlayışın sınırlarını aşan ilişkiler kurulmaya çalışıldı; dayanışma platformu, ortak komite oluşturma çabaları sergilendi. Fakat bu çabalar direnişin bütününe mal edilemedi, daha çok girişimler olarak kaldı. Öte yandan Yalı baskını, Caddebostan eylemi gibi yıllar sonra hatırlanacak eylemler yapıldı. Gerçekleşen birçok eyleme katılındı. Kamuoyunun ve sınıfın ileri kesimlerinin ilgisi ve değişik nitelikte desteği sağlanabildi. Direniş özel sektör direnişlerinde çok fazla rastlanmayacak düzeyde ses getirdi ve çevresiyle birleşebildi. Tüm bu süreç içerisinde çadır okulu sınıf mücadelesine yeni insanlar yetiştirdi. Birçok işçinin hayata bakışı değişti.

Fakat tüm bu sayılanlara ve bunlara eklenebilecek ek

olumlu kazanımlara rağmen, direnişi zafer diye tanımlamak doğru değildir. Bu da, en az direnişin işe dönüşle sonuçlanmamasından yola çıkarak yenilgi diye adlandırmak kadar sığ bir bakış olur.

Başarılı ve etkin bir direniş sınırları

Her mevzi direnişin temel kritik sorunu, bölge işçi sınıfını kendi etrafında harekete geçirebilmek ve giderek birleştici bir rol oynamaktır. Bu önem yalnızca direnişin genel sınıf mücadelesinde oynayacağı rol ile ilgili değildir. Esas olarak, bu direnişin kendi talebinin kazanılmasında da belirleyici rolü oynar. Günlere yayılan bir direniş ancak bu alanda sağlayabileceği imkanlarla ayakta kalma gücüne kavuşabilir. Aynı zamanda bu bakış, işçinin politikleşmesinin en sağlıklı zeminini oluşturur ve direnişin kendini ayakta tutabilme ve yeni hamleler geliştirme sürecine doğrudan yansır.

Ancak daha önce yaşanmış birçok mevzi direniş gibi Aymasan direnişi de bu konuda oynayabileceği rolü bütünüyle başarabilmiş değildir. Başlangıçta hakim olan "biz kendi işimize bakalım" anlayışının süreç içinde kırıldığı dönemlerde bile Aymasan direnişi elindeki imkanları yeterince kullanamamıştır.

Yoğun bir eylemliliğin ardından düzenlenen gecenin sonrasında direniş bir duraksama dönemine girmişti. Bu aşamadan sonra ya talepleri daha ileriye taşımak ya da daha geri bir noktaya razı olmak kaçınılmaz bir ikilem oluşturuyordu. Direnişin sürece yayılması, özellikle maddi sorunların direnişteki işçiler üzerindeki baskısını arttırdı. Bu aşamada bu sorunları aşabilecek bir polika oluşturulamadı. Oysa tek tek işçilerin politikleşmesinden öte direnişin bir bütün olarak politikleşmesini sağlamak

temel aşamayı ifade etmekteydi. Direnişin kilitlendiği yerde hedefe genel olarak sendika bürokrasisi, sermayenin saldırıları, savaş vb. gündemler oturtulabilseydi, en azından bölgedeki işçilerin benzer durumdan rahatsız olan öncü güçlerinin direnişe olan ilgi ve desteklerinin kazanılmasının da yolu açılmış olurdu. Kilitlenme aşamasında maddi sorunlar dahil olmak üzere yaşanılan sorunları aşmanın zemini de yakalanmış olurdu.

Öte yandan, 5 Eylül toplantılarına karşı bir tutum belirleyebilmek, oluşturulmaya çalışılan sermaye fonuna karşı sendikal bürokrasiyi hedef alan direniş ve dayanışma fonları talepleriyle etkin ve yaygın bir çalışma örgütleyebilmek, tıkanma noktalarını açmak için önemli bir diğer olanaktı.

Kolektif çalışmada yaşanan sorunlar, direnişin daha planlı ve hedefli gitmesi noktasında yer yer yaşanan boşluklar gibi, her direnişte karşılaşılan ve daha kolay giderilebilecek bir takım sorunlar sayılmazsa, Aymasan direnişinin başarısını sınırlayan temel olgular yukarıda sayılanlardır. Biz tüm süreç boyunca kendi misyonumuza uygun olarak Aymasan işçisinin yanında yer aldık. Bu yukarıda sayılan handikapların aşılması için çaba gösterdik. Ancak aşılamayan bu sorunların sorumluluğunu en az işçiler kadar kendimizde görüyoruz. Kuşkusuz bu bakış direnişin kazanımları söz konusu olduğunda da geçerli.

Sonuç yerine

170 gün süren direniş, hem Aymasan işçisi hem de işçi sınıfının tamamı için önemli bir deneyim bırakmıştır. Direniş kendi işçisini sınıf mücadelesi

noktasında eğitmeyi başarmış, onlarca işçi direniş okulu deneyiminden önemli dersler kazanarak çıkmıştır. Direnişin en büyük kazanımı budur. Başlangıçta belirlenen talebin kazanılmamış olması tabii ki bir olumsuzluktur. Tazminatların alınmasıyla direnişin sona erdirilmesi bir sıkışmışlığın, giderek güç kaybının yolaçtığı bir sonuç olarak görülebilir. Ancak direnişi yalnızca buradan bakarak yorumlamak, ekonomist bir anlayıştır. Asli olan direnişin sınıf mücadelesine bıraktığı çok yönlü deneyimlerdir. Bu deneyimler ayrıntılı incelendiğinde, Aymasan işçisi adına onur duyulacak bir çok kazanım görülebilecektir. Direniş okulundan geçmiş olan işçiler, yarım kalan zaferi başka mücadele alanlarında er ya da geç ama mutlaka tamamlayacaklardır.

***SY Kızıl Bayrak* Gazetesi/Kartal**

Bir hak alma mücadelesi: Aymasan direnişi...

Çağımızın bilgi çağı olduğunu sıklıkla duyarız. Gerçekten de bilimin ve teknolojinin kaydettiği son gelişmeler dikkate alındığında, bu söylemin bir abartı olmadığını ifade etmek mümkün. Ancak böylesi bir çağda milyarlarca insanın, bırakalım bilginin ve uzay çağının teknolojik zenginliklerine sahip olmasını, hala kendi emeğine bile sahibi olmadığı da başka bir gerçek olarak duruyor karşımızda. Yani öyle bir durum ki, insan çabalıyor, emek veriyor, üretiyor; ama yine aç, yine evsiz, yine elbisesiz, yine eğitimsiz kalıyor. Bir avuç insan, sadece doğal zenginlikleri gaspetmekle kalmamış, teknolojik bilgiyle birlikte milyarlarca insanın emeğini de gaspederek kendi hizmetine sunmuştur. İşte uzay çağını yaşayan insanlık aynı zamanda böylesi bir trajik acı gerçekliğin içinde. Bu trajediyi yaşayanlar için uzay çağının anlamı nedir ki?

Sömüren sömürülen tohumlarının atıldığı günden beri insanların kendi aralarında sürdüregeldiği bir kavga ortaya çıktı. Emeği gaspeden zenginlerle emeği gaspedilmiş yoksulların kavgası, başka bir deyişle sömüren zenginlerle üreten yoksulların kavgasıdır bu kavga.

Ne var ki tüm yasaları kendileri için yapan egemenler, dünyanın neresinde olursa olsun, üreten ama aç kalan yoksuldan yana saf tutan herkesi, yasaları çerçevesinde terörist diye damgalayıp onları hapsetmek, emekçileri birbirine düşürerek kavgalarını zaafiyete

uğratmak için binbir türlü hile ve entrikaya başvuruyorlar. Ve ülkemiz egemenleri de bu hile ve entrika yöntemlerinde bir hayli tecrübeliler. Nerede bir işçi hakkını arasa orada egemenler onu susturma görevini yine bir başka işçiye vererek, işçiler arasındaki kader birliğini öncelikle baltalama yoluna gidiyorlar. Ki işçilerin hak mücadelesini engellemede en etkili yol işçileri bölmek, onları birbirine karşı kışkırtmaktır. Hak arayan işçiye ülkemizde egemenler tarafından yapılan; bu vatan hainidir, bu dinsizdir, teröristtir, Kürt'tür, Alevi'dir vb. nitelemelerle diğerlerinin bu hak arama eylemine katılması çok kere engellenmiş ve aynı kaderi paylaşan işçiler bu yolla birbirlerine düşürülmüşlerdir.

Aymasan Ayakkabı Fabrikası'nda da bir grup işçinin hak arama eylemine girişmesiyle, işverenin bu direnişi boşa çıkarmak için diğer işçilere anlattığı masal yine aynıydı. Hatırlanacağı üzere işverenin bu provakatif tutumu kısmi olarak işe yaramış ve direnişe yön veren işçiler diğerlerince kuşkuyla karşılanmıştı. Bu durum direnişin uzamasına neden olmuşsa da, direnen işçilerin kararlı tutumu Aymasan işçilerinde büyük oranda birliği sağlamış ve işverenin komplocu, entrikacı niteliğini ortaya çıkarmıştır.

Egemenlerce asırlardır işlenen geri kültürel değerlerin etkisinde kalan ve patronun entrikalarına ve masallarına inanmaya müsait pek çok muhafazakar işçiye bile bu direniş çok şey öğretmiştir. Bu direnişe herşeye karşın kayıtsız kalan işçilerle, direnişi sahiplenen işçiler arasındaki fark, direnişin kazanımlarında kendini göstermiştir. Zira direnenler ekonomik haklarını peşin olarak patrondan tahsil ederlerken, direniş içinde olmayanlar bu hakları zamana bölünüp taksitlendirerek almak durumunda kalmışlardır.

Ülkemizde işçilerin patron karşısındaki birliğini bozan sadece patronun masalları değil, işçi hareketine yön veren sınıf bilinçli işçilerin de dönem dönem içine düştükleri dar grupçu politikalar da bu birliği baltalamaktadır. Aymasan direnişinde de bu politikanın etkileri zaman zaman hissedilmiş olsa da, genel olarak bu zaafın direnişe damgasını vurmadığını söyleyebiliriz. Bu açıdan da Aymasan direnişi iyi bir örnektir. Ve yine Aymasan direnişinin deneyimlerinin, bu deneyim içinde yaşanan olumlulukların ve olumsuzlukların yine direniş içinde bulunanlarca tartışılıp, bu tartışma sonuçlarının da bir anı belgede toplanarak tüm kesimlere ulaştırılması, bir ilk örnek olması bakımından hayli dikkat çekici bir noktadır.

Aymasan direnişine ilişkin, gerek başlama safhasına gerek direnişin bitiriliş biçimine kadar kuşkusuz söyleyecek, tartışılacak, eleştirilecek çok şey var. Ancak bu direnişi tüm eleştirilerin ötesinde Aymasan işçisine kazandırdıkları-kaybettirdikleri bağlamında düşündüğümüzde, işçilerin küçümsenemeyecek kazanımları olduğunu, bu kazanımlar içinde ekonomik kazanımlardan öte siyasi kazanımların çok önemli olduğunu teslim etmek gerekiyor.

Özellikle işçi hareketinin ve sınıf sendikacılığının görece en alt düzeyde seyrettiği bu dönemde, Aymasan direnişi sadece Aymasan işçileri için bundan sonra ortaya çıkacak olan direnişlerine değil, tüm işçi direnişleri için de derslerle dolu bir deneyim olmuştur.

Bu direnişin yaratıcılarına selam olsun!

***Devrimci Demokrasi* Gazetesi**

Bir direnişten notlar...

4 yıl önce Deri-İş Sendikası'nın örgütlediği Aymasan'da 246 işçi tazminatsız ve habersiz kapı önüne konuldular. Atıldıkları 31 Mayıs'tan itibaren ses getirecek militan eylemlere imza atan işçiler defalarca gözaltına alındılar. Direnişin ilk ayları boyunca sürekli eylem temposu yüksekte önde tutuldu. İşçilerin tek talebi vardı: Tazminat değil işimizi istiyoruz. Patronun yalısını basmaktan üye olduğu Büyük Kulüp önünde eylem yapmaya, her türlü direnişe, eyleme destek vermeye, ziyaretlere gitmeye, bölgedeki fabrikalara giderek bildiri dağıtmaya ve direnişi anlatmaya kadar zengin çeşitlilikte bir aktiviteye sahip işçiler, bu dönemde yeni şeyler öğrenmeye, sınıf düşmanlarını da dostlarını da daha iyi tanımaya başladılar. Sonbahara doğru direnişin ilk zayıf unsurları dökülmeye başladı. 1.5 ay boyunca çalışması yürütülen gece de yapıldıktan sonra bu kopuş hızlandı. Çünkü ilk sıcak dönemden sonra hemen sonuç alınamayacağı anlaşılmıştı. Bu nedenle kararlı unsurlar ile öncüleşen işçiler dışındakiler direnişten ayrılmaya başlamışlardı. Son zamanları saymazsak, işçilerin gayreti ve sürekli hareketliliği sayesinde direniş çadırını ziyaretler de devam etti.

Dayanışma gecesinin örgütlenmesi döneminden itibaren işçilerin eylemleri de durdu. Geceden sonraki günlerde işçiler arasında da neden eylem yapılmadığı ve artık neler yapılması gerektiği üzerine tartışıldı. Patronun ilk önerilerinde diretmesi, çadırda bekleyen işçilerin azalması, iç tartışmaların artması nedeniyle tazminatların alınabileceği tartışılmaya başlandı. Ve bu eğilim ağırlık

kazandı. Son olarak da 16 Kasım'da tazminatların alınması ve fabrika açılırsa aynı işçilerin alınacağı taahhüdüyle direniş bitirildi. Kışa hazırlık için dayanaklılığı artırılmış çadır işçiler tarafından hüzünle söküldü. Ailelerinden daha fazla birlikte zaman geçirmeye başlayan işçiler için birbirinden kopmak zor oldu. Kimi işçiler sayıları fazla olmasa da direnişin sürdürülmesi gerektiğini düşünüyordu, ancak ne var ki tazminatların alınması fikri yerleşmeye başlamıştı bile. Böylesi durumlarda geriye dönüş oldukça zor olur. Nitekim öyle oldu.

Zenginleştirici kazanımlar

Derinleşen krizle direnişler de militanlık ve inatçılık kazanıyor. Militanlık yönü inatçı bekleyişten daha geri de olsa, **Kimya Teknik** işçileri sabırla ilk sinyali veriyordu. Derken ardından eksik kalan militanlığın tamamlanması ve yeni araçları kullanmasıyla Aymasan geldi. Tüm bunlar sınıfın artmaya başlayan deneyimlerine örnek olarak Aymasan'da daha sonra geliştirilememekle birlikte, ilk dönemler semt halkıyla güzel bir dayanışma sağlanmıştı. Bildiriler ve bağış amaçlı kalemler ev ev dağıtılıyordu. Direnişçiler önlükleriyle Kartal Meydanı'nda emekçilere kalem satıyorlar, direnişlerini anlatıyorlardı. O bölgedeki fabrikaların çıkış saatlerinde işçilere bildiri dağıtıyor, öğlen yemeklerinde temsilcileriyle görüşmeye, destek istemeye gidiyorlardı; sonradan başlayan **Göktaş** direnişi Aymasan işçileri tarafından sürekli ziyaret ediliyor, deneyimler paylaşılıyordu. Bunlardan da önemlisi aynı dönemde süren Aymasan, Göktaş, **Aktif** direnişleri ve örgütlenmeye çalışılan bir tekstil firması işçileri düzenli

olarak toplanmaya başlamışlardı; bu toplantılarda direnişleriyle ilgili olarak hareketliliği, eylemleri vs. konuşuyorlardı. Yine bazı işçiler bu süreçte öncüleşti, kendine güvenini kazandı, sınıf bilinci edindi ve sınıf mücadelesine kazanılmış oldu. İşte bunlar sadece bir direniş sürecinden işçilerin kazandıkları. Kısa vadeli ve yerel bakıldığında "İşimiz geri istiyoruz"dan tazminatların ödenmesine razı olmaya doğru bir talep değişimi geriye düşüştür ve son dönem direnişleri, eylemleriyle işçi sınıfı artık elle tutulur maddi kazanımları görmek istemektedir, bunun moral etkisi sıçratıcı olacaktır. Ancak Aymasan özelinde bu sonuçta, uzun zaman eylem yapılmamasının ve sendikanın genel kurul ve Tuzla Deri kurulları sürecine yoğunlaşıp direnişi boş bırakmasının da payı vardır. Daha uzun vadede ve sınıf eğitiminin genel hanesine bakıldığında ise zenginleştirici kazanımları görebiliriz. Ve her deneyim, kazanç-kayıp unutulmaz. Bu yaşanmıştır ve görülmüştür. Örneğin o bölgede 2 yıl önce yaşanan **Karyapsan** direnişi Aymasan işçileri tarafından anlatılıyordu: Nasıl komiteler kurdukları, nasıl eşlerin o muazzam çabayı sarfettikleri, ama nasıl da bitirildiği... bunlar konuşuluyordu. Bugün de Aymasan'ın deneyimleri yarının daha donanımlı işçi direnişleri tarafından ders olarak bilince çıkarılacak, sahiplenilecek.

Tüm canlılığına, militanlığına, devrimcilerin katkılarına rağmen Aymasan direnişinin daha iyi kazanımla bitemeyişinin bir nedeni daha vardı: Dayanışma halkalarının örülemeyişi, en azından sürekli olamaması. Bir direniş yalnız bırakıldığı, emek güçleri tarafından yeterince sahiplenilmediği koşullarda, nasıl bir canlılığa sahip olursa olsun bölgesel-sektörel dayanışmalar, örgütlülükler olmadığı sürece, ne ilk

canlılığını sürdürebilir ne de tek başına başarı elde edebilir. Yani tek başına mücadelenin, direnişin alternatifi birleşik eylem-birleşik mücadele olmadığı sürece sınıf mücadelesine daha fazla katkı, daha fazla ses kazandırabilecek direnişler, grevler, işçi eylemleri aynı sonuçları yaşacak ve kitle hareketinde durgunluk süreci uzamaya devam edecektir.

***Alınteri* Gazetesi**

Aymasan direnişinin öğrettikleri

Gerek dünyamız ve gerekse de ülkemizde tarihsel önemde sahip gelişmeler yaşanıyor. Emperyalist haydutlar sömürü düzenlerini sürdürmek, dünya halklarını köleleştirme sürecini hızlandırmak amacıyla ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri olarak topyekûn bir saldırıya geçmiş bulunuyorlar. Bu amaçla İMF, DB ve DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) gibi örgütleri aracılığıyla başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kesimlere yönelik hazırladıkları "yeniden yapılandırma" programlarıyla daha kapsamlı ve boyutlu saldırılar gerçekleştirerek, egemenliklerini sürdürmeye çalışıyorlar.

Başta ABD emperyalizmi olmak üzere birçok emperyalist-kapitalist ülkenin girmiş olduğu ekonomik resesyon (durgunluk) sürecinin etkisi gün geçtikçe yeni krizlerin doğmasına yol açmaktadır. Bu krizleri hafifletmeye ve krizin faturasını tüm emek kesimlerine yüklemeye yönelik yeni reçeteler hazırlanıyor. Özelleştirme ve taşeronlaştırma plan ve programlarıyla işçi sınıfı tam bir kölelik cenderesine sokulmak istenirken, her türlü örgütlülükleri de "tasfiye" edilmek isteniyor. Emperyalizmin bu topyekûn saldırılarından öncelikle sömürge/yarı-sömürge ülkelerin işçi sınıfı ve emekçi kesimleri büyük zarar görmektedir. İMF ve DB programlarını en özenli şekilde uygulayan ülkelerin başında ise TC gelmektedir. Özellikle 12 Eylül askeri faşist darbesi ile başlayan ve emperyalist politikaların en rahat şekilde uygulanmaya çalışıldığı bu süreçte, ülkemizin bütün yeraltı ve yerüstü zenginlikleri "özelleştirme" adı altında uluslararası tekellere peşkeş

çekilmeye çalışılmış, 12 Eylül yasalarıyla işçi sınıfının demokratik, sendikal hak ve örgütlülükleri ellerinden alınarak "topyekûn" saldırılara karşı daha kapsamlı savaşmalarının önüne geçilmek istenmiştir.

Özellikle son yıllarda yoğunlaşan "özelleştirme" eksenli saldırıların sonuçları işçi sınıfı tarafından daha net görülmeye başlanmış ve bu yönde önemli direnişler sergilenmiştir. Başta deri işçilerinin onurlu direnişleri diğer kesimlere de örnek oluşturmuş ve Aymasan direnişi, açılan bu yolda önemli bir aşama kaydetmiştir. Aymasan direnişini belki de diğer direnişlerden ayıran önemli bir nokta; direnişin yalnızca dar sınırlar içerisine hapsolmadan diğer emek kesimleri ve demokratik kamuoyunun gündemine de önemli ölçüde oturtulmasıdır. Egemen sınıflar işçi sınıfının birliğini parçalamak amacıyla "böl-parçala-örgütle-yönet" politikalarıyla ve sendikal bürokrasiyi kendi politikalarına endeksleyerek, "topyekûn" saldırılarının önüne geçebilecek işçi sınıfı mücadelesini ezmeye ve bu mücadelelerin halkla bütünleşmesini engellemeye çalışmaktadırlar. Bu noktada önemli başarılar elde ettiklerini söylemek gerekir. Şöyle ki; bir işçi direnişi tüm sınıfı ilgilendirdiği halde sınıfın diğer kesimlerinin bu noktada yüzeysel desteklerin dışına çıkmayarak hareket etmesi, sanki yapılan direniş kendi sorunlarından bağımsızmış gibi anlayışlar sergilenmesi, tam da egemen sınıfların bu noktada başarılı olduklarını göstermektedir.

İşte Aymasan direnişinin önemi bu noktada ele alınmalıdır. Aymasan direnişçileri gerek sınıfsal temelde hareket eden sendikalarının önderliğinde, gerekse direnişçilerin saldırıların özünü kavraması ekseninde hareket ederek, devletin bu yönlü politikalarını önemli ölçüde boşa çıkarmış ve teşhir bilincinin gelişmesi

açısından öğretici ve kazanıcı bir fonksiyon oynamıştır. Bu anlayış doğrultusunda hareket eden direniş aktivistleri, direnişlerini fabrika sınırlarının dışına taşımış, diğer tüm emek kesimlerinin sorunlarıyla birleştirerek hareket etmişlerdir. Direnişin somut kazanımlarından en önemlisi bizce budur ve bu kazanım tüm işçi sınıfına mal edilmelidir.

Aymasan direnişinin diğer önemli ve öğretici yanı da, sınıfsal temelde ve anlayışta hareket eden bir sendikal önderliğin denetiminde sürdürülen direnişin uzlaşıcı-reformist önderliğin denetiminde sürdürülen (aslında sürdürülemeyen) direnişlere oranla, hem direnişçiler üzerinde hem de diğer sınıf bileşenleri üzerinde sağladığı bilinç sıçramasıdır. Bu durum, en sıradan ve bilinçsiz bir işçiyle kendisini savunan gerçek sendikal anlayışın hangisi olduğu noktasında da önemli açılımlar sunmuştur. Bu da Aymasan direnişinin önemli kazanım ve öğretilerinden birisidir. Şimdi Aymasan direnişçilerine ve bu direnişe önderlik eden sendikal önderliğe düşen görev, direnişin kazanım ve öğretilerini tüm sınıfa yaymak ve bu doğrultuda adımlar atmaktır.

***İşçi-Köylü* Gazetesi**

EKLER

Aymasan patronu D. Akbulut'un işçileri çıkarma bahanesini açıkladığı mektup:

Değerli Aymasan çalışanı,

Deri-İş Sendikası'nın sizlere ve basına dağıttığı 31/05/2001 tarihli **"Basın Açıklaması'nda; Aymasan Ayakkabı Malzemeleri A.Ş.'nin "sendikal örgütlenmeyi ve sendikayı, işyerinden yok etmek için, krizi bahane ederek 246 işçiyi kapı önüne koyduğu"** belirtilmektedir.

İşçi Sendikası'nın söyledikleri doğru olmayıp, hakikati aşağıdaki sözlerle açıklamayı faydalı buldum.

1959 yılından beri bu meslekte işveren olarak çalışmaktayım. 17 sene atölyeci ve 1976 senesinden beri de ayakkabı sanayicisi olarak bu mesleğe devam etmekteyim.

Onyedi senelik atölyeciliğimin on yılını, sanayiciliğimin de ondokuz yılını sendikalı olarak sürdürmüş bulunuyorum.

Gerek atölyeci ve gerekse sanayici olarak, bu işkolunda **"TEK SENDİKALI İŞYERİ"** mantığı ile bugüne kadar faaliyet gösterdim.

Yine atölyeciliğimde ve sanayiciliğimde, işyerinde sendika olmadığı zamanlarda dahi, sendikalı bir işyeri işvereniymişim gibi, işçilerimin haklarını korudum ve onlara tüm sosyal haklarını verdim.

1959 yılından 1998 yılına kadar, tüm personelimin maaşlarını ve sosyal haklarını gününden önce ödedim.

Ancak 1998 yılının Mayıs ayının 15'inde en büyük müşterimiz olan Rusya'da ekonomik kriz patlaması sonucu, 230 bin çift mamul stoku ve 760 işçi ile zor durumda kaldık. Rusya'da değerleri 18 USD olan

ayakkabıları, çok düşük fiyatlara satarak, 1999 yılı sonuna kadar, bu stokları ancak tüketebildik. Bu satışlardan zararımız 3.850.000.- Amerikan Dolarıdır.

760 işçi ile günde 17.000 çifte çıktığımız kapasitemizi kullanamaz duruma düşünce, Sendikamız Deri-İş'i çağırarak, durumumuzu bütün açıklığı ile anlattık. Çözüm olarak da 350 işçinin iş akitlerini, toplu sözleşmeden doğan tüm haklarını vermek suretiyle, fesh etmek talebinde bulunduk. Sendika bize "Eylül ayında işler açılır, siz Duran Akbulut'sunuz; arkadaşları 1 ay ücretsiz izine çıkaralım" şeklinde mukabil teklifte bulundu. Bu işlemin sorunlarımızı çözemeyeceğini söylememize rağmen, teklifimiz kabul edilmedi. 1998 Kasım ayında da istenilen satış elde edilemediğinden, İşçi Sendikasını zorlukla ikna ederek, 350 kişi yerine 180 kişi çıkarabildik.

1999 yılında krizin devam etmesi üzerine, defalarca Sendika ile toplanarak, zorlukla 110 işçi daha çıkarabildik. Bu arada emekli olanlar ve kendiliğinden çıkanlarla kadromuz 300 kişiye düştü. Bu işçi çıkarmalar Şirketimize 2.000.000.- USD'den fazlasına mal oldu.

1998 yılından bugüne kadar büyük zararlara uğramamızın ana sebepleri şunlardır;

1- Rusya'daki stokları yok pahasına satmamız

2- İşçilere ödenen kıdem tazminatları

3- Kullandığımız döviz kredisi faizlerinin %6'dan %22'lere yükselmesi

4- Dövizde senelik kur farklarının %71'lere ulaşması

5- Türkiye'de ayakkabı sektöründe, SENDİKALI TEK İŞYERİ OLMAMIZDAN DOLAYI, rekabet gücümüzün yok olması neticesinde satışlarımızın düşmesi

6- Satış imkanlarının azalması neticesi, mevcut kapasitenin çok altında üretim yapmak zorunda kalmamız

7- Yukarıda belirttiğimiz hususlardan dolayı, Şirketin mali durumunun sıkışması neticesinde, Bankalara yeniden borçlanılarak işçi maaşlarının, kredi faizlerinin ödenmesi neticesinde, BORÇ YÜKÜMÜZÜN 6.000.000.- USD'den, 16.000.000.- USD'ye çıkmıştır.

1998 YILINDAN BUGÜNE KADAR DA 13.000.000.- USD ZARAR ETTİK.

Bütün bu yukarıda belirtilen olaylar neticesinde, tüm gayri menkullerimi bankalara ipotek etmek zorunda kaldım. Elimdeki tüm varlıkları ve sermayemi bitirerek, bugüne geldim.

Son iki yıldır Deri-İş Sendikası ile yaptığımız toplantılarda, temsilci arkadaşlara ve sendika yöneticilerine, durumu anlatarak **"işçi azaltılması yoluna gitmemiz gerektiğini, böylece işletmede çalışmaya devam edecek işçilerin, haklarının korunmasını ve şirketin faaliyetinin devamını sağlamayı" teklif ettiğim, böyle bir çözüm bulunamadığı takdirde ise "işçilerin maaşlarını ve tazminatlarını ödeyemeyeceğimi"** defalarca vurguladığım halde, maalesef işçilerimizin lehine olan bu teklifim kabul edilmedi.

Şu anda fabrikayı işletecek sermayenin kalmaması ve yaklaşık 5 aydır maaşlarınızı zamanında ödeyememden dolayı, çok büyük üzüntü duymaktayım.

Yukarıda sizlere bütün açıklığı ile anlattığım bu üzücü durum, sadece Aymasan Şirketinin başına gelmemiş olup, Türkiye'nin içinde bulunduğu **"büyük ekonomik kriz ve darboğaz neticesinde"** birçok

işyerinin kapanmasına sebep olmuştur. Bugünkü gayretim; Bankalarla temaslarımı devam ettirerek, ilk önce hak edilen maaşlarınızı, sonra tazminatlarınızı, daha sonra da 600 milyar TL.'sını bulan SSK borçlarının ödenmesini temin etmektedir.

Bu çalışmalarım sırasında siz işçi arkadaşlarımın, Şirketimizin piyasadaki bankalar nezdindeki imajını zedeleyecek şekildeki davranışlarınız, beyanlarınız ve fabrika kapısı önündeki toplu hareketleriniz; gerek sizlere, gerekse şirkete çok büyük zararlar verebileceği gibi, bankalarla olan ilişkilerimi daha da kötüleştireceği için, sizin ücret ve tazminatlarınızı ödeyebilmemi dahi tehlikeye sokmaktadır.

BU SEBEPLE SİZLERDEN; İTİDALLI DAVRANMANIZI, HAKLARINIZI ÖDEMEK İÇİN YAPTIĞIM ÇALIŞMALARDA BANA YARDIMCI OLMANIZI RİCA EDERİM.

Bu hususlarda, tüm açıklığı ile sizlerce de bilinmesini istediğim için bu açıklamalarda bulunuyorum.

Bundan sonraki yaşamınızda başarılar ve mutluluklar dilerim.

DURAN AKBULUT
Aymasan Ayakkabı Malzemeleri
San. Tic. A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı

Aymasan işçilerinin patron D. Akbulut'un mektubuna cevap niteliği taşıyan basın açıklaması:

"Haklarımızı alıncaya kadar direnişe devam edeceğiz"

Bizler Kartal'da kurulu Aymasan Ayakkabı fabrikasında çalışan Türkiye Deri-İş Sendikası üyesi 246 işçiyiz. 31 Mayıs 2001 tarihinde, ücretlerimiz, sosyal haklarımız, ihbar ve kıdem tazminatlarımız verilmeden işten çıkarıldık. İşverenin bu yaptığı kanunsuzluktur, haksızlıktır.

Bu haksız ve kanunsuz çıkışa karşı bugüne kadar DİRENDİK. Haklarımızı alıncaya kadar da DİRENİŞE devam edeceğiz. Haklarımızı almak için fabrika önünde bekliyoruz. Başka amacımız yok.

Sendikamız Deri-İş bugüne kadar yasal mercilere başvurdu. Bizler ayrıca bugün Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne başvurmak için buradayız.

Sizleri haklı davamızda yanımızda görmek istiyoruz ve desteğinizi bekliyoruz.

Krizi bahane eden Aymasan ayakkabı fabrikası işvereni, 246 işçiyi, 31 Mayıs sabahı, hiçbir suçu ve günahı olmadığı halde işten çıkardı. İşveren, yanlış hesap yapmasının ve işletmeyi kötü yönetmesinin faturasını bizlere ödetiyor.

İşveren bu davranışı ile hem kanunsuzluk hem de çalışanlara karşı haksızlık yaptı. Bizleri, birikmiş ücret alacaklarımızı, sosyal haklarımızı, ihbar ve kıdem tazminatlarımızı vermeden işten çıkardı. Bu davranışı ile, yasaları ayaklar altına aldı.

Diğer yandan işveren bizleri, hiç kimseye en küçük bir şey söylemeden işten çıkarmakla, çalışanlara ve sendikamıza karşı büyük bir haksızlık yaptı. Bizler bu fabrikaya senelerce emek verdik, buradan ekmek yedik. Sendikamız mevcut toplu iş sözleşmesi gereği taraf durumunda. Tüm bunlar, işverenin sorumluluk duygusu ile hareket etmesi ve niyetini bizlere ve sendikamıza en açık bir şekilde söylemesini gerektirirdi.

Ancak işveren, sorumsuzca ve kötü niyetle hareket ederek hepimizi, bize ve sendikamıza haber vermeden işten çıkardı. Bu sendikamıza ve bizlere karşı yapılmış bir haksızlıktır.

Çünkü bizler, çalışanlar olarak, işverene karşı bugüne kadar olağanüstü anlayış ve sabır gösterdik, büyük özveride bulunduk. Ücretsiz izinlere çıktık. Beş aydır, ücretlerimizin ve sosyal haklarımızın ödenmemesine rağmen sesimizi çıkarmadık. Ramazan ve Kurban bayramlarına beş parasız olarak girdik. Evlerimize, çocuklarımıza birer kutu şeker bile götüremedik. Bugüne kadar işlerimizi ve işyerini düşünerek bu sıkıntılara büyük bir sabırla katlandık. Ne yazık ki bizlerin iyiniyetine, anlayışına ve fedakarlığına işveren toplu çıkışla yanıt verdi. Bu hareket, bizlere karşı yapılmış büyük bir haksızlıktır.

Sendikamız da bugüne kadar işyerinin sorunlarına yapıcı yaklaştı. Sorunların çözümü için işverene öneriler götürdü. Ne yazık ki işverenden aynı anlayışı göremedi. İşveren sorunlara bizim kadar yapıcı yaklaşmadı, fabrikayı açık tutma ve üretimi sürdürme düşüncesi ile hareket etmedi.

İşverenin amacı sendikasız, sigortasız, düşük ücretle işçi çalıştırmaktır.

Bizlerin ve sendikamızın tek amacı fabrikayı açık

tutmaktır, üretimi sürdürmektir. Bunun için bugüne kadar her türlü fedakarlığı yaptık, bundan sonra da yapmaya hazırız.

Bizler yasadan ve toplu sözleşmeden doğan haklarımızı almak ve işimize geri dönmek için bekliyoruz. İşyerini terketmemekte kararlıyız. Sizleri haklı davamızda yanımızda görmek istiyor ve desteğinizi bekliyoruz.

İşten atılan 246 Aymasan işçisi
16 Temmuz 2001

Deri-İş Sendikası'nın direnişin ilk günü (31 Mayıs '01) yaptığı açıklama:

"Üyelerimiz işyerini terketmemekte kararlıdır!"

Aymasan Ayakkabı fabrikasında çalışan 246 üyemiz işten çıkarıldı. İşveren, aylardır ücretlerini ve sosyal haklarını ödemediği üyelerimizi sokağa attı. İşverenin asıl amacı sendikal örgütlülüğü yok etmektir. Bu haksız ve kanunsuz çıkışı şiddetle protesto ediyoruz.

Karlat/İstanbul, Topselvi Mah. Seçenler Sok. No: 26 adresinde kurulu Aymasan Ayakkabı Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. fabrikası işvereni bu sabah 246 üyemizi işten çıkardı. İşveren suçluluk duygusu ile hareket ediyor. Çünkü aylardır üyelerimize ücret ve sosyal haklarını ödemiyordu. Sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmedi. Üyelerimiz, Ramazan ve Kurban bayramlarına beş parasız olarak girdiler. Evlerine, çocuklarına bir kutu şeker bile götüremediler. Üyelerimiz bugüne kadar işlerini ve işyerini düşünerek bu duruma büyük bir sabırla katlandılar. Ne yazık ki üyelerimizin iyiniyeti, anlayışı ve fedakarlığı karşılıksız kaldı.

Sendikamız işyerinin sorunlarına yapıcı yaklaştı. Sorunların çözümü için öneriler götürdü. Ne yazık ki işverenden aynı anlayışı göremedik. İşveren sorunlara bizim kadar yapıcı yaklaşmadı. Krizi bahane eden işveren bu sabah 246 üyemizi işten çıkardı. İşverenin asıl amacı işyerinden sendikayı tasfiye etmektir.

Üyelerimiz fabrika kapısında iş başı yapmak için bekliyor. İşyerini terketmemekte kararlıdır. Basına ve kamuoyuna duyurulur.

Türkiye Deri-İş Sendikası Genel Yönetim Kurulu

Deri-İş Sendikası'nın "yalı eylemi"nin ardından yaptığı açıklama:

"Üyelerimizin derhal serbest bırakılmasını istiyoruz!"

İşverenle görüşmeye giden 150 Aymasan işçisi, çevik kuvvet ekiplerince gözaltına alındı.

Anadolu Hisar karakoluna götürülen üyelerimizin akıbetinden endişe ediyor ve derhal serbest bırakılmasını istiyoruz.

İstanbul/Kartal'da kurulu Aymasan Ayakkabı Fabrikası'ndan hiçbir hakkı verilmeden çıkarılan 246 işçi adına, işveren Duran Akbulut'la görüşmeye giden bir grup üyemiz (150 işçi) bu sabah Kanlıca'da güvenlik güçleri tarafından çevrilerek gözaltına alındı. Anadolu Hisarı karakolunda tutulan üyelerimizin akıbetinden endişe ediyoruz.

1.5 trilyon liraya yakın alacaklarını işverenden istemeye giden üyelerimize karşı uygulanan bu yasa dışı davranışı kınıyor, hiçbir suçu olmayan üyelerimizin derhal serbest bırakılmasını istiyoruz.

Basın-yayın kuruluşlarının ve demokratik kuruluşların bilgisine saygı ile sunulur.

Türkiye Deri-İş Sendikası
Basın Bürosu
18 Temmuz

Deri-İş Sendikası'nın direnişin son günü (16 Kasım '01) yaptığı açıklama:

"Aymasan işçileri örgütlü mücadele verdiler, kazandılar, haklarını aldılar"

Kartal'da kurulu Aymasan Ayakkabı fabrikası işçileri (246), 168 gün süren DİRENİŞ sonunda haklarını aldılar.

İşverenle varılan anlaşma üzerine bugün direnişi sona erdirdiler.

246 ayakkabı işçisi, 31 Mayıs sabahı hiçbir hakkı verilmeden işten atılmıştı. Onlar, işverenin bu haksız çıkışı karşısında tek meşru silahları olan DİRENİŞE başvurdular.

Aymasan işçileri direnişlerini sürdürürken, yasal yollardan da haklarını aradılar. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ve mahkemelere başvurdular. İşverenle defalarca görüştüler.

Fabrika önüne çadır kurarak direnişlerini sürdüren işçiler, öte yandan, kardeş sendikaları, demokratik kuruluşları, belediyeleri, gazeteleri ziyarete ederek uğradıkları haksızlığı tüm kamuoyuna anlattılar. Mitinge, basın toplantılarına katıldılar. Kendileri gibi direnişte olan işçi ve emekçilere destek verdiler. Birlik ve dayanışma geceleri, kermes ve etkinlikler düzenlediler. Direnişlerini sürdürmek için yardım kampanyanları örgütlediler. Çadırda eğitimler yaparak, direniş yerini okula çevirdiler.

Onların bu çabaları karşılıksız kalmadı. Direniş çok kısa bir sürede kamuyona maloldu. Direnişteki işçiler, yöre halkı, kardeş sendikalar ve demokratik kuruluşlar

tarafından desteklendi.

Direniş halkın, demokratik kuruluşların ve emekten yana basın yayın organlarının akınına uğradı. Direniş yeri her gün bir bayram havası ile doldu taştı.

Aymasan işçilerinin bu kararlı direnişi tam 168 gün sürdü. İşçilerimiz haklarını alabilmek için büyük özveride bulundular, sendikamızın öncülüğünde direndiler. Sendikamız, bu direnişi ayakta tutmak için elinden gelen maddi ve manevi yardımı yaptı.

Direnişi destekleyen kardeş sendikalara, demokratik kuruluşlara, yöre halkına ve emekten yana basın yayın organlarına en içten teşekkürlerimizi sunarız. Bu direnişin başarı ile sonuçlanmasında onların da payı var.

Aymasan işçileri 168 gün süren direniş sonunda haklarını aldılar. Bu, örgütlü olmanın, örgütlü mücadelenin bir sonucudur. Eğer işçiler örgütlü olmasalardı, tek tek gidip işverenden haklarını isteselerdi, bu haklarını hiçbirini alamazlardı. Haklarını almak için yıllarca sürünürlerdi.

Aymasan işçileri örgütlü mücadele verdiler, kazandılar, haklarını aldılar. Aymasan direnişi işçi sınıfı mücadelesine olumlu bir katkıdır.

Türkiye Deri-İş Sendikası
Genel Yönetim Kurulu

Anılar...

Sermayenin sesi medya

Biz Aymasan işçileri ve sendika yöneticilerimizden Musa bey ve Naciye hanım olmak üzere 14 kişi Kanal D'de yayınlanan Teke Tek programına katıldık.

Program işsizlik ve işsizliğin artmasındaki nedenleri içeren bir programdı. Gittiğimiz yer insanların gözlerini alacak kadar ışıklı, birden fazla kameranın ve fazla sayıda korumanın olduğu bir yerdi. İnsana neredeyim sorusunu sorduracak kadar baş döndürücüydü.

Program 11:30'da başladı. Açılış konuşmasını sunucu Fatih Altaylı yaptı. Konuklara soru sorarak prorgamı başlattı. Her konuk düşüncelerini anlatıp bitirdikten sonra seyircilere sınırlı, o da belli insanlara söz hakkı verildi.

Biraz zaman geçtikten sonra nihayet Aymasan işçilerinden bir arkadaşımıza söz verildi. Ülkenin bulunduğu sorunlardan birine, banka hortumcularına değindi. "Bankaları biz mi hortumladık?" dedi. Sunucu hemen olaya müdahale etti. "Hoop dur bakalım orda" diyerek uyardı. Biraz daha devam etse dışarı çıkaracaklardı. Biraz zaman geçti, Naciye hanım söz hakkı aldı. İşsizliğin yoğun olduğu varoşlara gelip ne kadar işsiz insan olduğunu görmelerini istedi. Birkaç kişiden sonra sendikacımız Musa bey söz hakkı alabildi. Aymasan direnişinin sorunlarını dile getirmeye çalıştı. Fatih Altaylı denilen şahıs aynı şeyi burada da yaptı. Söylediklerini kesip "Sorunuzu sorun, yoksa sorunlarınızı anlatmayın" diyerek Musa beyi ikaz etti. Diğer arkadaşlarımız ve ben söz hakkı alamadık. Sürenin dolduğunu bahane ederek programı bitirdiler.

Bu programda herşey çok açıktı. Medya ve sunucu gerçekleri görmek ve Aymasan'ı tanımak istemiyordu. Çünkü bunları bilmek onlar için zararlıydı. Onların işi sözde sanatçıların hayatını göstermekti. İşçilerle ilgili haberleri yayınlamıyorlardı. Çünkü işlerine gelmiyordu.

Medya işçilerin, emeğin değil sermayenin sesi olmaya devam ediyor. Devam ettikçe de çürümüşlüğün dipsiz kuyusuna yuvarlanıyor.

***

Karanlık kucaklamış atmosferi

Bulutların arasından sızan ay ışığı, nazlı nazlı uzanan dağları yalayarak aydınlatmakta. Neredesin diye sorarsan, otobüsteyim. Ne otobüsü diye sorarsan, Ankara otobüsü. Ankara otobüsünde ne işin var dersen, direnişçiyiz biz. Sistemin kalbine mızrak saplamaya gidiyoruz. Niye diye sorarsan, çünkü biz işçiyiz, biz sömürüleniz. Dur demeye, haykırmaya, yığınların gücünü göstermeye gidiyoruz. Biz emekçiyiz, sönük gözlerinin içinde kutup yıldızının parladığı, sarkık yanaklarının yılların yükünü taşıdığı emekçileriz.

Turan Ekinci

Direnişçi Aymasan kadın işçilerine...

Gelecek!
Bizim gönlümüzde
bir sevdadır
Kavga boruları vurduğunda
mağrur gözlerinle bakıyorsun
içinde ne bir ürkeklik
ne de bir korku var
Düşman her yanını
sarmış bir sarmaşık
sense koca bir ordunun
içinde tek başmasın
bir çelik yürek
Gönlünde ise yarına olan
kararlı bir inanç var
Atmışsın hayatın tüm
kaygılarını üzerinden ve
düşmüşsün kavganın yoluna
vurmuşsun sarp kayalıklara
sınıfın bir neferi olarak
seçmişsin kavga yolunu
Düşmanlar gözükmüyor gözlere
ve o kadar çoklar ki sanki
hücrelerimize kadar girmişler
hep arkadan hançerliyorlar!
hep arkadan!
Ama sen tek başına
bir ordunun içinde
şahin kanatlarını açıp
yükseliyorsun,
yetişemiyor sana
düşmanın topları tüfekleri

ve sen inadına diyorsun
"bu ilk kavga ve bu kavga
ilk kavgamız ama son kavgamız olmayacak"

Çadır

Üstümüzde delikli, yamalı çadır bezi
Altımızda allı morlu kilim
Sazın tiz sesi, emekçinin kaba sesi
Bir olur karanlığın içinde dalgalanır
Gider emekçi mahallesinin evlerine
Ayla yıldız seyre dalar
Masal diyarının insanları gibi

12 Haziran '01

Artık yeter demelisin

Hey üreten büyük insan
Tarihi sen yazdın
Tarih seni yazmadı
Asırlar senin izini taşır
Artık yeter demelisin
Demelisin ki yerini bulmalısın
Tezgah başında sen
Cephede sen
Vatanı kurtaran sen
Niyazi olan sen
Artık yeter demelisin
Üreten sen, yöneten de sen olmalısın!

11 Haziran '01

İnsanlık onuru

Emekçiler makina başında
Ter damlar alnında
Ter hamur olur ekmeğinde
Çocukları vardır hep yanında
Patronu vardır hep sırtında
Emek, emek, emek
Bir gün gelir kapının önüne konur
Bu ekmek size fazladır denir
Biz insanız, onurumuz, yarından umudumuz var
Çünkü bizim çocuklarımız var

10 Haziran '01

Direniş

Halaya durmayı
iyi biliriz
fabrika önlerinde
kollarımız tanır
birbirini
yadırgamaz
kenetlenir
Koparamazlar
bir tekimizi
aramızdan
Kurtuluş yoktur
tek başına
bunu herkes
iyi bilir
Bizler Aymasan işçileriyiz
bundan önce
nasıl direndiysek
şimdi de öyle
DİRENİRİZ!..

Aymasan direnişçilerine...

Topselvi halkı sloganlarla uyanıyor
Aymasan'da bir direniş patlak veriyor
Aymasan fabrikasında, bir çadır kuruluyor
Çadıra akın akın insanlar geliyor
Her gün halaylar çekiliyor, türküler söyleniyor
Derken;
İşçiler yalı eyleminde gözaltına alınıyor
Bunu duyan halk çadıra akın ediyor
İşçilerde sevinç ve canlılık var
Bu direniş kazanılacak, başka yolu yok
16 Haziran halk günü, kermes
Derken;
Direniş daha bir canlanıyor
Aymasan işçileri bir gece hazırlıyor
Başak Beş Düğün salonu insanlarla doluyor
Akın var akın
Geceye bir coşku seli akıyor
Salon ha çöktü ha çökecek
Derken;
Salon sahibi panikliyor
Bu insanlar nereden geliyor?
Nasıl haber verdiniz?
Bu kadar halkı nasıl topladınız?
Topselvi halkı dillere destan bir direniş gördü
Direniş böyle yaşanılır
Tarih böyle yazılır
Zafer böyle kazanılır
Yaşasın Aymasan direnişimiz!

Nebahat Karaman

Zafer direnen emekçinin

Krizi bahane ettiler
Kârlarına kâr kattılar
Faturayı işçiye yüklediler
Alnının teriyle çalışan
Emek hakkını arayan
Bizleri!
Gözlerini kırpmadan
Kapıya koydular
Emeğimizi hiç sayıp
Bizleri ezip geçtiler
Haydi uyanın
Emekçi yoldaşlar
Tek yumruk tek vücut
Olalım
Emeğimizi, işimizi geri alalım
Alanlarda haykıralım
Sermayeye karşı koyalım
Patronlardan hesap soralım
Soralım ki
Bizden sonrakiler
Bizler gibi ezilip sömürülmesin
Kazanılan haklar
Geleceğimiz siz emekçilerin
Zaferi olsun
Zafer direnen emekçinin olacak!

H. Doğan

Yüce insan

İnsanlar vardı kainatta
Birisi hükümran
Birisi hükmeden
Cennet ayakları altında denilip
Cehennemlerde yakılan
Anamızdı, avradımızdı
Gün geldi atla, silahla anıldı
Varlığımızın nedeniydi
Yine de şeytan dediğimizdi
Ama o yüce bir insandı

Turan Ekinci
18 Haziran '01

Direnişin ziyaretçileri...

1- Emekli-Sen/DİSK
2- Tek Plastik AŞ. çalışanları
3- Kartal Halkevi
4- Kartal Pir Sultan Abdal Derneği
5- İşçi Gazetesi ve okurları
6- Dayanışma Gazetesi ve okurları
7- Topselvi gençleri
8- Meksan çalışanları/Birleşik Metal-İş
9- İşçi-Köylü Gazetesi ve okurları
10- İSKİ işçileri
11- Petrol-İş Kartal Şube
12- CHP Kartal
13- Deri-İş Sendikası Beykoz Şube
14- Sokak Gazetesi
15- Özgür Gençlik Dergisi
16- Topselvi Kaldıraç okurları
17- Kızıl Bayrak Gazetesi ve okurları
18- Bahçelievler Soğanlı İşçi Evi, Ümraniye İşçi Gazetesi
19- Hava-İş Sendikası Ör. Uzm. Munzur Pekgüleç
20- Belediye-İş Sendikası işyeri temsilcileri
21- DDSB
22- DİSK/Limter-İş Sendikası üyesi tersane işçileri ve yönetim kurulu
23- DİSK/Nakliyat-İş Kartal Bölge Temsilciliği
24- Özçelik-İş
25- Genel-İş
26- Harb-İş
27- Birleşik Metal-İş Kartal Şubesi
28- Lastik-İş

29- Demiryol-İş
30- TÜMTİS
31- Devrimci Demokrasi Gazetesi ve okurları
32- Deri-İş sendikası Tuzla Şubesi, işyeri temsilcisi, Tuzla deri işçileri
33- Kartal/EMEP
34- Tez Koop-İş
35- Emekçi Halkın Birliği
36- HADEP/Kartal-HADEP/Tuzla
37- HADEP İstanbul İl Örgütü
38- DEKAD
39- HADEP Kartal Gençlik Kolları
40- Belediye işçileri
41- DÖB (Devrimci Öğrenci Birliği)
42- Eğitim-Sen 5 No'lu Şube
43- Ceylan Yayınları
44- Genel-İş Anadolu Yakası ve Kartal Bölge Temsilciliği
45- Tunceliler Derneği Kartal Şb.
46- İstanbul Demokratik Lise Birliği
47- Atılım okurları
48- Riçikliler (Geçitveren köyü) Derneği
49- Telekom çalışanları
50- Anadolu Yakası İşçi-Emekçi Platformu Girişimi
51- Tek Gıda-İş Sendikası 2, 3, 7 No'lu şubeler
52- Debant işçileri
53- Belediye-İş Sendikası 2 No'lu şube
54- Avcılar Belediyesi işyeri temsilcileri
55- TMMOB
56- DİSK/Basın-İş Samandıra işçi temsilciliği
57- ÖDP/İstanbul İl Örgütü
58- ABB çalışanları/Kartal
59- Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi

60- Grup Munzur
61- SİP/Kartal
62- Karyapsan işçileri
63- Swiscard işçileri
64- Aktif Dağıtım işçileri
65- Karayolları işçileri
66- TMMOB İl Koordinasyon Kurumu
67- Gazi Mahallesi Yaşamı Savunma İnisiyatifi
68- Kadıköy Tunceliler Derneği-Grup Weroz
69- Asberk çalışanları
70- TUYAB
71- Tohum Kültür Merkezi/Kartal ve Merkez şube
72- YAKEM
73- Emekçi Kadınlar Birliği
74- Cengiz Tekstil işçileri
75- Demokratik Mücadele Birliği
76- DİSK/Basın-İş Çağdaş Matbaa işçileri
77- Grup Vardiya/Tiyatro İmge
78- Güneşe Türkü
79- Alınteri Gazetesi
80- İstanbul Kadın Platformu
81- Gebze Belediye işçileri
82- Kondaş Konpansatör

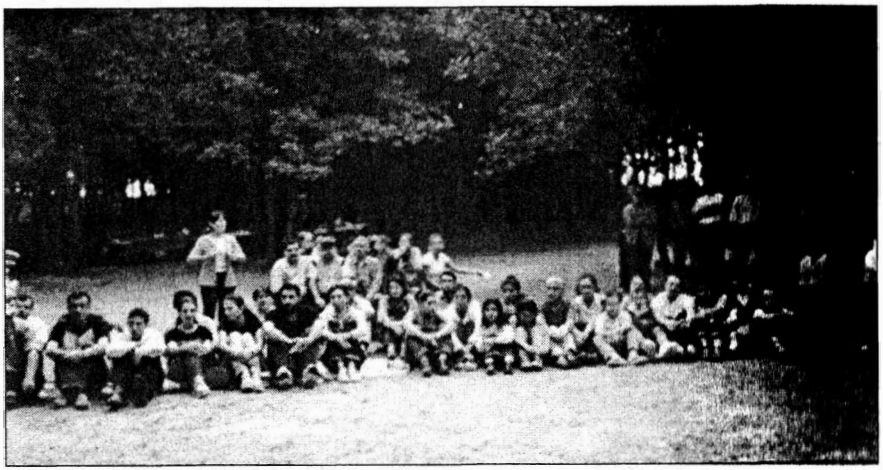
Fabrikada ilk 1 Mayıs kutlaması (1988)

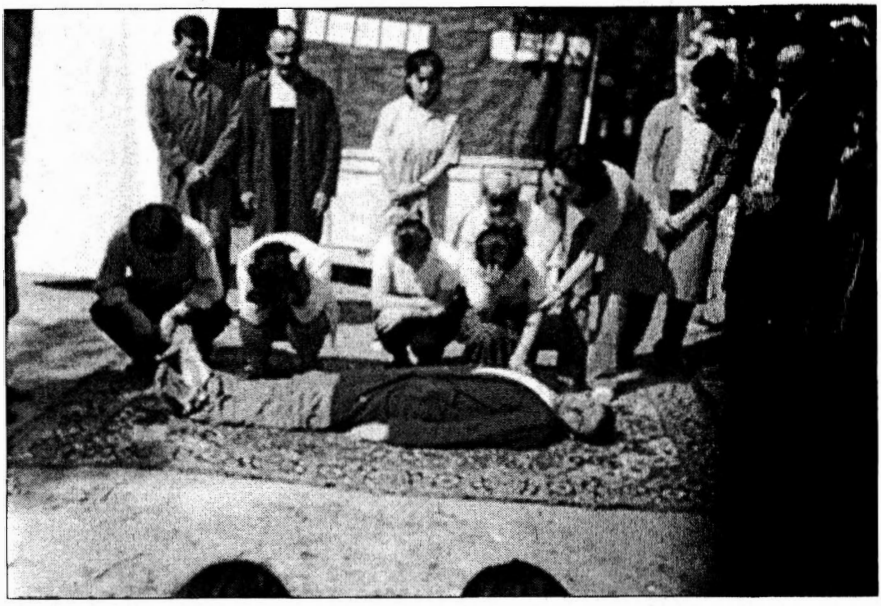
8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlaması (1999)

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlaması (1999)

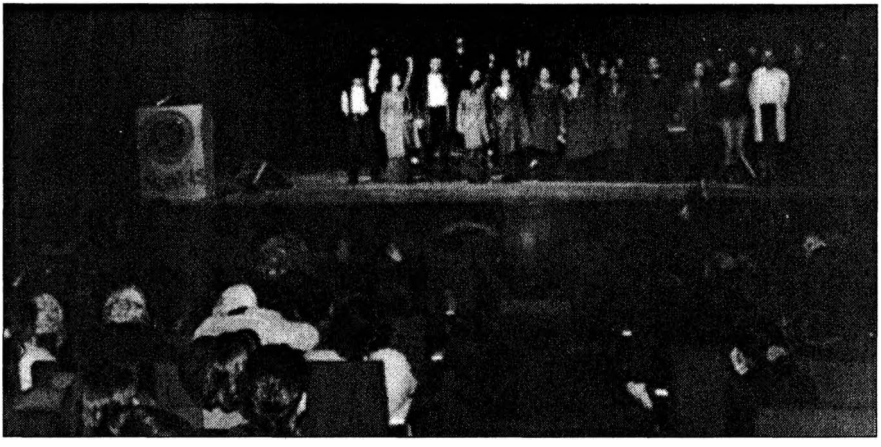
*Piknik gezisi (**Temmuz 2000**)*

*Piknik gezisi (**Temmuz 2000**)*

Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlaması (2001)

Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlaması (2001)

1 Mayıs kutlaması (2001)

Direniş günü Aymasan fabrikası

Direniş çadırının ilk hali

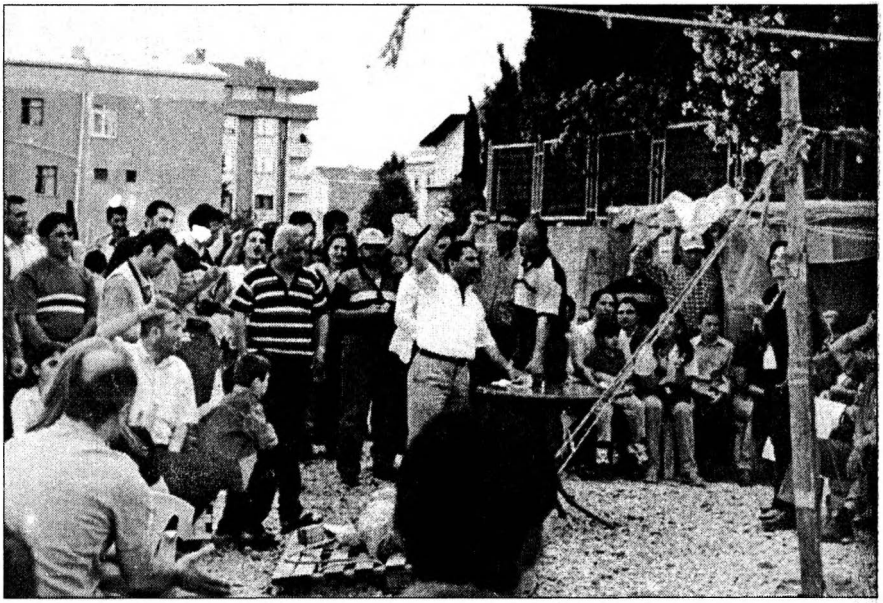
Direnişin ilk günlerinde Aymasan işçileri

İşçiler çadır toplantısında

Çadır önünde basın açıklaması

15-16 Haziran anması

15-16 Haziran anması

Bölge Çalışma'da basın açıklaması

Bölge Çalışma'da basın açıklaması

Aymasan işçileri Belediye-İş'in basın açıklaması eyleminde

Çadıra gelen ziyaretçiler

Çadıra gelen ziyaretçiler

Ziyaretçi HADEP'li kadınlar

İşçiler ziyaretçileri karşılarken

İHD'de basın açıklaması

Aymasan işçileri G-8 protestosu eyleminde

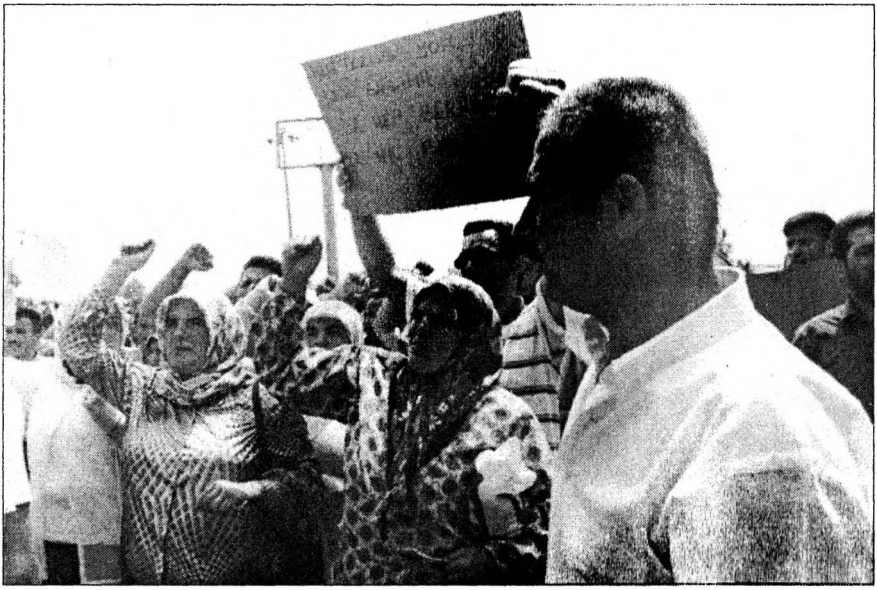
G-8 protestosu eylemi

Aymasan gecesi

Aymasan gecesi

"Halk Günü" etkinliği

Aymasan işçileri DİSK ve KESK'in Ankara yürüyüşünde

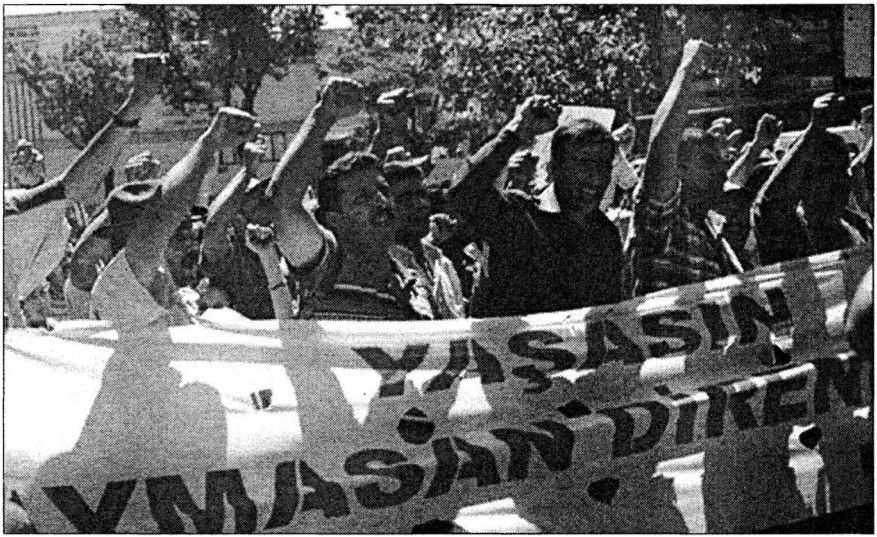
Kartal Meydanı'nda basın açıklaması

Kartal Meydanı'nda basın açıklaması

Yalı eylemi

Yalı eylemi

Yalı eylemi

Yalı eylemi

Yalı eylemi

Bir işçinin Aymasan direnişçileri için yaptığı yağlı boya tablo

Basında Aymasan direnişi...

AYMASAN İŞÇİSİ YALNIZ DEĞİLDİR.

346 işçi sendikalı oldukları için işten atıldı.

Hangi sendikal örgütlülüğü tarifliye etmek...

AYMASAN İŞÇİSİ sadece kendi işi ve ekmeği için değil,

Tüm sendika ve ekmeği için DİRENİŞTE !

AYMASAN İŞÇİSİ İLE DAYANIŞMAYI YÜKSELTELİM.

YAŞASIN SINIF DAYANIŞMASI

Anadolu Yakası
İŞÇİ - EMEKÇİ PLATFORMU GİRİŞİMİ

Aymasan işçisi kazanacak, sınıf kazanacak

31 Mayıs'tan itibaren fabrikanın yanında direniş çadırı kuran Aymasan işçileri "Bu saldırı sadece Aymasan'a değil, sınıflar" karşılığıyla direnişlerini sürdürüyorlar.

Aymasan işçilerinin direnişine sınıf desteği daha da büyüyor. Direnişin 6 gününde Kartal Petrol İş Şubesi; 7. gününde Deri İş Birlikte Selüloz ve Kartal Metal devrimci sendikaları işçileriyle ziyarette bulundular. Direnişin 10. gününde TÜMTİS Kartal Temsilcisi'nin ardından Tuzla Deri İş'i de [illegible] ziyarette bulundular.

Emel Kurtoğlu

Aymasan direnişinde çıta yükseliyor

İşçiler patronun kapısına dayandı

Kriz gerekçesiyle işten atılan Deriş Sendikası'na üye Aymasan işçilerinin direnişi, fabrika önünde kurdukları çadırlardan sokaklara taşıyor. Kazanmakta kararlı olduklarını defalarca dile getiren işçiler, fabrikanın patronu Duran Akbulut'u adım adım takip ediyor. Geçen hafta Akbulut'un başkanı olduğu Büyük Kulüp'ü basan işçiler, 18 Temmuz günü de Akbulut'un yalısına kuşattılar. 6'da

Direnişteki Aymasan işçilerine...

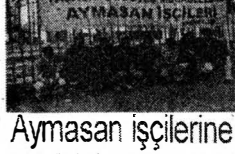
Zafere ulaşmak bedel ödemeyi göze almak ve dayanışmayı yükseltmekten geçiyor!

AYMASAN'DA DİRENİŞ SÜRÜYOR

31 Mayıs'ın işten atılmaları üzerine direnişe başlayan Aymasan Fabrikası işçilerinin direnişi yaklaşık [illegible] sürüyor. 16 Haziran'da direnişin [illegible] Aymasan önünde yapan işçiler, artık çadırda kendilerine gerekli [illegible] sağlandığını, [illegible] sendikalarından [illegible] ve [illegible] ziyaretçilerin [illegible] ifade ettiler.

18 Haziran Pazar günü Aymasan Direnişi ile ilgili bir basın açıklaması düzenlendi. Basın açıklamasını Aymasan ABB işyeri temsilcisi, fabrikanın bulunduğu Tepeüstü Sanayi Sitesi Kat İşçi Evi'nden destek verdi. 300 civarı insanın katıldığı basın açıklamasında "Yaşasın Sınıf Dayanışması!", "Zafer Direnen Emekçinin Olacak!", "Aymasan İşçisi Yalnız Değildir!" gibi sloganlar atıldı.

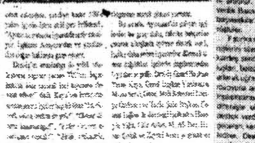
24 Haziran Pazar Günü akşamı Üniversite ve Kartal İşçi Evleri de direnişteki işçilerin ziyaret etti. Ziyaret sırasında Üniversite İşçi Evi'nden işçiler "Alın Teri" adlı oyunu oynadılar. Yapılan sohbette direnişteki işçiler 500'ünü aşkın dayanışma sonucunda, kazanmak için ne yapmak gerektiği, direnişlerin öğretecikleri, kazanımların değerleri ile ilgili bazı oldukları yorumlandı. Sürdürülen sohbetin ardından, türküler söylendi ve ziyaretçi yoldaşlar bildiriler ve afişler dağıtarak son buldu.

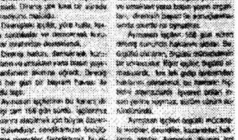
Aymasan işçilerinden coşkulu gece

Aymasan işçilerine coşkulu destek

AYMASAN DİRENİŞİ ZAFERLE SONUÇLANDI.

Elinizdeki kitap, haksız yere işten atılan ve direnişe geçerek buna karşı koyan Aymasan işçilerini ve yaklaşık altı ay süren Aymasan direnişini anlatmaktadır. Bir işçi direnişini ya da grevini anlatan romanlar ya da değerlendirme içerikli kitaplar çok fazla olmasa da mevcuttur. Ancak elinizdeki kitabın bunlardan oldukça farklı bir özelliğe sahip olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu kitabın tüm ön çalışması ve yazıya dökülmesi direnişi yaşayan biz Aymasan işçileri tarafından yapılmıştır.

Yaşadığımız direniş bizim üzerimizde çok yönlü değiştirici ve öğretici bir sonuç yarattı. Direnişin bize öğrettiği en temel gerçek, sorunları ve çıkarları aynı olan çok büyük bir ailenin, işçi sınıfının bir parçası olduğumuzdu. Bu değişim ve öğrenme sürecimizi bütün yanlarıyla, aynı sorunları yaşayan ya da yaşaması kaçınılmaz olan ailemizin diğer bölüklerine aktarmayı kendimize bir görev bildik. Ayları bulan bir çalışmanın ardından elinizdeki kitap ortaya çıktı.

ISBN 975-7271-32-2

Fiyat›: 3. 000.000 TL (KDV dahil)